תלמוד ירושלמי · מפרשים · חידושי רידב״ז על תלמוד ירושלמי · סדר נשים

חידושי רידב"ז על תלמוד ירושלמי נזיר

רבי יעקב דוד ב"ר זאב [הרידב"ז] וילובסקי

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

חידושי רידב"ז על תלמוד ירושלמי נזיר

רבי יעקב דוד ב"ר זאב [הרידב"ז] וילובסקי

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/חידושי-רידבז-על-תלמוד-ירושלמי-נזיר/
הקובץ נוצר ב־17 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611162349 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 4
הלכה א 4
הלכה ב 8
הלכה ג 11
פרק ב 12
הלכה ב 12
הלכה ג 13
הלכה ד 14
הלכה ה 14
הלכה ו 14
הלכה ז 16
הלכה ח 16
הלכה ט 16
הלכה י 18
פרק ג 23
הלכה א 23
הלכה ב 25
הלכה ג 27
הלכה ד 31
הלכה ה 33
הלכה ז 39
פרק ד 40
הלכה א 40
הלכה ד 40
הלכה ה 41
פרק ה 42
הלכה א 42
פרק ו 43
הלכה א 43
הלכה ב 48
הלכה ג 49
הלכה ד 49
הלכה ה 49
הלכה ו 50
הלכה ז 51
הלכה ט 52
הלכה יא 52
פרק ח 54
הלכה א 54
פרק ט 58
הלכה א 58
הלכה ה 61

פרק א

הלכה א

כתיב איש וגו' אלא מכאן שכינוי נדרים כנדרים או השבע מה ת"ל שבועה אלא מכאן שכינוי שבועה כשבועה גריש רישא דנדרים קדמיתא עד דמטי אשכח תני ר' ישמעאל. פי' דזה גרסינן במס' נדרים פ"ק ודבר זה מצוי כמה פעמים בירושלמי עי' בירושלמי במס' יומא פ"ג ע"ש ודוק:

תני כל כינויי נזירות כנזירות ולוקין עליהן אע"ג דר' יוחנן אמר אין לוקין על האיסורות מודה הוא הכא שהוא לוקה אע"ג דר"ש אמר אינו מביא קרבן מודה הוא הכא שהוא לוקה. פי' דהנה במתני' תני כל כינוי והכונה הוא דמכוין לתרתי לכינוין ולידות כדאיתא בש"ס דילן והידות הוא האומר אהא או אהא נוה ומכאן ואילך כינוין והחילוק שבין ידות לכינוין הוא דיד נקרא כל שלא גמר דיבורו שאומר אהא ולא אמר מה יהיה אך כשהנזיר עובר לפניו מוכח טפי דדעתו הוא שיהיה נזיר הילכך אע"ג דספק נזירות להקל אבל גבי ידות הוי נזיר וכ"כ הרא"ש ז"ל בפירושו דהטעם דידות הוא משום דמוכח טפי דאדעתא דנזירות הוא ולא הוי כספק נזירות והנה במתני' תנינן ג' בבות ידות וכינוין ונזירות סתמא כגון באומר הריני מסלסל הריני מכלכל דלא הוי לא כינוין ולא ידות כדאיתא בתוס' ז"ל דף ב' ע"א ד"ה הריני והנ"מ בין ידות להריני מסלסל הריני מכלכל והריני כזה דהתם בהריני מסלסל בתפוס בשערו כדאיתא בגמ' הרי הוא גמר דיבורו רק אנן מפרשינן לדיבוריה אבל ידות הרי לא גמר דיבורו רק אמר אהא כלומר אהיה ומה יהיה לא אמר משא"כ במסלסל הרי קאמר אהיה מסלסל הרי גמר דיבורו והגיד מה שיהיה ואנן מפרשינן דיבורו והרי הדיבור יוצא מפיו ורק צריך פירוש ואנן מפרשינן ליה משא"כ באומר אהא בשנזיר עובר לפניו חשוב יד דהא לא גמר דיבורו מה יהיה וכן אפילו כשגמר דיבורו ואמר אהי' נאה חשוב נמי יד כדאיתא בתוס' ז"ל ד"ה או ע"ש ואע"ג דגמר דיבורו ואמר מה שיהיה הרי לא קאמר בפיו שיהיה מסלסל מכלכל דשייך לנזירות אלא דתפס בשערו ואמר בפה רק שיהיה נאה דאינו מעשה הנזירות דמעשה הנזירות הוא שער ושילוח פרע וצפרים משא"כ נאה אינו ממעשה הנזירות ע"כ נקרא ג"כ יד וכ"ז לשיטת הש"ס דילן דמוקמינן אהא נאה בתפוס בשערו אבל בנזיר עובר לפניו לא מהני וכדאיתא בתוס' ז"ל והרא"ש ז"ל ובהריני כזה בנזיר עובר לפניו לפיכך הוי אהא נאה יד והריני כזה הוי נזירות גמורה משא"כ לשיטת הירושלמי דמוקמינן הריני כזה בתפוס בשערו והכונה שיהא כזה שיש לו שער אע"פ שלא אמר בפה מעשה נזירות אלא התפיסה בשערו הוי כאילו הוא אמר בפה הריני לגדל שער וא"כ לפ"ז באומר אהא נאה

ותפוס בשערו הרי כמו שאמר הריני כזה דלא חשוב יד רק נזירות גמורה וה"נ יהי' חשוב נזירות גמורה כשאומר אהא נאה כשתפוס בשערו והוי כאמר אהא נאה בהשערות והא כמו בשאמר הריני כזה הרי הכונה שהריני כזה שיש לו שער וה"נ הכונה אהיה נאה כזה שיש לו שער ולשיטת הירושלמי בתפוס בשערו הוי כאילו אמר בפיו וא"כ קשה אמאי קרי ליה ידות כיון שאמר אהיה נאה הרי גמר דיבורו ואמר בפירוש מה שיהיה ומה שתפוס בשערו הרי הגיד שיהיה נאה בהשערות והוי כאילו הגיד הריני כזה שיש לו שערות ואין נזיר עובר לפניו רק תפוס בשערו וע"פ הדברים הללו יתבאר בע"ה הסוגיא הזאת תני כל כינויי נזירות כנזירות והכונה הוא על כינוין וידות וקאי על כל המשנה כמו דבמשנה מתחיל בכינוין והכונה ידות ג"כ ואע"ג דר"ש אמר אינו מביא קרבן פי' דר"ש דס"ל לקמן בפ"ב הלכה ח' עי"ש בסוגיא דפליגי ר"ש ור"י דר"ש ס"ל דספק נזירות להחמיר רק דאינו מביא קרבן ור"י ס"ל דספק נזירות להקל ע"ז קאמרינן הכא דבידות בין ר"י ובין ר"ש מודין דהגם דלר"י ספק נזירות להקל וכן לר"ש דאפילו דהוי להחמיר מ"מ אינו מביא קרבן מ"מ בידות מודין כדאיתא בהרא"ש ז"ל דבידות כיון דמוכח טפי דאדעתא דנזירות קאמר לא הוי כספק נזירות להקל ופריך מה אנן קיימין אם במתכוין ליזור כו' שמעון בר בא בשם ר' יוחנן בשהיו נזירין עוברין לפניו ואמר נוה צ"ל אהא וכן מוכח דהא קמיירי באהא ומפרש איזה ספק הוא דהא ידות הוא דהוי ספק נזירות רק דאינו ככל ספק נזירות להקל משום דמוכח טפי אנזירות כדכתב הרא"ש ז"ל הנ"ל וע"כ קאמרינן דאף ר"י ור"ש מודים בידות וע"כ מפרש איזה ספק הוא יש לומר בשהיה נזיר עובר לפניו ואמר אהא ומפרש מה וזה מלעיג עליהן או אהיה כמותן [והוא"ו של וזה מיותר כמובן] ע"כ הוי ספק מה וזה אם מלעיג עליהן או שרוצה להיות כמותן וריבר"ב בשם שמואל מפרש ספק אחר הלואי אהיה כמותן כלומר לא דמקבל עליו להיות כמותן אלא אומר מי יתן לי שאוכל להיות כמותן אבל לא אוכל או אהיה נזיר דהכונה שמקבל עליו להיות כמותן והיינו דקאמר או אהא נאוה נזיר תיבת נוה מיותר כמובן ושייך קודם מה אנן קיימין וה"פ נוה מה אנן קיימין אם כשאמר נוה היינו קדמייתא פי' כיון שאמר אהא נאה א"כ למה נקט תרתי בבא במתני' כדאיתא בתוס' ז"ל דלפיכך נקט האומר אהא הר"ז נזיר אהא נאוה הר"ז נזיר ונקט תרתי זימני הר"ז נזיר ולמה לא נקט בחד בבא האומר אהא ואהא נוה הר"ז נזיר משום דבאהא נאוה מיירי דתפוס בשערו ואהא דרישא מיירי בנזיר עובר לפניו וע"כ פריך א"כ היינו קדמייתא וליכא לפרש כפי' המפרשים ז"ל היינו קדמייתא דהא כבר תני אהא ומ"ש בדאמר אהא נאה זה קשה לפרש הא כבר כתב הרא"ש ז"ל דבאומר אהא נאה גרע טפי עי"ש וא"כ צריך לאשמעינן דהוי יד אלא

ע"כ כדברינו היינו קדמייתא ולמה נקט תרי בבי ולמה הוי בבא אחריתי ואם בשתפוס בשערו כדפירשו התוס' ז"ל דלפיכך נקט תרי בבי משום דתרי טעמי נינהו רישא בשנזיר עובר לפניו וסיפא בתפוס בשערו והתנינן הריני כזה ומר ריבר"ח בשתפוס בשערו והוא אמר כזה פי' כיון דבאמר כזה מיירי כשאין נזיר עובר לפניו רק תפוס בשערו ואמר הריני כזה דפירושו הריני כזה שיש לו שער וא"כ כיון דתפוס בשערו ואמר אהיה נוה הרי משמע דאהי' נוה בזה השער וא"כ קשה האיך הוי יד הא כמו שאמר הריני כזה ובתפוס בשערו מפרשינן הריני כזה שיש לו שער אע"פ שלא אמר מעשה נזירות וא"כ בשאמר אהיה נאוה והוא תפוס בשערו ע"כ שרצונו להיות נאוה בשער הזה שלא יגלחנו ואע"פ דלא אמר מעשה נזירות אלא כן אנן קיימין באומר אין נאה כזה ולא באומר אהא נאה אלא אין נאה והוא תפוס בשערו ויש לפרש דאין נאה כזה השער שמגודל בפשיטות או דרוצה להיות נאוה בשער הזה ואמר אין נאה בעולם כשער הזה שהוא נאה וע"כ כיון דמוכח טפי דלנזירות הוא דקאמר ע"כ הוי יד כדאיתא ברא"ש ז"ל ודוק:

הריני כזה אר"י בר"ח בתפוש בשערו והוא אמר הריני כזה. פי' הריני כזה שיש לו גידול שער דהוא נזיר ודוק:

הריני מסלסל הריני מכלכל כאומר הריני מן המסלסלין כו'. הסוגיא הזאת חמורה הק"ע ז"ל מגי' בגירסא אחרת והפ"מ ז"ל פירש דהרי עלי לשלח פרע דקתני במתני' הכונה דאמר לכולהו דקתני במתני' הרי עלי לשלח פרע הריני מסלסל ומכלכל וזה דוחק דא"כ אימא נמי דצריך שיאמר הריני כזה והריני מסלסל ומכלכל והרי עלי לשלח פרע דהא קתני כולהו בחד בבא דקתני על כולם הר"ז נזיר ונראה לפענ"ד דה"פ דסדר הגמ' הוא כך דהגמ' מפרש דיבור המתחיל דכולה מתני' והתחיל מכל הבבא הריני כזה דקתני במתני' ומפרש ריבר"ח בשתפוס בשערו ואח"כ מתחיל הריני מסלסל דתני במתני' כאומר הריני כו' ואח"כ מתחיל הרי עלי לשלח פרע ואח"כ מתחיל הרי עלי ציפורין דהנה במתני' תנינן הריני מסלסל הריני מכלכל בלשון הריני וגבי שילוח פרע תנינן לשון הרי עלי לשלח פרע ולמה לא תני לכולהו באופן אחד הרי עלי לסלסל ולכלכל או הריני משלח פרע ולמה שינה התנא גבי סילסול נקט לשון הריני וגבי שילוח לשון הרי עלי הוא משום דשילוח פרע הוא לשון נזירות כדכתיב גדל פרע א"כ אפילו אמר לשון הרי עלי לשלח פרע הרי קיבל עליו נזירות משא"כ באומר הרי עלי לסלסל ולכלכל דלא מצינו לשון זה בנזירות וצריכין אנחנו לפרש דהעונה הוא שיהא נזיר ע"ז אין אנו מפרשין כן אלא אמרינן שרוצה לסלסל שערותיו בפשיטות כמו אמתא דרבי דאמרה להההוא גברא עד מתי אתה מסלסל בשערותיך ולא הי' נזיר רק באומר הריני מסלסל הריני מכלכל

הוי באומר הריני מן המסלסלין הריני מן המכלכלין והכונה שיהא מן אותן שמסלסלין ומכלכלין והוא רוצה להיות כמותן והכונה שלו על הנזירין שהמה מסלסלין ומכלכלין ע"כ מפרש הגמ' כאומר הריני מן המסלסלין מן המכלכלין והוי כאומר הריני כזה אבל אם אמר הרי עלי לסלסל ולכלכל דלא משמע שיהא כזה לאו כלום הוא אלא קיבל עליו להיות מסלסל אבל לא שיהי' מן המסלסלין וגבי סילסול לא מהני לשון הרי עלי רק דוקא באומר אדרבה שלא אסלסל דקיבל עליו שלא לסלסל יותר מל' יום אלא ל' יום ע"כ דכונתו על נזירות אבל בשאמר הריני מסלסל ומכלכל דכונתו שיהא מן אותן המסלסלין ע"כ דאין כונתו על פחות מל' יום אלא ל' יום כדת נזירות והוי כאילו אמר בהדיא שיהא מסלסל לא פחות מל' יום אלא ל' יום כדת נזירות דהא פשיטא דכונתו הוא על נזירות שיהא מן המסלסלין והוא הנזירין ואין צזירות פחותה מל' יום והיינו דקמפרש מתני' הריני מסלסל כאומר הריני מן המסלסלין מן המכלכלין וכונתו דהריני מסלסל ומכלכל כאומר לא אסלסל פחות מל' יום אלא ל' יום דהא אין כונתו בסילסול פשוט וע"כ אין נזירות פחותה מל' יום והוי כסתם נזירות והיינו דווקא באומר לשון הריני מסלסל כו' דאז פשיטא דאין כונתו לסילסול פשוט משום דכונתו להיות מן המסלסלין משא"כ באומר הרי עלי לסלסל לא משמע דיהא מן המסלסלין אלא דכונתו על סילסול פשוט ורק באומר הרי עלי שלא לסלסל ולא לכלכל וכונתו שלא יהא יותר מל' יום אז ע"כ כונתו על נזירות דכיון דלא פירש זמן עד כמה לא יסלסל ע"כ כונתו על יותר מל' יום דסתם נזירות ל' יום [והא דנקט גבי הריני מסלסל כאומר לא אסלסל פחות מל' יום וגבי הרי עלי שלא לסלסל כאומר לא אסלסל יותר אלא ל' יום משום דסתם נזירות ל' יום וגבי הריני דקאמר הריני מסלסל אמרינן דמסלסל לא פחות מל' יום כדין סתם נזירות משא"כ בהרי עלי דקאמר לא אסלסל ליכא למימר דלא יסלסל לא יהי' פחות מל' יום ז"א דמקבל שיהא סילסול שייך דלא יהי' פחות מל' יום אבל במקבל דלא יסלסל לא שייך דלא יהא פחות מל' יום כלומר דל' יום לא יסלסל ולא שייך ל' יום רק דיסלסל ל' יום] והשתא מתחיל הרי עלי לשלח פרע ומפרש כל המתני' האיך צריך להיות סדר קבלת הנזירות בלשון הריני ובלשון הרי עלי ומפרש ואזיל הריני מסלסל מכלכל הרי עלי שלא אסלסל ושלא אכלכל דבזה שייך נמי הרי עלי גם גבי סילסול והרי עלי לשלח פרע כן הוא סדר דקבלת הנזירות:

רשב" אמר משום נזיר טמא מביא עוף כו' מ"ט דרבנן נעשה כמתנדב ציפורין לבד"ה מ"ט דר"מ נעשה כמתנדב אשם לבד"ה. פי' דבנזיר טמא איכא צפורין ואשם ע"כ קאמר ר"מ דלא אמרינן דלבד"ה קאמר דכמו באשם דבודאי לא שייך דמקדיש האשם נזיר לבד"ה

משום דאשם לא בא בנדבה כמו כן לא הקדיש הציפרין לבד"ה אע"ג דציפרין יש לומר דלבד"ה קאמר מ"מ כיון דשייך צפורין גבי נזיר אמרינן דליהוי נזיר קאמר ולפ"ז הו"א הנ"מ דפליגי ר"מ ורבנן היינו דווקא גבי ציפורין משא"כ בהרי עלי אשם מודין רבנן לר"מ דנזירות קאמר ומזה עושה ר"מ הוכחה אבל באמת אינו כן אלא דר"מ ורבנן פליגי ג"כ בהרי עלי אשם דהא דסברי רבנן דנעשה כמתנדב ציפורין לבד"ה לאו משום דבשביל זה לא הוי נזיר דאמרינן דציפורין לבד"ה קיבל עליו ז"א אלא הטעם דרבנן משום דס"ל דלא אמרינן דבשביל שנזיר טמא מביא אשם בשביל זה יהא נזיר זה לא ס"ל והא דקאמרי באומר הרי עלי צפורין דמתנדב לבד"ה קאמר הוא לאו דבשביל זה לא הוי נזיר ז"א אלא דנזיר לא הוי משום דס"ל דלא שייך למימר דבשביל שמצותו בנזיר שנטמא מביא צפורין ע"כ כונתו ע"ז זה אין סברא דהא אינו מקבל עליו נזירות דטומאה והא דאמרי רבנן דנעשה כמתנדב צפורין לבד"ה לומר לך דחייב להביא ציפרין לנדבה [כמו שכ' הרמב"ם ז"ל בפי' המשנה עי"ש] וקושטא קאמר דמחייב להביא ציפורין לנדבה אבל לאו משום זה ס"ל דלא הוי נזיר ז"א אלא הא דלא הוי נזיר הוא משום דס"ל דבשביל שמצותו בנזיר טמא מביא צפורין בשביל זה לא הוי נזיר וע"כ קאמר מה נפיק מביניהון כלומר מאי דינא עוד נפיק מביניהון ומפרש דגם באומר הרי עלי אשם ג"כ נפיק מביניהון ע"ד דר"מ פשיטא מאחר כלומר בשביל שאינן מתנדבין אשם לבד"ה נזיר וע"ד דרבנן דס"ל מאחר כלומר בשביל שמצינו בנזיר טמא מביא אשם בשביל זה אינו נזיר פטור מכל ורק בצפרין מביא צפרי נדבה אבל לענין נזירות אפילו באומר הרי עלי אשם ג"כ אינו נזיר דאינו נזיר בשביל שמצינו בנזיר טמא מביא אשם ודוק:

הלכה ב

מן הכא הכביד שערו. הסוגיא הזאת חמורה ופי' המפרשים ז"ל לא הבנתי ונראה לפענ"ד דמתפרש בפשיטות וה"פ מאן הכא דס"ל דבנזיר עולם דווקא הכביד שערו מיקל והכביד שערו הוא לאחר י"ב חודש מאן תנא דבנזיר עולם הוא לאחר י"ב חודש רבי הוא דמר רבי ירמי' בשם ר' אימי דברי רבי נזיר עולם מגלח אחת לי"ב חודש זהו שיטת ר' ירמי' בשם ר' אימי אליבא דרבי אבל דברי חכמים פי' אמוראים אחרים פליגי על ר' ירמיה בשם ר' אימי וס"ל דגם אפילו אליבא דרבי לאו תמיד הוא לי"ב חודש אלא פעמים שהוא מגלח אחת לשלשים יום ופעמים שהוא מגלח לי"ב חודש וע"ז אמר ר' הונא בשם ר' אסי מתניתא אמרה כן כדברי חכמים אליבא דרבי דמשכח"ל פעמים ל' ופעמים י"ב חודש הריני נזיר כשער ראשי וכו' רבי אומר אין זה מגלח אחת לשלשים יום אלא אחת לי"ב חודש ואיזהו שמגלח אחת לשלשים יום האומר הרי עלי נזירות כשער ראשי וכו'

הרי מצינו דלרבי פעמים שלשים יום ופעמים י"ב חודש ע"ז אר"ז בסתם חלוקין מה אנן קיימין אם באומר מלא שערי כו' פי' דר"ז קאמר דאמאי קאמר דמתני' רבי היא הא גם רבנן מודין לרבי בזה דנזיר עולם מגלח לי"ב חדשים ולא מצינו דרבנן פליגי על רבי בזה וכו"ע ס"ל דנזיר עולם מגלח לי"ב חדשים ובאומר מלא שערי כו"ע מודין שמגלח לי"ב חדשים ובאומר כמניין שערות לכו"ע כל ל' יום לא נחלקו אלא בסתם כשערי רבי אומר דהוי כמלא שערי ורבנן אמרין דדמי כמניין שערות וע"כ לרבי הוי נזירות אריכתא ולרבנן הוי הרבה נזירות זאח"ז וטעמא דרבנן כאן הוא משום דס"ל דלא הוי נזירות אריכתא ולא נדר אותו האיש רק לזרז את עצמו מן האיסורין וע"כ לא קיבל על עצמו נזירות אריכתא אבל מנ"ל דרבנן פליגי על רבי בנזיר עילם וס"ל דמגלח בנזיר עולם בל' יום ז"א דבנזיר עולם כו"ע מודו דמגלח לי"ב חודש ובאומר מלא שערי אף רבנן מודין והכא כל עיקר טעמא דרבנן משום דס"ל דנדר נזירות הרבה ולפיכך מגלח כל ל' יום ולא משום דטעמא דרבנן דס"ל דנזיר עולם מגלח לל' יום ז"א ועוד מן הדא מוכח דלרבנן דאמרי כשער ראשי וכעפר הארץ דהוי נזיר עולם ומגלח כל ל יום הוא לאו דס"ל דנזיר עולם מגלח כל ל' יום ז"א דא"כ הא דאיתא בברייתא הוסיף ר' יהודה כמלקטי קיץ כשבלי שמיטה וככוכבים שברקיע הרי זה נזיר עולם ומגלח כל שלשים יום ומאי תאמר בדרבי יהודה אין תאמר דר' יהודה גם כן כרבנן הוא דנזיר עולם מגלח כל ל' יום ז"א דהא ר' יהודה כרבי הוא דס"ל גבי נזיר עולם דהא תנן הוסיף ר' יהודה אבשלום נזיר עולם הי' ומגלח אחת לי"ב חודש משום נזירות אלא ע"כ דטעמיה דר"י גבי כמלקטי קיץ ושבלי שמיטה וכוכבים הוא ג"כ משום דלא קיבל עליו נזירות אריכתא אלא קיבל עליו הרבה נזירות וא"כ למה קמוקמינן מתני' דידן דתני נזיר עולם מגלח ליב"ח כרבי והיכן מצינו דרבנן פליגי עליו והיינו דמסיק ווידא אמרה על רבנן שהוא מגלח אחת לשלשים יום הדא היא דתנינן הריני נזיר מלא הבית או מלא הקופה בודקין אותו ותני עלה שהוא מגלח אחת לשלשים יום הרי במלא הקופה הוי כמלא שערי ולא שייך שם למימר דהרבה נזירות קיבל עליו ועכ"ז תנינן מגלח אחת לשלשים יום אלמא מפורש דלרבנן נזיר עולם מגלח כל ל' יום ופריך הגמ' מהך ברייתא על ר"ז דאמר לעיל במלא שערי דאף לרבנן מגלח ליב"ח דהוי נזירות אריכתא ובנזירות אריכתא אף רבנן מודו דנזיר עולם מגלח ליב"ח והא הכא במלא הקופה דהוי נזירות אריכתא ס"ל לרבנן דמגלח כל שלשים יום והיינו דמסיק והא אמר שהוא מגלת ליב"ח ונשאר בקושיא ודוק:

הריני נזיר לאחר עשרים יום נזיר עולם מכבר. פי' הפ"מ ז"ל דקיבל עליו נזירות עולם מעכשיו ונזירות ל' לאחר עשרים וקמבעיא לי' מי אמרינן דכיון דיש בידו לגלח בתוך

נזירות עולם כדתנן מיקל בתער וכיון דאיפשר לאפסקינהו חל עלי' נזירות עולם מיד ולאחר עשרים מונה נזירות של שלשים ומגלח כו' עי"ש וקשה לי לפרש כן הא מיקל בתער דווקא מיקל אבל לא יגלח כדאיתא בתוס' ז"ל והרא"ש ז"ל והק"ע ז"ל מפרש דנזיר עולם לאחר שלשים ונזירות סתם מיד מי הוי נזיר קודם נזירות עולם שהרי יכול לנהוג נזירותו ל' יום ולגלח ביום ל' ואח"כ מתחיל נזירות עולם והפי' הזה הוא פירוש נכון וע"כ מגי' כן הריני לאחר ל' יום נזיר עולם ונזיר מכבר פי' סתם נזיר מיד ובאמת הפי' אמיתי הוא בזה כפי' הק"ע ז"ל אך א"צ להגי' אלא כמו שהוא ממש הריני נזיר לאחר שלשים יום נזיר עולם מכבר ובמקום עשרים צ"ל שלשים ומוכח הוא מהא דבסמוך לאחר שלשים נזיר שמשון ויתישאר עפ"מ דגרסינן בירושלמי במס' קידושין פ"ג ה"א ר"א בשם ר' יוחנן הרי זה עולה לאחר ל' יום ומכרה בתוך שלשים יום הר"ז מכורה חזר ולקחה בתוך ל' יום חל עלה הקדש עולה לאחר שלשים לא חל עלה הקדש עולה וכו' רבב"ח בעי קומי ר"ז תמן את אמר אמירתו לגביה כמסירתו להדיוט והכי את אמר הכין א"ל תמן באומר מכבר ברם הכא באומר לאחר ל' ע"כ עי"ש פי' מכבר שיהא מעכשיו לאחר ל' עולה דלא יכול לחזור בו וא"כ אי אמר שיהא נזיר עולם לאחר ל' ולא אמר. מעכשיו הרי יכול לחזור וא"כ כי אמר אהי' נזיר סתם עד ל' חל עליו סתם נזירות והוי כמו שמכר בתוך ל' יום וכשנשלם הזמן דסתם נזירות הוי כמו שחזר ולקחה בתוך ל' אבל אם נטמא ונסתר וצריך להשלים הסתם נזירות לאחר ל' הוי כמו שלקח לאחר ל' וע"כ לא חל הנזירות עולם אבל הסתם נזירות פשיטא דחל ונדחה הנזירות עולם בשביל הנזירות סתמא אבל מבעיא לי' בשאמר הריני נזיר פי' סתם ולאחר שלשים יום נזיר עולם מכבר פי' מעכשיו דאז אינו יכול לחזור וכן לא מהני שם המכירה ע"כ מיבעיא לן אם חל הסתם נזירות כיון דיכול לספור הל' יום ולגלח ע"כ שפיר חל או דילמא דכיון דאין לו מהיכן לסתור אם יטמא ע"כ לא חל דבעינן בנזירות התנאי דיכול לסתור משא"כ הכא כיון דכשיגיע ל' יחול עליו נזירות דלעולם ואינו יכול לסתור הסתם נזירות ע"כ לא חל כלל אפילו כשלא יטמא ולא יצטרך לסתור משום דבעינן בעת חלות הנזירות התנאי שיהא יכול לסתור אבל אי לא אמר על נזירות עולם מכבר כלומר מעכשיו לא הוי שום איבעיא כלל דהא פשיטא דהסתם נזירות חל בכל הכוחות שלו ואם יצטרך לסתור שפיר יסתור ולא יחול כלל הנזירות עולם וכן גבי נזירות שמשון הריני נזיר פי' סתם ולאחר שלשים נזיר שמשון נזיר מכבר ע"ז אמר ר"ח מסתברא שתדחה נזירות תורה לנזירות שמשון פי' אפילו אם ת"ל בנזיר עולם לאחר ל' מכבר דיש לומר דהסתם נזירות לא חל משום שאין

לו מהיכן לסתור ונדחה הסתם נזירות משום נזירות עולם אבל גבי נזיר שמשון איפכא הוא שתדחה נזירות תורה לנזירות שמשון מ"ט כו' מי שנזירתו תורה כו' ודוק:

הלכה ג

רב אמר הריני נזיר שלשים יום ויום אחד נזיר שתים דהוי יכול למימר שלשים ואחד יום מתניתא פליגא על רב הריני נזיר יום אחד הריני נזיר שעה אחת הריני נזיר אחת ומחצה הר"ז נזיר שתים מה הוי לי' למימר שלשים ואחת שעה. דרב מדייק ממתני' הריני נזיר ל' יום ושעה אחת דלא הוי נזיר שתים הוא דווקא ל' יום ושעה אבל ל' יום ויום אחד נזיר שתים משום דדווקא באומר ל' יום ושעה דליכא יתור לשון משא"כ באומר שלשים יום ויום אחד דאיכא יתור לשון דיום מיותר דהול"ל יום לאחר ואחד והוי קאי על תרווייהו וע"כ דקיבל עליו ב' נזירות וע"ז קאמר מתניתא פליגא על רב הריני נזיר יום אחד הריני נזיר שעה אחת הריני נזיר אחת ומחצה הר"ז נזיר שתים ובסיפא הריני נזיר שלשים יום ושעה אחת נזיר שלשים וא' יום שאין ניזורים שעות גם כאן יש יתור לשון תיבת יום ומפרש ואזיל מה הוי לי' מימר שלשים ואחת שעה פי' דבאומר שעה הוי כאומר יום ונתכוין ליום ורוצה לצרף עוד יום אחד להנזירות כדפי' הרא"ש ז"ל וא"כ באומר שלשים יום ושעה אחת נמי יתור לשון הוא דהול"ל שלשים ואחת שעה והיה כאומר שלשים ואחד יום ולמה לו להזכיר כלל יום כיון דמזכיר שעה על הנזירות הו"ל לקצר בלשון ולומר ג"כ תיבת אחת קודם תיבת שעה והול"ל שלשים ואחת שעה דהשתא כשמזכיר יום כיון שאומר שלשים יום צריך אחר כך לומר תיבת ושעה קודם ותיבת אחת אחר כך מה שאין כן כשיאמר שלשים ואחת שעה וידלג תיבת יום לאחר תיבת שלשים ואם כן מאי נפקא מינה בין שלשים יום ויום אחד דקדייקת דמיותר תיבת יום דהוה ליה למימר ואחד יום הא כמו כן בשלשים יום ושעה אחת נמי מיותר תיבת יום דהונ"ל שלשים ואחת שעה. ופי' הק"ע ז"ל קשה להבין כמו שהקשה בעצמו בש"ק ופי' הפ"מ גם כן קשה לפי ענ"ד והפי' אמיתי הוא כדברינו בע"ה ומובן מזה הא דהרמב"ם ז"ל לא פסק כרב משום דדיוקא דרב מיפריך בירושלמי כדברינו בע"ה ודוק. וכן פי' בה"ז ז"ל דמובא בש"ק ז"ל ג"כ קשה כמו שתמה הש"ק ז"ל וכן תקשה לשון הגמ' דגבי רב גרסינן דהוי יכול מימר וגבי קושית הגמ' גרסינן מה הוי לי' למימר ומחוורתא פי' האמיתי כמו שכתבנו בע"ה ודוק:

פרק ב

הלכה ב

ראה עכו"ם עובר אמר ראו מה אמר העכו"ם הזה הר"ז נזיר. פי' הסוגיא הזאת הוא כך ע"פ פירוש התוספות ז"ל דאמרה פרה הריני נזירה פי' דהאדם אמר בלשון הריני נזירה במפיק ה"א לומר דהוא נזיר מבשרה ותולה המחשבה בהפרה עי"ש וע"כ אם אמר הריני נזיר ותלה על אחר שאחר אומר הריני נזיר אם האחר אמר באמת הלשון הזה והוא אומר ראו מה פלוני אומר לשון הזה הריני נזיר יש להסתפק. אם הוא מקבל ג"כ על עצמו נזירות. או שרק מספר דברי פלוני ואם הי' הפלוני עכו"ם דאין אמירתו כלום וכמאן דלא אמר דמי והוי הוא תולה אמירתו בפלוני וכמו דתולה אמירתו בהפרה ובאמת אומר הוא הריני נזיר וע"כ אם תולה בעכו"ם האמירה אעפ"י שהעכו"ם אמר הוי כלא אמר והוי דבריו רק שתולה אמירתו על העכו"ם ובאמת הוא מקבל על עצמו וכמו דתולה על הפרה ופשיטא דאם העכו"ם לא אמר ג"כ הוי ממש כמו בהפרה שלא הגידה וע"כ הגדתו הוא הגדה על עצמו ורק תולה על הפרה אלא אפילו הגיד העכו"ם כיון דאמירתו הריני נזיר לאו כלום הוא הוי כאילו לא אמר והוי רק תולה אמירתו על העכו"ם כמו בתולה על הפרה אבל אם אומר פלוני ישראל אומר הריני נזיר אז אם הפלוני לא אמר אז הוי הוא האומר ורק תולה בשם פלוני כמו באומר אמרה פרה הוי הוא האומר ותולה בשם פרה אבל אם הפלוני ישראל הגיד הר"ז נזיר והוא אומר בשם פלוני בזה יש להסתפק אם בזה ג"כ הוי תולה בשם פלוני כמו באמרה פרה או מאחר שהישראל הגיד באמת והוי אמירתו אמירה וע"כ לא חשוב תולה בשם פלוני אלא שונה דברי פלוני והוי רק מספר דברי פלוני ועי"ז יש להבין בנקל הסוגיא הזאת ושיעור הענין הוא כך ראה עכו"ם עובר אמר ראו מה אמר העכו"ם הזה כלומר הריני נזיר ותיבות הריני נזיר לא מסיק הגמ' דהא קאי על אמירת הריני נזיר ועל האמירה הזאת סובב כל הסוגיא בזה פסק הגמ' דהר"ז נזיר ושאל הוה דמר אם היה העכו"ם אמר ע"ז קאמר הגמ' מאחר שאין עכו"ם נוזרין נזיר לא אמר פי' נחשב שלא אמר ובאומר בשם פלוני ופלוני ולא אמר נחשב כתולה רק אמירתו בפלוני והוי נזיר ושמעינן זאת ממתני' דידן וכדמסיק דזה נשמעיני' מן הדא אמר אמרה פרה זו כלום אומרת אלא משום שהוציא נזירות מפיו וכא שהוציא נזירות מתוך פיו אבל ראה ישראל עובר אמר ראה מה אמר ישראל זה כלומר הריני נזיר ותיבות הריני נזיר לא מסיק הגמ' כנ"ל ופסק הגמ' הר"ז נזיר אימתי בלא אמר מאחר שישראל נוזרין נזיר ע"כ דווקא בלא אמר פשיטא לן דהר"ז נזיר דע"כ חשוב רק תולה אמירתו בפלוני ושאל הוה דמר ר"ל באם היה אמר הפלוני ישראל הריני נזיר אפילו כן הוי נזיר דחשוב

דהוא מקבל הנזירות ורק תולה אמירתו בפלוני או מאחר שבאמת אמר הפלוני ע"כ אינו נודר אלא כשונה דבריו של פלוני בזה יש להסתפק ומסיק הגמ' דזה הוי כשונה דברי פלוני דאל"כ הי' קורא בתורה וכו' דהוי כמדבר דברי פלוני ודוק:

איש מהו להתפיס לו נזירות בלשון אשה. משום דממתני' דידן לא מוכח בלשון אמרה פרה הריני נזירה דאעפ"י דלשון הריני נזירה קאי על האדם והאדם אומר ותולה האמירה בהפרה כנ"ל ונקט לשון נקיבה הריני נזירה משום די"ל כפי' התוס' ז"ל דהוא בלשון מפיק ה"א וכאומר הריני נזיר ממנה או י"ל כפשטות המשנה דאומר בלשון נקיבה הריני נזירה הוי כאומר הריני נזיר ופשיט תמן קורין לנזיר העובר הא נזירה איעבר הרי דבלשון נקיבה נמי הוי נזיר וכן מסיק דבלשון זכר הוי נזירות באשה ודוק:

עד שתעמוד הפרה כו'. פי' דשאל הא הוא נודר בנזיר אם לא תעמוד ולמה נקט לשון אם עומדת אם נפתח ומסיק דנשמעינ' מן הדא ב"ש אומרים כולן נזירין כו' מי שלא נתקיימו דבריו וכיני מתני' מי שנתקיימו דבריו לשון הפך הוא מלה דלא קברת ברה הוא לשון מהופך כפי' הפ"מ ז"ל הרי דשם לשון הפך אף אלו גבי דלת ופרה [ולשון אפילו הוא מלה מורכבת מב' תיבות אף אלו וכן איתא בירושלמי במס' שבת פ"ו ובמסכת ביצה פ"א בלשון הירושלמי במקום שצריך לומר אף אלו נקט לשון אפילו עי"ש] ואף אלו פרה ודלת לא עמדה פרה לא נפתח הדלת ב"ש אומרים נדור ונזור כדאיתא בש"ס דילן וב"ה אומרים אינו נדור ונזור ודוק:

הלכה ג

מתניתא בשאינו יכול. פי' דאינו יכול לשתות ע"כ אמרינן דקיבל עליו נזירות לגמרי מן היין אבל אם יכול לשתות והוא בעצם שיכור ע"כ דאין הכונה שיהא נזיר לגמרי מן היין אלא כונתו על כוס זה שיהא עליו קרבן דאי הי' רוצה להזיר א"ע מיין לגמרי מ"ש דקאמר גבי מזגו לו את הכוס זה משא"כ באינו יכול ולא שותה מעולם ע"כ לא קיבל עליו בפעם אחרת נזירות מן היין כיון דבלא"ה אינו שותה רק כעת שמזגו לו את הכוס והוא אינו רוצה ע"כ הזיר עצמו מן היין אבל אם הוא שיכור ושותה תמיד אם היה. כונתו להזיר עצמו מן היין היה לו להזיר את עצמו בפעם אחרת מ"ש דמזיר א"ע גבי כוס זה דמזגו לו אלא ע"כ דמקפיד דווקא על כוס זה ע"כ תני בסיפא מעשה באשה אחת שכורה מזגו לה את הכוס ואמרה הריני נזירה ממנו אמרו חכמים לא נתכונה זו אלא כלומר הרי הוא עלי כקרבן ולא סותר הסיפא להרישא ודוק:

הלכה ד

מתניתא דר"מ. דבעינן תנאי כפול וכיון דלא כפלי' לתנאי התנאי בטל ומעשה קיום תמן ד"ה היא ר"ל תמן אמרי בבבל ד"ה הוא אמור לו שמור ושמעת פי' דאיתא בירושלמי ובספרי לענין העושה מצוה ועובר בזה על ד"ת אמרינן לי' שמור ושמעת ר"ל שמור לעשות המצוה אבל ושמעת מה שצותה התורה אם הוא ע"פ דין או לא וכזה איתא בבבלי במס' מנחות דף פ"א ע"ב ג"כ באומר הרי עלי תודה בלא לחם אמרין לו שמור ושמעת שמור המצוה והבא תודה ושמעת מה שצותה התורה וה"נ מחויב א"ל בנזירות אבל לא תעבור על ד"ת ולא תשתה יין וקרי הירושלמי מתנה על מה שכתוב בתורה שמור ושמעת וכאוקימתא דרבינא בבבלי בדף י"א ע"א ע"ש ואבל ריב"ל [בבבלי שם] פליג וס"ל דלא שייך מעמשב"ת משום דהוי חוץ כדפירשו התוס' ז"ל דהא הוי שיור בגוף הנזירות וע"כ צריך להיות המעשה בטל אבל זה תלי בטעמא דמעמשב"ת דתנאו בטל אי משום דילפינן מב"ג וב"ר או משום דהוי תנאי דאי איפשר לקיימו דאי איפשר לעבור על ד"ת כדאיתא בתוס' ז"ל במס' ב"מ דף צ"ד ע"א ע"ש ולהאי טעמא משום דילפינן מב"ג וב"ר יש לומר דבע"מ בשיור בגוף המעשה לא הוי ע"מ אלא חוץ ובטל המעשה משא"כ אי הטעם הוא משום דריב"ת דאי איפשר לקיימו והוי כמפליגה בדברים כדפרש"י ז"ל במס' ב"מ צ"ד ע"א דאין בלבו לשום תנאי ואינו אלא מפליגה בדברים א"כ אין כאן שיור כלל והמעשה קיים ע"כ קאמר הגמ' דבאמת מתנה על מה שכתוב בתורה ד"ה הוא אך מתני' דידן דהוי שיור בגוף הנזירות למה המעשה קיים והתנאי בטל הוא משום דמתני' דר"מ וריב"ת דס"ל לר"מ בשיטת הירושלמי במס' קידושין פ"א ה"ב הא דמתנה על מה שכתוב בתורה תנאו בטל הוא משום דריב"ת והוי מפליג בדברים ואין בלבו שום שיור כלל ועי' בתוס' הרי"ד ותבין היטב ותמצא טעם בע"ה:

הלכה ה

אהן ואני מה את עביד לי' כו' תני דבית רבי ואני על חצי דיבורו. כצ"ל כגי' הק"ע ז"ל וכן מוכח ודוק:

הלכה ו

מה אנן קיימין אם באומר כל חצי ראש כל עמא מודיי שהוא מגלח נזיר שלם אם באומר חצי חובה כ"ע מודיי שהוא מגלח חצי נזיר אלא כן אנן קיימין באומר חצי ר"מ אומר כאומר חצי ראש ורבנן אמרי כאומר חצי חובה א"ר יודן אשכח אמר קלת וחומרת ע"ד דר"מ דו אמר חצי ראש מביא קרבן אחד שכן הנזיר מגלח עליו קרבן שלם ע"ד דרבנן דאינון אמרין חצי חובה מביא קרבן ומחצה חצי חובת יחיד ע"כ. פי' הפ"מ ז"ל לא הבנתי

ופי' הק"ע ז"ל דהקולא שאמרו חכמים היא חומרא לר"מ דאמר כאומר חצי ראש ומגלח נזיר שלם א"צ להביא אלא קרבן אחד דהא תנן לקמן אם גילח על אחת משלשתן יצא ולרבנן דאמרי חצי חובה הנה חובו של הנזיר הוא ג' קרבנות צריך להביא קרבן ומחצה עכ"ל ז"ל ופירושו הוא מובן אבל הק' בש"ק דהא לשון הזה משמע קולא וחומרא לזה ולזה ונשאר בקושיא והנו"י ז"ל מגי' ולאחר כל הפירושים צ"ב מה דגרסינן ע"ד דר"מ דו אמר חצי ראש מביא קרבן אחד שכן הנזיר מגלח עליו קרבן שלם מאי פירוש הוא קרבן אחד וקרבן שלם והול"ל שכן הנזיר מגלח עליו קרבן אחד ומאי האי דקאמר מעיקרא קרבן אחד ומסיים קרבן שלם וכן צ"ב במה דמסיק ע"ד דרבנן מביא קרבן ומחצה חצי חובת יחיד מאי פירוש הוא חובת יחיד. ונראה לפענ"ד שזהו גמ' מפורשת במס' זבחים דף קי"ז דגרסינן שם ת"ר כל נידר ונידב הי' קרב בבמה שאין נידר ונידב אין קרב בבמה מנחה ונזירות קריבין בבמה דברי ר"מ וחכ"א לא קרבו יחיד אלא עולות ושלמים בלבד פי' דקרבן יחיד דנזירות לא קרבו בבמה דלא קרבו חובת יחיד בבמה אלא נידר ונידב דהוא עולה ושלמים בלבד אבל נזירות הוי חובת יחיד ולא הוי נידר ונידב אעפ"י שגוף הנזירות בא ע"י נדר ונדבה אבל לאחר שקיבל הנזירות הוי הקרבנות שלו חובה וגרסינן שם אמר שמואל מחלוקת בחטאת ואשם אבל עולות ושלמים ד"ה ישרות נינהו וקרבי פי' נדבות נינהו מתיב רבה חזה ושוק כו' אלא אי איתמר הכי איתמר אמר שמואל מחלוקת בעולה ושלמים אבל בחטאת ואשם חובות נינהו ולא קרבי עי"ש ונמצא ב' לשונות בפלוגתא דר"מ ורבנן באם קרבן נזירות מקרי חובת יחיד או נדבת יחיד לחד לישנא בחטאת לכו"ע הוי חובה אך רבנן ס"ל דאף עולה ושלמים הוי חובה ולחד לישנא בעולה ושלמים הוי לכו"ע נדבה אך רבנן ס"ל דחטאת של נזיר הוי קרבן חובת יחיד וכן בירושלמי בפ"ב דמס' פסחים הוי ג"כ פלוגתא הזאת עי"ש וא"כ לפ"ז נ"מ בין הני תרי לישני דלחד לישנא הוי ר"מ לקולא ורבנן לחומרא ולחד לישנא הוי ר"מ לחומרא ורבנן לקולא דלהך לישנא דרבנן ס"ל דאף עולה ושלמים הוי חובת יחיד א"כ בשצריך להביית חצי חובה א"כ מביא חצי מג' קרבנות וצריך להביא קרבן ומחצה ולר"מ דס"ל דכונתו על גילוח חצי הראש וכיון דאינו יכול לגלח אפילו שער אחד עד שיביא קרבן אחד ואם גילח על אחת משלשתן יצא א"כ א"צ להביא רק קרבן אחד ולרבנן צריך להביא קרבן ומחצה ונמצא דר"מ לקולא ורבנן לחומרא אבל להך לישנא דבעולה ושלמים לכו"ע נדבה ורק רבנן ס"ל דחטאת הוי חובת יחיד ולא קרב בבמה א"כ לרבנן דס"ל דהוי כמו דאמר חצי חובה וא"כ א"צ להביא רק חצי חובת יחיד דהוא חצי חטאת משא"כ לר"מ דס"ל דהוי כאומר חצי גילוח הראש וכיון דאינו יכול לגלח אפילו שער אחד עד שיביא

קרבן אחד שלם א"כ לר"מ הוי לחומרא דצריך להביא קרבן שלם ולרבנן חצי קרבן ורבנן לקולא ונמצא קולא וחומרא על דר"מ וקולא וחומרא על דרבנן לחד לישנא מביא לר"מ קרבן אחד ולרבנן קרבן וחצי קרבן ולחד לישנא לר"מ מביא קרבן שלם ולרבנן חצי קרבן והנה הא דגרסינן ע"ד דרבנן מביא קרבן ומחצה הוא לשון או או קרבן ומחצה או חצי חובת יחיד וע"כ או דמביא קרבן ומחצה דכולהו שלשה. קרבנות הוי חובת יחיד או דרק חצי קרבן מביא חצי חובת יחיד ותלי בהפלוגתא מהו חובת יחיד דנזירות ונקט לשון חובת יחיד לרמז הפלוגתא דמהו חובה דנזירות ושם לענין במה הפלוגתא אם נקרא חובת יחיד ונמצא לר"מ דתלי בגילוח הראש ממ"נ אינו מביא יותר מקרבן אחד דהא הנזיר מגלח רק על קרבן אחד ואינו מביא פחות מן קרבן שלם דהא לא מצי לגלח אפילו שער אחד עד שיביא קרבן אבל לרבנן דתלי בחצי חובה או דמביא חצי קרבן או דמביא קרבן ומחצה דהא ע"כ קיבל עליו רק קרבנות חובה דמעכב בנזירות לשתות יין ולמ"ד דכולן חובה אסור לשתות יין עד שיביא כולן ולמ"ד דעולה ושלמים נדרים ונדבות מותר לשתות יין אחר החטאת וכן איתא בירושלמי במס' פסחים פ"ב הנ"ל ואולי גרסינן בוא"ו וחצי חובת יחיד דהוא או או כמו בעל ועשה מאמר:

הלכה ז

בת ולא כלום טומטום ואנדרוגינוס צריכה. פי' הק"ע ז"ל צריכה אולי דהוי נזיר והא דגרסינן בה"ח גבי הפילה אשתו אינו נזיר וחש לומר שמא בן קיימא הוא א"ר יוחנן דר"י היא דר"י אמר ספק נזירות להקל ולא פריך על הרישא דטומטום וחש לומר שמא בן זכר הוא משום די"ל דהא דתני אינו נזיר הוא משום בת דבת לאו כלום ותני לאפוקי מרישא דתני נולד לו בן ה"ז נזיר ע"ז נקט בסיפא גבי בת וטומטום דאינו נזיר כלומר דאינו נזיר כמו ברישא והא דלא תני ה"ז ספק נזיר משום בת דבת באמת לאו כלום והיינו דגרסינן בת לאו כלום טומטום ואנדרוגינוס צריכה דבת לאו כלום היא אבל טומטום ואנדרוגינוס צריכה פי' דהוי ספק והא דתני בלשון אינו נזיר משום בת הוא דאינה כלום ודו"ק:

הלכה ח

לא אמר רבי יהודה אלא לבסוף כו'. המפרשים זכרונם לברכה מגיהים אלא לכתחילה אבל לבסוף אוף ר"י מודה וכן האמת ומוכרח הוא ודו"ק:

הלכה ט

רבי יוסי בעי אמר הריני נזיר לשלשים יום אילו ולשלשים יום אילו. פי' דמיבעיא ליה לענין הפסקת נזירות דהא פשיטא באומר הריני נזיר מהיום ונזיר לאחר עשרים יום דצריך למנות תחלה שלשים הראשונים ואח"כ של אחר העשרים ואם מנה לאחר

עשרים לשם נזירות השנייה פשיטא דמניח נזירות השנייה ומשלים את של ראשונה כיון דהנזירות הראשונה חלה עליו מתחלה צריך להשלימה תחלה ולגלח ולהביא קרבן ואין לו להפסיק בנזירות אחרת אבל כי קמבעיא לן בקיבל עליו נזירות ראשונה על ל' יום ונזירות שניה על אותן ל' יום גופייהו דקי"ל יש נדר בתוך נדר אפילו אמר הריני נזיר היום הריני נזיר היום עיין במס' נדרים דף י"ז ע"ש וצריך למנות ב' פעמים נזירות ולגלח בסוף נזירות ראשונה ולהביא קרבן ואח"כ ימנה לשם שנייה אם מנה תחלה לשם שניה אם כשמנה עשרה ימים צריך להפסיק ולהניח את נזירות שניה ולמנות לשם ראשונה ואח"כ ישלים את השניה או לא כין דקבלת נזירות השניה היה ג"כ על הימים הללו רק משום דיש נדר בתוך נדר צריך למנות ב' פעמים ע"כ אם מנה ימים הללו לשם שניה נמי שפיר דמי וע"כ אין צריך להניח את השניה אלא ישלים זמן ל' יום ויביא קרבן ויחזור למנות לשם ראשונה ולהביא קרבן ולא איכפת לן אם יגמור המנין לשם שניה ואימתי צריך להפסיק במנין הנ"מ כשהנזירות השני' לא היתה על אותן הימים ממש רק הריני נזיר היום הריני נזיר למחר או הריני נזיר היום ונזיר לאחר כ' ימים אבל הכא דהוא על אותן הימים גופייהו יש לומר דבמנה לשם שניה עשרה ימים א"צ להניח ולהתחיל לשם ראשונה ולהביא קרבן ולהשלים אח"כ כיון דתרווייהו כהדדי נינהו לא שייך בזה דין הפסקת נזירות אלא מונה ב' פעמים שלשים ומביא בנתיים קרבן ע"ז אר"ז קומי ר"מ ולא מתניתא היא מניח את שלו ומונה את של בנו ולא אפילו אשתו יושבת על המשבר וגרסינן לא אפילו כלשון הירושלמי בכ"מ עיין במס' גיטין פ"ז ה"א [והכוונה אחת אפילו כדגרסינן אלא אפילו] פי' דבמתני' דקתני הריני נזיר כשיהיה לי בן ונזיר והתחיל מונה שלו ואח"כ נולד לו בן מניח את שלו ומונה את של בנו ואח"כ משלים את שלו וה"ה אפילו כשאשתו יושבת על המשבר ונולד באותו יום נמי הוא הדין דכשהתחיל למנות שלו מניח את שלו ומונה את של בנו ואח"כ מונה את שלו ואם מנה איזה ימים שלו משלים אח"כ אלמא דבקבל ב' נזירות על אותן הימים גופייהו כשמנה בכוונת נזירות שניה צריך להניחה ולמנות לשם ראשונה ולהשלים אח"כ על השניה ע"ז א"ל נזירותו לנזירות בנו לא דמיא אלא לאמר הריני נזיר מכבר ונזיר לאחר עשרים יום פי' דבכ"מ בשקבל ב' נזירות רצופים על אותן הימים גופייהו צריך למנות ב' פעמים ואין כאן הפסקת נזירות והנ"מ בשב' הנזירות הוא בעד עצמו אבל אם אחד הוא בעדו וב' בעד בנו אז נזירות אחריתי היא ואם מנה נזירותו קודם נזירות בנו צריך להפסיק נזירותו בשביל נזירות אחריתי דבנו ונזירותו ונזירות בנו דמי' לב' נזירות דמחולקין בזמן דזה מכבר וזה לאחר עשרים דאז אם מנה לאחר עשרים לשם שניה צריך להפסיק ולהניח השנייה

ולמנות להראשונה ואח"כ משלים להשניה דכיון דהנזירות השניה מחולק בזמן אחר אז צריך להניח השניה ולמנות הראשונה ודוק כי זהו פי' הנכון בע"ה והנה הק"ע ז"ל מגיה ופי' הפ"מ ז"ל אינו מובן לי ובנו"י ז"ל מגיה ג"כ דר"ז למד מרישא דמתני' ולדברינו אתי שפיר נכון בע"ה ודו"ק:

אפילו אשתו יושבת על המשבר. מכאן מוכח דלא כפי' התוס' ז"ל דף י"ג ע"ב ד"ה הריני דכתבו ז"ל אם נולד בו ביום א"צ למנות ב' פעמים ומכאן מוכח בפירוש דצריך למנות ב' פעמים ודו"ק:

ר"א וריב"ח תריהון אמרין השלים נזירותו לעולם אין נזירות בנו חלה עליו עד שיביא קרבן ומגלח נזיר שנטמא. פי' דמפרש אימתי בעינן עד שיביא קרבן ויגלח הוא גבי נזיר שנטמא אין חלה עליו נזירות דבנו עד שיביא ויגלת אז חלה עליו נזירות בנו אבל לא קודם דיום השביעי אינו עולה מן המנין ע"ז פריך מחלפה שיטתי' דריב"ח תמן הוא אומר טמא מת שנזר שביעי שלו עולה מן המניין כו' פי' וה"נ הנזירות בא אחר הטומאה וכא לא כטמא מת שנזר הוא בתמי' ע"ז משני ולא ר"ל הכי לא טמא מת שנזר שביעי שלו עולה מן המנין פי' שאינו זקוק להביא קרבן טומאה ולא נזיר שניטמא אין שביעי שלו עולה מן המניין שהוא זקוק להביא קרבן טומאה פי' האם לא היינו טעמא דמחולקין זמ"ז ע"כ הכ"נ הואיל והוא זקוק להביא קרבן טומאה אין השביעי שלו עולה מן המנין אעפ"י שבא אח"כ והגירסא כמו"ש ממש וכא הואיל והוא זקוק להביא קרבן טומאה דמיירי בנזיר שנטמא ונולד לו בן וע"ז קאי השקלא וטריא ומתורץ קושית הש"ק ז"ל לקמן בה"י ד"ה השלים שהקשה מהאי סוגיא והניח בצ"ע ולפי דברינו ניחא בע"ה ודוק:

הלכה י

נולד ביום שמונים סותר עשרה נולד ביום תשעים סותר עשרים השלים נזירותו עד סוף הסוגיא. הסוגיא הזאת חמורה מאד הק"ע ז"ל מגי' הניח נזירותו ועכ"ז קשה להבין הפירוש וגם פי' הפ"מ ז"ל קשה להבין והנו"י ז"ל מחלף השורות ועכ"ז קשה להבין ונראה לפענ"ד דמתפרש בפשיטות ותבין ג"כ מה דגרסינן למה לי למימר סותר לשלשים יום ויסתור הכל תיבות למה לי למימר אין להם ביאור ולפי דברי המפרשים ז"ל הול"ל אמאי סותר לשלשים ויסתור הכל ותיבות ולמה לי למימר כונה אחרת היא ונראה לפענ"ד ע"פ שיטת הרמב"ם ז"ל והתוס' ז"ל דהרמב"ם ז"ל מפרש להמתני' בפירוש אחר והתוס' ז"ל מפרשין בפירוש אחר והנה בדין דמניח את נזירותו ומונה את של בנו ואח"כ משלים שלו נחלקו בזה הראשונים ז"ל דשיטת התוס' ז"ל דמונה אח"כ שלו ועולה לו הימים שמנה תחלה עבור שלו לפי שאינו צריך תגלחת אחר השלמת נזירות בנו בנזירות מועטת

דאי הי' צריך תגלחת אז לא היה עולה לחשבון הימים שמנה קודם עבור נזירותו והי' צריך עוד שלשים ימים אחרים חדשים עבורו מפני שאין בין תגלחת לתגלחת פחות משלשים יום וע"כ בנזירות מרובה דנשאר עדיין ל' יום אחר נזירות בנו מגלח אחר נזירות בנו ושיטת הרמב"ם ז"ל דאין חילוק בין נזירות מרובה לנזירות מועטת ואפילו בנזירות מועטת מגלח בנתים לבתר השלמת נזירות בנו ומונה אח"כ שלשים יום שלמים עי' בתוס' יו"ט ז"ל וגם בפירוש המשנה דה"י דלאחר שבעים סותר פי' הרמב"ם ז"ל דאם נולד עד שבעים ונשאר עוד שלשים ימים על השלמת נזירות אינו מפסיד כלום ומונה של בנו ומגלח ואח"כ מונה השלשים שלו אבל כשנולד הבן לאחר שבעים כגון דנולד לפ' דאז לא נשאר בעד נזירותו רק כ' יום אז כשצריך למנות לאחר התגלחת מהשלמת הבן שלשים יום כי אין בין תגלחת לתגלחת פחות משלשים יום אז מפסיד עשרה ימים ראשונים שמנה אחר שבעים ואם נולד לצ' אז מפסיד כ' ימים שמנה תחלה בכדי כי צריך לאחר התגלחת מהשלמת הבן למנות עוד שלשים יום אבל התוס' ז"ל מפרשין דעד שבעים כיון דנשאר עוד ל' להשלמת נזירותו עולה הל' עבור שניהן אבל כשנולד לאחר שבעים דאז אינו מובלע השלשים של בן בתוך השלשים שלו אז מפסיד מה שצריך למנות עבור בנו בפני עצמו ל' וה"פ דמתני' לאחר שבעים סותר פי' מפסיד ולמה תלי בשבעים שאין תגלחת פחות מל' יום ע"כ מפסיד מה שצריך למנות שלשים ימים אחרים עבור בנו והנה לפי' הרמב"ם ז"ל מתפרש הירושלמי בפשיטות נולד ביום שמונים סותר עשרה פי' דמפסיד העשרה ימים שמנה לאחר שבעים עבור עצמו כיון דצריך לאחר התגלחת דהשלמת בנו למנות שלשים עבור נזירותו א"כ הפסיד העשרה ימים ונולד לצ' הפסיד עשרים יום שמנה תחלה אבל לשיטת התוס' ז"ל דס"ל גבי נזירות מרובה דכיון דנבלע הנזירות בנו בנזירותו עולה לשניהן אבל כשאינו נבלע הפסיד וצריך למנות ב' פעמים א"כ ליכא לפרש האי דבירושלמי נולד לשמונים סותר עשרה וכו' כפי' הרמב"ם ז"ל ז"א דהא לדידהו אינו מפסיד הימים שמנה ומצטרפין לחשבון אח"כ להשלים ולעולם אינו מפסיד רק שלשים דהא עולין הם לחשבון דהא א"צ גילוח לאחר השלמת נזירות הבן לשיטתם ז"ל ע"ז פירשו בתוס' ז"ל דף י"ג ע"ב ד"ה הגה דכונת הירושלמי הוא דסבירא ליה דאף בנולד לאחר שבעים כגון בנולד בפ' או בצ' הימים שעד ק' עולה לשניהן רק מה שיותר מק' הוא מונה בעד בנו וע"כ בנולד בפ' הפסיד עשרה מה שמונה עשרה ימים לאחר ק' בעד בנו וכשנולד בצ' מפסיד עשרים העשרים שמונה אחר ק' בעד בנו ואינו מונה לשתיהן רק עשרה ימים וכשנולד בפ' מונה לשתיהן עשרים יום עיי"ש עיי' באו"מ ז"ל בדף י"ג ע"ב דמבאר כן בכונת התוס' ז"ל וכן כונתי מעצמי ת"ל [ונראה בטעמו

של הירושלמי דהא דמונה הימים לשניהן אפילו בנולד לאחר שבעים הגם דאינו נבלע הימים ממש דאינו נמשך הימים שוה בשוה והוי כמו נזירות מועטת דאינו עולה הימים לשניהן כמבואר בתוס' ז"ל דווקא בנזירות מרובה דנכלל הל' של הבן בהק' של עצמו אבל בנזירות מועטת דנמשך הל' של בן לאחר ל' של עצמו אינו עולה לשניהן רק בשנולד הבן ביום הראשון שהתחיל בנזירות עצמו אז עולה אפילו בנזירות מועטת לשניהן כיון דנמשך הימים בשוה מ"מ שיטת הירושלמי אינו כן אלא הטעם דבנזירות מועטת כיון דאין סתם נזירות פחותה מל' יום א"כ אם יעלה לשניהן לא מנה בנזירות עצמו שלשים יום וכן בעד הבן ל' יום משא"כ בנזירות מרובה לכל הפחות מנה בעד עצמו שלשים יום ע"כ עולה לשניהן ולשיטת הירושלמי לא תלי במשיכת זמן הנזירות שוה בשוה דהא הירושלמי ס"ל בנולד הבן ביום הראשון בנזירות מועטת אפילו דמשיכת הימים שוה הוא נמי אינו עולה לשניהן דהא בה"ט גרסינן מניח את שלו ומונה את של בנו אפילו אשתו יושבת על המשבר אלמא דאין הטעם משום דנמשך הימים בשוה אלא הטעם הוא דחלוק בין נזירות מרובה לנזירות מועטת דבנזירות מרובה לכל הפחות איכא ל' בעד בנו ול' בעד עצמו משא"כ בנזירות מועטת דליכא ל' לכל חד לא]. ועכשיו שנתבאר כל אלה בע"ה יתפרש הירושלמי כעין חומר דגרסינן השלים נזירותו ובא להשלים נזירות בנו פי' כשנולד בצ' דעולה עד ק' עבור שניהן ומונה עוד עשרים עבור בנו ומשלים בשלשים יום את שניהן העשרה ימים הראשונים משלים גם בעד עצמו ובכ' ימים האחרונים משלים בעד בנו וע"ז קאמר השלים נזירותו ובא להשלים נזירות בנו נטמא בתוך עשרה ימים הראשונים סותר את הכל דהא הי' ימים הראשונים הן בעד עצמו ג"כ ע"כ סותר את הכל כדין בתוך כ' ימים האחרונים ר' בא בשם רב ור' יוחנן תריהון אמרין סותר שלשים כדין נטמא לאחר מלאת ביום הבאת הקרבן [ואולי ס"ל דנטמא ביום גידול שער נמי מותר עיי' במס' נזיר דף י"ג ע"ב כשמואל וברמב"ם ז"ל פ"ד] ר' שמואל אמר אינו סותר אלא שבע שמואל בר בא בעי קומי ר' יוסי מיסבר סבר ר' יוחנן סתירת תער כסתירת ממש פי' דאיתא לקמן השלים נזירותו ולא הספיק לגלח עד שנולד הבן מגלח תגלחת אחת לשניהן הפריש קרבנותיו ולא הספיק לגלח עד שנולד הבן מגלח תגלחת אחת לשתיהן ר' יוחנן אמר מגלח וחוזר ומגלח ומוכח בסוגיא שם דס"ל דר' יוחנן פליג אפילו ברישא אפילו שלא הפריש קרבנותיו דמגלח וחוזר ומגלח והפריש קרבנותיו הוא לרבותא דרבנן [עי"ש בסוף הסוגיא ובדברינו שם] וא"כ אם דס"ל לר' יוחנן בנזירות מועטת דאפילו בנולד הבן ביום הבאת קרבן דאינו מעכב רק הגילוח של נזירות עצמו דהא קיבל עליו נזירות הבן תחלה נמי סותר כל הנזירות דהא ס"ל דמגלח וחוזר ומגלח וכיון דנתגלח ע"כ צריך למנות

עוד שלשים ימים אחרים דהא אין בין תגלחת לתגלחת פחות מל' יום ע"ז בעי שמואל בר בא קומי ר' יוסי אם מסבר סבר ר' יוחנן סתירת תער רק הסתירת גילוח כסתירת ממש אם אפילו בשנולד הבן ביום הבאת הקרבן דאינו מעכב רק הגילוח של עצמו דאינו יכול לגלח לנזירותו משום שחל עליו נזירות בנו ואפילו דאינו מעכב רק הגילוח לבד נמי סותר ומגלח ב' פעמים או דילמא דאינו סותר רק בשנולד ביום קודם הבאת קרבן ומעכב יום אחד וסותר יום אחד מנזירות עצמו דלא חל עליו נזירות עצמו באותו יום כיון שנולד הבן וחל עליו נזירות דבן ובנזירות מועטת אינו עולה היום הזה לשניהן א"נ והוא עיקר דשאל אם ר"י פליג דווקא בשהפריש קרבנותיו או דילמא דס"ל דסתירת תער לחודי' נמי הוי כסתירה ממש ופליג אפילו על הרישא את זה שאל שמואל בר בא קומי ר' יוסי בהא דר' יוחנן דלקמן אם ס"ל דסתירת תער הוי כסתירה בנזירות ממש ביום הנזירות וע"ז אמר ר' זעירא אין יסבור ר' יוחנן סתירת תער כסתירת ממש א"כ קשיא מההיא דר' יוחנן דידן דהא לפ"ז בדינא דמתני' דידן דנולד הבן לאחר שבעים אפילו דאינו סותר הימים דהא מפ' או מצ' עד ק' עולה לשניהן מ"מ ביום ק"א סותר הגילוח תער בעד עצמו דהא חל עליו נזירות דבנו ואליבא דר"י צריך לגלח וחוזר ומגלח א"כ ע"כ דצריך למנות מחדש בעד עצמו שלשים יום וא"כ ע"כ דהפסיד שלשים אליבא דר' יוחנן ולדידיה המשנה כפשוטה דלאחר שבעים סותר לעולם שלשים וכשנולד בצ' מפסיד כ' הוא אותן הימים שכבר מנה ולא דמפסיד כ' דצריך למנות אחר ק' ז"א דהא מפסיד לעולם שלשים א"כ לדידי' מפסיד לעולם שלשים לפי פשוטו של המשנה א"כ למה קאמרינן בנטמא בתוך כ' ימים האחרונים דמפסיד שלשים למה לן למימר. הדין הזה בנטמא דסותר שלשים איזה דין מחדש לן בנטמא דאם סותר שלשים פשיטא דבלא"ה סותר שלשים אם לא דיחדש לן דסותר הכל והיינו דגרסינן אין יסבור ר' יוחנן סתירת תער כסתירת ממש למה לי למימר סותר לשלשים יום דזה פשיטא דבלא"ה סותר שלשים יום אלא דיסתור הכל ע"ד א"ר אבין ברב חיי' קומי ר"ז תיפתר בשנולד הבן ביום שאינו ראוי להביא קרבן פי' דהא קי"ל ביולדת אם ילדה לפני מלאת א"צ אלא קרבן אחד על שתיהן אבל אם ילדה לאחר מלאת צריכה ב' קרבנות לפי שיצא בשעה שהיה ראוי להביא קרבן וכיון דהיה עליה החיוב של הבאת קרבן צריך להביא על כל אחד קרבן בפני עצמו והילכך התם גבי שלמה נזירותו ולא הספיק לגלח עד שנולד הבן ונולד הבן ביום שראוי להביא קרבן ע"כ ס"ל לר' יוחנן דמגלח וחוזר ומגלח ואינו נפטר בקרבן ובגילוח אחד דהא כבר נתחייב בגילוח ובקרבן על נזירות הזה משא"כ כשנולד ביום שאינו ראוי להביא קרבן ומעולם לא נתחייב עדיין קרבן על נזירות הראשון עד שנגמר הנזירות של בנו ובא החיוב של

גילוח וקרבן בב"א אז הוי כמו בילדה לפני מלאת דאז אינו חייב אלא קרבן אחד כיון שלא יצא בשעה שראוי להביא קרבן כדאיתא במשנה במס' כריתות דף ז' וע"כ בזה גם ר' יוחנן מודה דמגלח תגלחת אחת אחר השלמת נזירות בנו [וע"כ דוקא נטמא סותר שלשים] וע"ז שאל אם נולד בלילה בליל ק"א אם חשבינן ניה שאינו ראוי להביא קרבן כמו דמפלפל במתני' דמס' כריתות הנ"ל במפלת לאור ליום שמונים מפלפלין שם גם כן אם נולד בשבת וכמו כן מפלפל הסוגיא הכא בזה ונמצא מסוגיא זו לר' יוחנן דבב' נזירות מגלח שתים כיון דיצאה שעה שראוי להביא קרבן אבל בנולד הבן משכחת לה שיהא חייב שנים כגון שנולד ביום מלאת ומשכחת לה דאינו חייב אלא אחת כגון שנולד לפני מלאת ובהא סוגיא תבין היטב מה שמפלפל הש"ק ז"ל בה"ט ד"ה ואח"כ דאם ילפינן זאת תורת הנזיר כמו דאמרינן גבי יולדת זאת תורת היולדת שמביאה קרבן אחד על וולדות הרבה ורבינן מתורת ומזאת ממעטינן לאחר מלאת א"כ בנזיר נמי כן דכתיב זאת תורת הנזיר או מיבעיא לדרשא אחריתי ובאמת מבואר הוא בהסוגיא דלפני מלאת לכו"ע סגי באחד ולאחר מלאת נחלקו רבנן דתמן עם ר' יוחנן ועיי' לקמן בפ"ג בה"ב בדברינו שם ויאיר עינינו מהאי סוגיא דהכא לסוגיא דהתם לאמש"ת בע"ה והא דפסק הרמב"ם דאפילו בנזירות מרובה אין עולה לכאן ולכאן אף שבירושלמי מוכח בפירוש דגבי נזירות מרובה עולה לכאן ולכאן דאל"ה מאי נ"מ בין עשרה ימים הראשונים לכ' ימים האחרונים מ"מ הרמב"ם ז"ל פסק דאינו עולה לשניהן משום דכן מוכח בבבלי דף י"ד דגרסינן שם נטמא בימי בנו ר"י אומר סותר רשב"ל אומר אינו סותר ואי ס"ד דעולה לשניהן האיך פליגי ר"י ורשב"ל סתם הא בעשרה הראשונים לכו"ע צריך להיות חייב דהא לכו"ע דשייך לנזירות דידיה והאיך קאמרינן סתם נטמא בימי בנו דנחלקו ר"י ורשב"ל אלא ודאי ברור דאינו עולה לשניהן אפילו בנזירות מרובה דהא דין דסותר בטומאה לא שייך להרמב"ם ז"ל רק בנזירות מרובה ועכ"ז חולק רשב"ל אפילו בי' ימים הראשונים אלא ש"מ דאינו עולה לשניהן ודוק:

סותר לשלשים יום. הק' המראה הפנים ז"ל הא גרסינן לעיל בה"ט נשמי נזירות בנו והתרו בו משום נזירותו לוקה עיי"ש ולפענ"ד נראה אדרבה כיון דאינו סותר א"כ עומד הוא עדיין בהנזירות שלו ע"כ מהני התראה על נזירותו ודוק:

השלים נזירותו ולא הספיק לגלח עד שנולד הבן. מיירי בנזירות מועטת הפריש קרבנותיו וכו' ר' יוחנן אמר מגלח וחוזר ומגלח פי' דר' יוחנן פליג אתרוויהו ובהרישא ג"כ ס"ל דמגלח וחוזר ומגלח והפריש קרבנותיו הוא לרבותא דרבנן וע"כ פריך מתניתא פליגא על ר"י שאלו תלמידיו כו' אבל אם היה נזיר ונזיר מגלח תגלחת אחת לשתיהן

אפילו כשנולד הבן ביום שאינו ראוי להביא קרבן כיון דאין חילוק בין זה לזה ומשני מה עביד לה ר"י פתר לה חלוקים הן על רשב"י וע"כ ע"ז סמך הרמב"ם ז"ל ופסק כר"י דאפילו בנזירות מועטת נמי מגלח לאחר השלמת נזירות דבן ומונה עוד שלשים ומגלח ודוק:

פרק ג

הלכה א

הדא מסייע לב"ק אם גילח יום שלשים לא יצא עד סוף הסוגיא. הסוגיא הזאת חמורה מאד ונראה לפענ"ד לפרש דהא דגרסינן לעיל בפ"ק ה"ג ע"ד דב"ק אם גילח ביום ל' לא יצא אע"ג דבפירוש איתא במתני' דיצא היינו משום כמו דמשני בש"ס דילן דף ה' ע"ב משום דקסבר מקצת היום ככולו עי"ש אבל למ"ד דלא ס"ל מקצת היום ככולו לא יצא אבל לר' יונתן אם גילח ביום שלשים יצא אליבא דכו"ע והא דלכתחלה בעינן ל' הוא משום דנעשה כאומר שלימין מדרבנן אבל ביום ל' יצא אליבא דכו"ע אפילו למ"ד דלא אמרינן מקצת היום ככולו [ומתורץ קושית הש"ק ז"ל שם] והנה בש"ס דילן פריך תחלה מרישא דמתני' דבעינן ל"א על בר פדא ומשני מדרבנן נעשה כאומר שלימין ומקשה מסיפא דמתני' על ר"מ ומשני דהאי תנא ס"ל כמ"ד מקצת היום ככולו והדר מקשה מסיפא דמתני' ממי שקבל עליו ב' נזירות דמגלת לל"א ולס"א בשלמא לר"מ ניחא אלא לב"פ קשיא ומפרשי' התוס' ז"ל דלא מצי ב"פ לתרוצי כמו דתירץ הרישא דנעשה כאומר שלימין ז"א דא"כ קשיא מאי מחדש הסיפא בשלמא לר"מ מחדש המשנה ב' דמי שקיבל ב' נזירות משום סיפא דיום שלשים עולה לכאן ולכאן גבי דין גילח על הראשונה ביום ל' מגלח על השניי' ביום ס' אף לכחחלה דיום ל' עולה לכאן ולכאן כדגרסינן בסמוך דבשתי נזירות קמ"ל דיום שלשים עולה לכאן ולכאן אבל לב"פ מאי קמ"ל המשנה הב' דמי שקיבל עליו ב' נזירות ואין לומר משום סיפא דיום שלשים עולה לכאן ולכאן ז"א דהא לדידי' לא שייך עולה לכאן ולכאן דהא ביום השלשים הראשון שגילח שפיר דמי ע"פ הדין מדאורייתא ויצא אף מדרבנן דלא החמירו בדיעבד ואוקמי' אדין תורה דיצא א"כ פשיטא דמגלח בפעם שני ביום ששים דהוי ל"א אף דצריך מדרבנן ל"א הרי באמת חשיב ל"א דמקצת היום ככולו דבתחלת נזירות פשיטא דחשיב ככולו לכו"ע דהא פשיטא דאדם מקבל נזירות באמצע היום. וע"כ קשיא מסיפא לב"פ ומשני הגמ' אליבא. דר"מ דקמ"ל דיום שלשים עולה לכאן ולכאן והק' בתוס' ז"ל בדף ו' ע"א ד"ה ולר"מ דא"כ קשיא אליבא דב"פ כנ"ל ומתרצין עכ"ז איכא קצת חידוש גם אליבא דב"פ דאימת פשיטא דמקצת היום ככולו בתחלת נזירות אליבא דכו"ע בשקיבל נזירות

באמצע היום הנ"מ כשלא עסק תחלת היום בנזירות אבל כשעסק בתחלת היום בנזירות כמו הכא דנהג נזירות בתחלת היום אימא לא יעלה דאינו ניכר קמ"ל וראיתי בהגהת הרד"ל ז"ל דמתרץ דקמ"ל דאע"ג דכשקיבל ב' נזירות בב"א ונתחייב מתחלה לגלח ביום ס"א התגלחת השניי' אימא דיהא מחויב לכתחלה לגלח ביום ס"א וכי בשביל שעבר על דרבנן ונתגלח בראשון ביום שלשים בזה יופטר אלכתחלה שלו שהיה עליו בעת קבלת נזירות ויהא חוטא נשכר קמשמע לן דאף על פי כן רשאי לכתחלה לגלח ביום ששים דהוי לתגלחת שניה ויצא אפי' תקנתא דרבנן לכתחלה לגלח ביום ל"א וע"פ הקדמה זו שביארנו בשיטת הבבלי וע"י עוד הקדמה קטנה יתבאר הסוגיא כעין חומר דהנה התוס' ז"ל במס' מ"ק דף י"ט ע"ב מקשים לב"פ דס"ל נזירות כ"ט יום א"כ קשיא מנ"ל דאבילות ל' יום דגמרינן מנזיר כדאיתא שם בסוגיא הא בנזיר נמי כ"ט אסור שלשים שרי ומתרצינן דב"פ ס"ל כאבא שאול דבאמת יום ל' מותר באבל ע"ש. ועפ"ז יומתק מאד הסוגיא דקאמרינן הדא מסייע לב"ק דאם גלח ביום ל' לא יצא כדפירשנו למ"ד דאין מקצת היום ככולו דהא בעינן ל"א לכתחלה ופריך אדרבה הדא מסייע לר' יונתן דאם גילח ביום ל' יצא מהסיפא אפי' למ"ד דאין מקצת היום ככולו ומפרש הא דמסייע לב"ק ולא לר"י הוא מהמשנה ב' מסיפא דמתני' כדפריך בש"ס דילן על ב"פ ועל ר"מ מתרץ כדגרסינן שם כדקתני סיפא יום שלשים עולה לכאן ולכאן מאי היא מקצת היום ככולו והא אמרה חדא זימנא מהו דתימא הנ"מ לענין הדא נזירות אבל לב' נזירות וכו' ע"ש ואליבא דר"מ ניחא דקתני משנה הב' משום הסיפא דקמ"ל דעולה לכאן ולכאן אבל לב"פ קשיא מאי קמ"ל המשנה הב' והיינו דגרסינן הא תרתי לית היא אלא חדא פי' הא דתנינן תרתי דין דנזירות אחת ודין דב' נזירות הא חדא הוא כדגרסינן בבבלי הא אמרה חדא זימנא ומאי קמ"ל אם בא לאשמעינן עדותו של ר' פפייס גבי ב' נזירות זו עדות יודעין היו שהוא אסור לגלח פי' לכתחלה צריך ל"א יודעין היו הכל ובזה לא קמ"ל בעדותו אלא שהן סבורין אם גילח יום ל' לא יצא אם בא להעיד אם גילח ביום ל' יצא בתמיה וכי זה קאתי עדותו של ר' פפייס לאשמעינן הא זה פשיטא לתנא דידן במשנה הראשונה ומאי קמ"ל דהא מדאורייתא לא בעינן רק כ"ט ופשיטא דיצא בדיעבד כשגילח ביום ל' אליבא דכו"ע ובזה לא צריך שום תנא לאשמועינן החידוש אלא אדרבה צריך לאשמעינן דין דל"א תקנתא דרבנן ובזה יודעין אנו כולנו דהא ר' פפייס אינו מעיד על זה דהא עדותו של ר' פפייס קאי רק על דיעבד כדגרסינן העיד ר' פפייס על מי שנזר ב' נזירות שאם גילח הראשונה יום ל' מגלח השניה ביום ששים ואם גילח כו' וכל עדותו שלו הוא לאשמעינן הבדיעבד משמע דהלכתחלה הכל יודעין ואינו בא להעיד ע"ז רק על דיעבד ואם ס"ד

כר' יונתן דבעינן כ"ט א"כ ע"ז אינו צריך שום עדות דהא כיון דבעינן מן התירה כ"ט א"כ פשיטא דיצא בגילוח לל' ואי לאשמעינן דמקצת היום עולה לכאן ולכאן בזה א"צ דהא לא בעינן מקצת היום ככולו על הסוף נזירות אליבא דר' יונתן כנ"ל וא"כ ע"כ מוכח מהא דקתני תרתי משניות דהא ליתא אלא חדא א"כ מוכח כב"ק דבעינן בנזירות ל' והא דיצא בגילח ביום ל' משום דמקצת היום ככולו ובעינן עדותו של ר' פפייס דעולה לכאן ולכאן ומביא עוד ראי' לזה דהא ר' אימי הו"ל עובדא פי' אבלות וגילח ביום ל"א ורבי הו"ל עובדא וגילח ביום ל"א כגי' הש"ס בירושלמי במס' מ"ק פ"ג ה"ה וא"ר זריקא מן מתניתא יליף לה ר' אימי דתנינן מי שנזר ב' נזירות כו' והוא כעין קושית הש"ס דילן בשלמא לר"מ ניחא דנקטה משום חידושא דסיפא אלא לב"פ קשיא א"כ מוכח כר"מ דבעינן בנזירות ל' יום ומגלח ביום ל"א מן התורה ע"כ באבלות דגמרינן מנזיר בעינן נמי ל"א אבל לב"פ ע"כ דס"ל כאבא שאול ומגלח ביום ל' א"כ חוזר הקושיא לדוכתי' דהדא מסייע לב"ק אבל לר' יונתן קשיא מהמשנה הב' הא תרתי לית הא אלא חדא ומאי קמ"ל עדותו של ר' פפייס במשנה הב' יותר מן המשנה הראשונה ע"ז מתרץ א"ר יוסי תמן לשעבר וכא לכתחלה פי' דבמשנה הראשונה קתני רק דבדיעבד יצא בשגילח ביום ל' אבל לכתחלה צריך ל"א על תקנתא דרבנן לקיים תקנתא דרבנן לגלח ליום ל"א ע"ז קמ"נ משנה הב' לעדותו של ר' פפייס דאשכחן אופן דא"צ אפילו לכתחלה דהא בתחלת קבלת נזירות שקיבל עליו הי' צריך לגלח ביום ס"א וכי בשביל שעבר בתגלחת הראשונה על תקנתא דרבנן יהא חוטא נשכר ויבטל עוד התקנתא דרבנן לכתחלה ע"ז צריך מתני' בתרא לעדותו של ר' פפייס אבל לא דקמ"ל דבדיעבד יצא בשגילח ביום ל' ז"א דבזה לא צריך לעדותו של ר' פפייס דהא מה"ת לא בעינן רק כ"ט והעיקר חידוש במשנה ראשונה על תקנתא דרבנן דצריך לכתחלה ל"א ובמשנה אחרונה על עדותו של ר' פפייס דאינו צריך לכתחלה התקנתא דרבנן על יום ל"א וע"כ שפיר אתי מתני' אף כר' יונתן ודו"ק:

הלכה ב

השלים נזירותו הראשונה ובא להשען על השניה כו'. פי' דהא פרכינן בבבלי במס' שבועות דף כ"ח ע"א מי שנזר שתי נזירות מנה את הראשונה והפריש קרבן ונשאל עלי' כו' הא אכלה כולה אין נשאלין ומתרץ ר"א שם ואילו הכא מוקי כך דלא מצא פתח לשאול על הראשונה אלא ע"י השניה כלומר דאם תתקיים הראשונה אז יש לו פתח לבטל השניה דקיומה של הראשונה הוא פתח חרטה על השניה וע"י שתתבטל הראשונה תתקיים השניה דאז אין לו פתח על השניה ע"כ יכול לשאול על הראשונה אפי' לאחר שמנה אותה דהא השניה עומדת קיים במקומה ע"י השאלה הזאת ונוסיק

עלתה לו שניה ראשונה פי' בראשונה כדאיתא בבבלי ומסיק באומר אלו לנזירות פי' דהקרבנות נזיר בהפריש היה אומר סתם לנזירות אבל אם הפריש בפירוש ב' קרבנות על ב' הנזירות על הראשונה ועל השניה הפריש ג"כ הקרבנות כדאמר בסמוך שיכול להפריש בזמן משך הנזירות ראשונה גם קרבנות על השניה וא"כ כיון שאמר אלו לנזירות כלומר נזירות דהשתא שעומד בה ואלו לנזירות אחרת לא בדא עלתה לו שנייה בראשונה כיון דהקרבן היה בפירוש על נזירות הראשונה:

אר"א השלים נזירותו לראשונה. פי' שלא גילח ביום מלאת הראשונה והשלים נזירות האחרת לראשונה והביא קרבן וגילח עלת לו ראשונה בשנייה דס"ל כההיא דאיתא לעיל ספ"ב מגלח תגלחת אחת לשתיהן ויצא בגילוח ובקרבנות דחדא נזירות על שניהם וזהו דלא כר' יוחנן דפליג שם בספ"ב וס"ל דאינו יוצא בתגלחת אחת אלא מגלח וחוזר ומגלח אליבא דרבנן ורק לר' שמעון מסיק שם דנזיר ונזיר מגלח תגלחת אחת לשתיהן אבל רבנן ס"ל דצריך ב' קרבנות נזירות וב' גילוחיה וע"ז מסקינן בשם ר' יעקב בר אחא דר"י פליג וס"ל עד שיביא כל קרבנותיו אליבא דרבנן ברם כר"ש סגי בקרבנות נזירות אחת ואחר כך מביא הברייתא הפריש שתיהן כאחת מי שמנה ב' נזירות והפריש שתיהן כאחת פי' שהפריש שתיהן על נזירות הא' והב' וקאי ב' הקרבנות על כל אחד ואחד על הראשונה הב' קרבנות ועל השניה הב' קרבנות אין בידו אלא אחת הפרישה זו בפני עצמה וזו בפני עצמה והביא את של זו בזו ואת של זו בזו לא יצא פי' שהקריב בל"א יום במלאת של הראשונה את הקרבן נזירות הראשון בעד השני ואח"כ הקריב במלאת של השני בעד הראשון לא יצא ופריך הא מקדש קדשה וכו' ומשני שעומד בנזירותו ופריך ניחא שניה ראשונה פי' בשלמא מאי דתני דלא יצא בעד השניה בקרבן ראשונה שפיר ניחא דהא לא היה עדיין זמן מלאת דהשניה אלא ראשונה בשניה קשה למה לא יצא דהא יכולת בידו שיהא השניה אף על הראשונה כר"א וע"ז פריך ר' יודה מאי קושיתך והדא מסייע פי' דקושיתך הוא סיוע לר"א ולא כן ריב"א כו' עד שיביא כל קרבנותיו וסברינן מימר כרבנן וכא כר"ש אנן קימין בתמיה הא לרבנן אינו יוצא בספירת הימים שמנה לשניה קודם גילוח על הראשונה וצריך לגלח ולחזור ולגלח לאחר ל' וצריך עוד קרבנות א"כ ממילא אין יכול לעשות הקרבן מנזירות שני' שיהא גם על הראשונה א"כ שפיר ניחא דלא יצא ומאי פריך אם לא דס"ל כר"א ע"ז משני ר' חיננא בשם ר' פינחס תיפתר בנזירותו ובנזירות בנו פי' דהא מסקינן לעיל בספ"ב בסוגיא לחלק בהא דר' יוחנן דס"ל דחייב ב' קרבנות בשמנה ב' נזירות אליבא דרבנן דחלוקין על ר"ש כדגרסינן שם אבל אם היה נזיר ונזיר מגלח תגלחת אחת על שתיהן מה עביד לה ר' יוחנן פתר לה חלוקין הן על ר"ש

וה"מ בנזיר ונזיר משום דיצא בשעה שראוי להביא קרבן והוי כמו ביולדת לאחר מלאת אבל בשנולד הבן בנזירות מרובה קודם המלאת אז גם ר' יוחנן מודה דמגלח תגלחת אחת על שתיהן דהוי כמו ביולדת לפני מלאת כדגרסינן שם אמר ר' אבין בר חייא קומי ר"ז תיפתר שנולד הבן ביום שאינו ראוי להביא קרבן ע"ש בדברינו דמבואר שם בהסוגיא דע"כ לא נחלקו ר"י ורבנן דתמן אלא בב' נזירות דיצא בשעה שראוי להביא קרבן וכה"ג בנולד הבן לאחר ה' דהוי לאחר מלאת בזה ס"ל לרבנן דתמן דלא דמי ליולדת לאחר מלאת דהתם נתרבה מגזה"כ זאת תורת משא"כ בנזירות אצטריך זאת לדרשא אחריתי אבל לפני מלאת דמי נזיר ליולדת דגמרינן מתורת הנזיר ללמד שמביא קרבן א' על נזירות הרבה לכ"ע ואף ר' יוחנן מודה בזה וע"כ מוקי ר"ח בשם ר"פ תיפתר בנזירותו ובנזירות בנו דאז משכח"ל לר"י ג"כ דמגלח תגלחת אחת באופן שנולד לפני מלאת דאז גם ר' יוחנן מודה דדמי ליולדת וע"כ יכול להביא על נזירותו ועל נזירות בנו קרבן אחד והברייתא מיירי על כל ב' נזירות בין בב' נזירות בעלמא בין בב' נזירות דנזירותו ודנזירות בנו א"כ פריך שפיר בנזירותו ובנזירות בנו כשהפריש על שתיהן בפני עצמן והביא של זו בזו למה לא יצא ראשון' בשניה וקאי הקושיא אליבא דכ"ע אפילו לר' יוחנן ע"ז פריך הגמ' על אוקימתא דר"ח בשם ר"פ א"כ הוא למה קאמרינן ניחא שניה ראשונה הא באופן זה בדא עלת לו שניה ראשונה גם כן דהא זמן הקרבה הוא בבת אחת ובזה לא שייך שהקריב במלאת הראשונה לשם שניה כמו בב' נזירות בעלמא אם כן היה לן להקשות גם על שניה בראשונה ואלא ע"כ דתפרש הברייתא בב' נזירות בעלמא ולא בנזירותו ובנזירות בנו א"כ חוזר הקושיא לדוכתי' מאי קפריך למה לא תעלה ראשונה בשניה הא לר' יוחנן שפיר ניחא וע"ז משני ריבר"ב דשפיר פריך אפילו לר' יוחנן דס"ל בנזיר ונזיר דלאחר מלאת חייב שתים מ"מ קשה למה לא יצא בדיעבד דהא כל עיקר דחל נזירות על נזירות הוא חומרא דהא שתיהן ביום אחד כפי' הפ"מ ז"ל א"נ כפי' הק"ע ז"ל שרק לחזק הענין בא וכיון דכל עיקר שחייב ב' נזירות הוא חומרא בעלמא והאיך תני דאף בדיעבד לא יצא זהו עיקר הקושיא ודוק:

הלכה ג

ר"א בשם ר"י ממצורע למד ר"א עד סוף הסוגיא. הסוגיא הזאת חמורה ונראה לפענ"ד דה"פ דהנה התוס' ז"ל בדף ל"ט ע"ב ד"ה ומ"ט וד"ה כגון מפרשין הא דר"א דסותר שבעה הוא לאו דצריך למנות שבעה אחר התגלחת דטומאה ז"א אלא דצריך להמתין עד שיזה עליו שלישי ושביעי וכן כתב הרא"ש ז"ל דסותר לאו דווקא סותר אלא צריך להמתין עד שיזה עליו ג' וז' ונמצא דשיטת הבבלי הוא בטעמא דר"א משום דס"ל מקצת היום

ככולו כדאיתא בדף ו' ע"ב וממילא מובן פי' התוס' ז"ל דפירשו בדר"א דסתירה לאו דווקא משום דליכא למימר דסותר ממש דצריך למנות ז' אחר התגלחת של הז' דטומאה ז"א דהא כיון דמקצת היום ככולו והוי ל' כמו ל"א וא"כ הוי כמו סתם טמא ולא כנזיר שנטמא דהא שוב אינו נזיר והוי כמו בנטמא ביום גידול שער ואין עליו רק להזות ג' וז' כמו כל טמא והנה בטעמא דרבנן ביום ק"א דסותר שלשים פי' התוס' ז"ל בדף ו' ע"א ד"ה נטמא משום גזירה דיום נ' דסתם נזירות [ולא גוזרין ק"א אטו ק' ז"א דהא ק' אין לו קביעות דהא יש שנוזרין ק' ויש פ' ויש מאתים והיכי נגזור אטו ק' אבל גזרו משום סתם נזירות] וטעמא דר"א דסתר שבעה האי סתר לאו דווקא אלא עד שיטהר ג' וז' כנ"ל ולא גזר ר"א אטו יום ל' דהא א"צ לגזור דהא בתרווייהו אינו סותר לא ביום ל' ולא ביום ק"א והנה הרמב"ם ז"ל והתוס' ז"ל מחולקין בדין אם גילח בנזירות מרובה של ק' יום בסוף ל' יום הראשונים דעדיין נשאר כדי גידול שער אינו סותר תגלחת כלל דהא כל עיקר טעמא דתגלחת סותר ל' יום משום דבעינן גידול שער שיהא ראוי לגדל בל' יום דסתם נזירות וע"כ בנזירות מרובה בק' או בס' ימים עדיין איכא גידול שער של מצוה ע"כ אינו סותר כן שיטת התוס' ז"ל בדף ל"ט ע"א ד"ה סתם עי"ש אבל הרמב"ם ז"ל כתב בפ"י מה"נ ה"ב דאפילו בנזירות מרובה תגלחת סותר ל' והק' הלח"מ ז"ל על שיטת הרמב"ם ז"ל דהא בדף מ"ד פריך הגמ' ויין יסתור ל' יום ק"ו מתגלחת כו' ומשני מידי הוא טעמא אלא מפני גידול שער גבי יין הא קאים לי' שערו ונראה לפענ"ד לתרץ דעת הרמב"ם ז"ל דהא גרסינן בדף מ' ע"א אמר ר"ח ללקות באחת לעכב בשתים לסתור אינו סותר אלא ברוב ראשו ובתער וכו' כעין תער תניא נמי הכי נזיר שתלש מירט סיפסף כ"ש חייב ואינו סותר אלא ברוב ראשו ובתער ופי' הרמב"ם ז"ל כעין תער היינו כדי שלא לכוף ראשן לעיקרן זהו כעין תער ותלש מירט וסיפסף יכול לכוף ראשן לעיקרן וכן פי' הלח"מ ז"ל בפ"ה הי"א עי"ש וזה מבואר מאד והנה לכאורה קשה הא בדף ל"ט גרסינן שגלחוהו אחר מלאת וכר"א עי"ש משמע דקודם מלאת סותר אפילו לר"א אפילו יש כדי לכוף ראשן לעיקרן ולרבנן סותר אפילו אחר מלאת ואפילו ביש כדי לכוף ראשן לעקרן וראיתי בלח"מ ז"ל שהק' כן ומשני דע"כ לר"ח לא נקטינן כהאי סוגיא דדף ל"ט דלרב חסדא כעין תער דוקא סותר אבל ביש כדי לכוף ראשן לעיקרן לד"ה אינו סותר כלל והנה דינא דר"ח כתבו התוס' ז"ל והרא"ש ז"ל דהוא הילכתא בנזיר בלא טעמא ע"ש ע"כ אליבא דר"ח לא אמרינן הטעם דלפיכך סותר תגלחת ל' יום משום גידול שער ז"א דהא לא בעינן גידול שער של ל' יום דהא די בגידול שער של ז' כדאיתא בדף ל"ט דקים להו לרבנן דבז' איכא כדי לכוף ראשן לעיקרן וע"כ משום דכן הלכה בנזיר כדאיתא בתוס' ז"ל גבי הא

דר"ח. ועפ"ז יומתק מאד הסוגיא דידן דהנה בגמ' גרסינן ר"א בשם ר"י ממצורע למד ר"א שכן מצינו בין תגלחת לתגלחת שבעה גבי מצורע דדינו דבין תגלחת לתגלחת הוי ז' ימים דהירושלמי מדייק לשון סותר דווקא וע"כ דמונה אחר תגלחת טומאה עוד ז' ימים בין תגלחת לתגלחת משום גידול שער לתגלחת טהרה וגידול שער דז' ימים דהוא כדי לכוף ראשן לעיקרן מצינו גבי מצורע ופריך ולמה לא יליף מנזיר טמא פי' דמגלח בסוף ז' ע"ז משני מצורע מגלח וחוזר ומגלח נזיר טמא אינו מגלח וחוזר ומגלח ר"ל במשך ז' ימיה האם נקבע שיעור ז' ימים בין תגלחת לתגלחת הא בשנטמא אפילו ביום כ' דהי' לו גידול שער דכ' ימים מ"מ צריך להמתין ז' ימים אילו מצינו בנזיר טמא שממתין שבעת ימים דווקא בשגלח ביום שנטמא אז שפיר הוי ילפינן מיניה דשיעור מתגלחת לתגלחת הוא ז' ימים משא"כ השתא דאינו מגלח וחוזר ומגלח במשך ז' ימים אין ללמוד ממנו רק ממצורע והשתא לפ"ז ע"כ הא דנקט סותר ז' הוא סתירה דווקא דמונה ז' ימים אחר תגלחת טומאה לתגלחת טהרה וע"כ דלר"א לא אמרינן דהוא משום מקצת היום ככולו ז"א דאי היה מקצת היום ככולו והוי כמו יום ל"א א"כ א"צ לתגלחת טומאה דנזיר כלל דהא אינו חשוב נזיר כלל ביום ל"א וכשנטמא הוי ככל טמא מת דצריך רק הזאה ג' וז' אבל לא תגלחת אלא הזאה שלישי ושביעי לחוד וא"צ כלל לגידול שער ולא צריך למילף כלל ממצורע א"כ ע"כ דטעמא דר"א ורבנן לאו דפליגי במקצת היום ככולו ז"א אלא דפליגי באם יום מלאת סותר או לא דרבנן ס"ל דיום מלאת סותר ור"א ס"ל דביום מלאת יש לו דין אחר ולא מצינו בתורה ביום מלאת דיסתור משום דבעינן ימים אחרונים עי' בדף י"ט אבל תגלחת וקרבן טומאה ס"ל להרמב"ם ז"ל דזה לא תלי בסתירה ועל כן פסק בפ"ו מה"נ ה"ו דאפילו נטמא ביום הראשון דאינו סותר משום דבעינן ימים ראשונים אבל תגלחת וקרבן טומאה צריך ועיין בלח"מ ז"ל שם ונראה בטעמו משום דהא דצריך תגלחת וקרבן טומאה הוא לא תלי במנין הנזירות אלא משום דכיון דנפל עליו טומאה סותר תגלחת וקרבן טהרה וצריך קודם לעשות סדר תגלחת וקרבן טומאה וכמו כן בימים אחרונים נמי אינו סותר אבל צריך סדר תגלחת וקרבן טומאה קודם תגלחת וקרבן טהרה וכיון דצריך תגלחת ע"כ סותר ז' כדי גידול שער וע"כ פריך אליבא דר"א והא ר"א מה שנה בין נזיר שנזר סתם לנזיר שפירש דהא כיון דס"ל דהיום מלאת אינו סותר א"כ מ"ש סתם נזירות מאומר הריני נזיר שלשים יום הא יום מלאת אינו סותר ע"ז משני דנ"מ גדולה יש בין נזיר שנזר סתם לנזיר שפירש בשעה שנזר סתם מירט אינו סותר כדר"ח דבעינן כעין תער שלא יכוף ראשן לעיקרן אבל אם היה מורט ותולש דהוא בשהיה בו לכוף ראשן לעיקרן לפי' הרמב"ם ז"ל כנ"ל הרי אינו סותר דאין סתירה אלא כעין תער

אבל אם יש בו כדי לכוף ראשן לעיקרן יש בו כדי גילוח די וא"צ שיהא בו כדי גידול שער של ל' של כל ימי הנזירות והשביעי שלו עולה לו מן המנין ובשעה שפירש אם היה מורט סותר משום דכיון דפירש ל' יום ע"כ כוונתו שיגלח על הגידול של כל ל' יום ואין השביעי שלו עולה לו מן המנין ע"כ בנזיר אתם בנטמא ביום מלאת דאינו סותר היום מלאת לר"א ע"כ אינו סותר רק ז' משום דצריך גידול שער של ז' לבתר תגלחת דטומאה משא"כ גבי נזיר שפירש דהתם בעינן שיגלח על הגידול שער של כל השלשים יום ע"כ בנטמא ביום מלאת דצריך תגלחת דטומאה וצריך להמתין בע"כ ל' יום כדי גידול שער של ל' ע"כ מודה ר"א בסיפא גבי הריני נזיר ל' יום נטמא יום ל' סתר את הכל והא דס"ל לר"א גבי נזירות מרובה בנטמא ביום ק' דסותר שלשים הא התם כיון שפירש הרי צריך גידול שער של ק' יום ז"א דהא התם גזה"כ הוא לר"א כדיליף בה"ד תן לו תורת נזיר וכדפירשו התו' ז"ל בדף ט"ז דהדרשה הוא דוקא על נזירות מרובה והא דס"ל לתנא קמא גבי נטמא ביום ק"א דסותר שלשים הא לא בעינן גידול שער דל' וגם א"צ כלל לתגלחת דטומאה בשניטמא ביום ק"א הוא כדפירשו התוס' ז"ל הנ"ל משום גזירה דנטמא ביום שלשים והתם סתר הכלי והא דס"ל לר"א דסותר ז' בשנטמא ביום ק"א אף דלשיטת הירושלמי דמדייק סתירה ממש דמונה ז' ימים אחר התגלחת דטומאה וביום ק"א א"צ תגלחת טומאה דהא ביום ק"א אינו נזיר בשלמא לשיטת הש"ס דילן שפיר ניחא דסותר לאו דוקא אלא מגלח ומביא קרבן אחר שיזה ג' וז' כדפירשו התוס' ז"ל הנ"ל משא"כ הירושלמי דס"ל דסתירה משום דצריך גידול שער אחר התגלחת דטומאה והכא ביום ק"א א"צ תגלחת טומאה ולמה סותר ז' ז"א דכמו דהת"ק גזר ק"א אטו שלשים דסתם נזירות ובעי שלשים לשיטת הת"ק כמו כן ר"א דבעי ז' גבי סתם נזירות גזר ג"כ ק"א אטו סתם נזירות ובעי ז' והיינו דקאמר הנ"מ בין סתם נזירות לנזיר שפירש בנזירות סתם א"צ במילואו כל הל' יום אבל בנזירות שפירש בפירוש שלשים יום בעי כל השלשים יום במילואו ואינו יכול לחסר אפילו שעה אחת דהא בנזירות סתם לא בעינן תגלחת דגידול שער של כל הל' יום משא"כ בנזירות שפירש ל' יום בעינן גידול שער של כל שלשים יום וכן בנזירות סתם אם הי' טמא מת ונזר בנזירות סתם יום השביעי עולה לו מן המנין כדאיתא בדף י"ז במס' נזיר בבבלי ובירושלמי לעיל בפ"ב הלכה ט' ואלו בנזיר שפירש אין עולה יום ז' מן המנין משום דבנזירות מפורש לל' יום א"י לחסר אפי' שעה אחת ובעינן שלימים ובעינן שיהא בטהרת נזירות כל ל' יום וכן בעינן בנזיר שפירש גידול שער של כל שלשים ע"כ סותר בנזירות מרובה לבתר תגלחת טומאה ל' יום כדי גידול שער של כל ל' יום ודוק:

הלכה ד

ר' זעירא בשם רשב"ל טעמא דר"א זאת וגו' המטמא ביום מלאת נותנין לו תורת נזיר. וזה קאי איום מלאת של נזירות מרובה וגזה"כ הוא דיום מלאת של נזירות מרובה הנטמא נותנין לו תורת נזיר דסותר ל' יום אבל בנזירות מועטת אינו סותר אלא ז' דגזה"כ הוא דווקא על נזירות מרובה ולא על נזירות מועטת כדאיתא בתוס' ז"ל דף ז' המובא בהלכה דלעיל בדברינו ודוק:

שמואל בר בא בעי קומי ר"ז נטמא באותן הימים מה הן ניתן לתורת נזיר. פי' דקאי על הסיפא גבי נטמא יום מאה ואחד סתר שלשים לת"ק ולר"א סותר ז' והוא מדרבנן דגזרינן אטו יום מלאת דסתם נזירות ע"ז מיבעיא אם הני שלשים יום דמדרבנן אם ניתן לתורת נזיר מדרבנן לענין כל דבר אף לענין קרבן ואף דצריך להביא קרבן בלא"ה על הנזירות שלו דהא עדיין לא הביא קרבנות דטהרה על נזירות שלו אך נ"מ באם נטמא באותן הימים אם מביא קרבן על תגלחת הטומאה וכה"ג מפלפלין בתוס' ז"ל בריש מס' נדרים גבי כינוי נזירות האיך הוי אם הוי נזירות גמורה להביא קרבן דלחד שיטה מביא קרבן על כינוין דכיון שתיקנו רבנן שנודרין בהני לישני הוי כעיקר נזירות ויש כח בידם לעשות תקנותיהן כעיקר נזירות ולחד שיטה דבאמת בכינוין מדרבנן לא משכח"ל רק בנדרים אבל לא בנזירות עי"ש וזהו האיבעיא דבעי שמואל בר בא קומי ר"ז אם נטמא באותן הימים מה הן אם ניתן לתורת נזיר גם ע"ז או נא דלא ניתן רק שיהא נוהג בטהרה ובאיסור גילוח וביין ובטומאה למתים אבל שיהא ניתן לנזירות גמורה דיביאו קרבן על ידי נזירות הזה כגון בנטמא לא ניתן תורת נזיר עליו ודוק:

א"ר שמיי מכיון דתימר ניתק לתורתו של נזיר כמטמא ביום מלאת והמטמא ביום מלאת אין שביעי עולה לו מן המנין. פי' דקאי ג"כ אסיפא על נטמא וייום ק"א דסתר שלשים לת"ק והנה בדין כיצד יעשה אם מגלח תגלחת טומאה ומקריב קרבן על תגלחת טומאה שנטמא ביום ק"א ואז דינו דשביעי שלו אינו עולה לו מן המנין כיון דצריך להביא קרבן בשמיני כנ"ל בה"ג או לא דילמא אינו מגלח תגלחת טומאה ואינו מביא קרבנותיו על הטומאה של יום ק"א ואז דינו דשביעי שלו עולה לו מן המנין כנ"ל ומוכיח ר"ש מכיון דתימר ניתק לתורתו של נזיר פי' לת"ק דס"ל דסותר ל' יום ע"כ דינו דיום ק"א הוי כמו דין אם נטמא ביום מלאת כיון דיש לו כח לסתור כבנזירות גמורה ע"כ דמי לכאילו נטמא ביום מלאת גופי' דאז מגלח ומביא קרבנות דטומאה ואז אין שביעי שלו עולה לו מן המנין כדקי"ל דבמקום דצריך להביא קרבן בשמיני אין שביעי שלו עולה לו מן המנין ע"ז פריך ר"מ דלמה תלי הדין הזה באם סותר שלשים או ז' כיון דיש בידו לסתור אפילו

אם יסתור ז' [סתירה ממש לשיטת הירושלמי כדברינו לעיל] נמי הדין כן דלמה סותר סתירה ממש דבעי לחזור ולמנות ז' מי' חדשי' הוא משום גידול שער דמשום דצריך לגלח תגלחת טומאה ולהביא קרבנותיו ע"כ סותר ז' משום דבעינן בין תגלחת לתגלחת ז' ימים כדאיתא לעיל הלכה ג' א"כ אין נ"מ בין אם סותר ל' ימים לסותר ז' ימים דהא בין כך ובין כך כיון דסותר ע"כ דמקיים תגלחת דטומאה ומביא קרבנות דטומאה א"כ ע"כ דאין שביעי עולה לו מן המנין אבל מזה ע"כ אין ראיה דהא הא דנטמא ביום ק"א דסותר ל' לת"ק וז' לר"א הוא מדרבנן גזירה משום סתם נזירות דלזה ל' ולזה ז' וע"כ בעינן שיספור לזה ל' יום חדשים ולזה ז' ימים חדשים משום דכן הדין בסתם נזירות אבל מנ"ל בק"א דמגלח תגלחת דטומאה ומביא קרבנותיו דנימא אין שביעי עולה לו מן המנין דאין ראיה מהא דניתק לתורתו של נזיר דסותר ל' יום דיום ק"א דינו כיום מלאת דאין שביעי שלו עולה לו מן המנין דאין ראיה מסותר ל' יותר מסותר ז' אלא העיקר תלי אם יום ק"א הוי כיום מלאת או לא אם דינו דיום ק"א כיום מלאת אין שביעי שלו עולה מן המנין אפילו למ"ד סותר ז' ואם לא הוי יום ק"א כיום מלאת שביעי שלו עולה לו מן המנין אפילו למ"ד דסותר ל' וסגנון הלשון כך הוא דמקשה לו ר"מ לר"ש דמוכיח מהת"ק דסותר ל' דהוי יום ק"א כיום מלאת ע"ז מקשה ליה דז"א דאין נ"מ בין ת"ק ור"א דלא תלי כלל בסתירה דל' או דז' אלא אם מטמא ביום מלאת דחשיב כתוך מלאת למה לי סותר לל' יום אפילו לא יסתור אלא שבעה נמי הדין כן ולמה תלי במ"ד דסותר ל' אפילו אי לא יסתור אלא שבעה נמי הדין כן אלא במטמא לאחר מלאת שביעי שלו עולה לו מן המנין ג"כ אליבא דכ"ע אפילו למ"ד דסותר ל' ולא תלי כלל בסתירה דל' יום או דז' ימים אלא העיקר תלי האיך דינו דיום ק"א אי כיום מלאת או כלאחר מלאת דאפילו למ"ד סותר ל' יכול להיות שס"ל דיום ק"א הוי כלאחר מלאת ושביעי שלו עולה לו מן המנין משום דכל עיקר דצריך תגלחת דטומאה הוא משום דסותר תגלחת והבאת קרבן דטהרה אם לא עשה קודם סדר התגלחת דטומאה וע"כ בתוך המלאת דלא יצא עדיין השעה שראוי להביא קרבן ותגלחת דטהרה סותר הטומאה את התגלחת וקרבן טהרה אם לא עשה קודם סדר תגלחת וקרבן דטומאה אבל אם נטמא אח"כ ביום ק"א דכבר יצא השעה שראוי להביא קרבן הטומאה דאח"כ אינו סותר התגלחת וקרבן טהרה ואפשר לומר דביום מלאת גופיה כיון דעדיין לא גילח ולא הביא קרבן בטהרה ע"כ סותר הטומאה את התגלחת וקרבן טהרה עד שיגלח ויביא קרבן טומאה אפילו למ"ד דסותר ז' והרמב"ם ז"ל פסק בפ"ו מהלכות נזירות דנטמא ביום ק"א מגלח תגלחת טומאה ומביא קרבן בשמיני ואין שביעי עולה לו מן המנין ומקורו הוא מר"ש דסוגית דידן וז"ב בעז"ה ודו"ק:

הלכה ה

נזר והוא בביה"ק ר"י אמר מתרין בו על היין ועל התגלחת רשב"ל אמר מאחר שאין מתרין בו על הטומאה אין מתרין בו על היין ועל התגלחת. וקס"ד דבהא פליגי ר"י ורשב"ל דכ"ע ס"ל דאין מתרין בו על הטומאה דהא טמא וקאי וכדס"ל לרבה בש"ס דילן דף ב' אך דנחלקו אם ג' התראות של הנזיר תלי זה בזה דר"י ס"ל דלא תלי זה בזה ואף שאין מתרין בו על הטומאה מ"מ מתרין בו על היין ועל התגלחת ורבי שמעון בן לקיש סבירא ליה דתלי זה בזה כיון שאין מתרין בו על הטומאה אין מתרין בו על היין ותגלחת וע"כ פריך מחלפה שיטתיה דר"י דתמן הוא אומר מתרין בו על היין ועל הטומאה ועל התגלחת וכא הוא אמר הכין פי' דהא ר"י ס"ל לקמן בסמוך כרב יוסף בש"ס דילן דמתרין בו גם על הטומאה ע"ז מתרצין רבנן דקיסרין דבאמת על כולה פליגין דר' יוחנן אמר מתרין בו על היין ועל התגלחת משום דס"ל דמתרין בו על הטומאה גם כן ורשב"ל ס"ל כרבה בש"ס דילן וכר"א דלקמן בתלמוד הזה דאין מתרין בו על הטומאה וע"כ לכו"ע תלי ג' התראות זב"ז דאם אין מתרין בו על הטומאה אין מתרין בו על התגלחת רק דר"י לטעמיה דס"ל כרב יוסף דמתרין בו גם על הטומאה ולפיכך ס"ל דמתרין בו על היין ותגלחת אבל רשב"ל ס"ל כרבה דאין מתרין בו על הטומאה ע"כ ס"ל מאחר שאין מתרין בו על הטומאה אין מתרין בו על התגלחת ויין ונמצא לפ"ז דתלי ג' התראות זב"ז לשיטת הירושלמי וכן מוכרח לקמן בסוף הלכה זו ודוק:

רב אמר יצא מונה לנזירות בטהרה נכנס בשביעי שלו מביא קרבן טומאה בו ביום. פי' דבמתני' דגרסינן יצא ונכנס עולין לו מן המנין ומביא קרבן טומאה הוא ב' דברים א' דעולין לו מן המנין ב' דמביא קרבן טומאה ובאמת דימים שהוא בבה"ק אין עולין לו מן המנין דנהי דבה"ק אינו סותר אבל אינו עולה מן המנין ג"כ עי' במס' נדה דף ל"ז ע"א וכן משמע מפורש מהרמב"ם ז"ל בפ"ו מה"נ ה"י וז"ל יצא מבה"ק ושהה ימים וחזר ונכנס אין אותן הימים עולין לו יצא והזה וטבל וטהר ומנה ימים מנזירותו וחזר לבה"ק אותן הימים שמנה עולין לו ואפילו נכנס ביום שמיני הרי השביעי שלו עולה לו מן המנין ואם נטמא שם אחר שנכנס באחת מן הטומאות שהנזיר מגלח עליהן מביא קרבן טומאה וסותר הימים הקודמין ומגלח תגלחת טומאה עכ"ל ז"ל ומדמדקדק בלשונו וטהר ומנה ימים מנזירותו ואח"כ חזר ונכנס וכן מסיים בלשונו אותן הימים שמנה עולין לו ולא כתב דעולה לו הכל משמע דרק אותן הימים שמנה חוץ לבה"ק עולה לו דאל"כ למה פרט אותן הימים שמנה הול"ל סתם דעולה לו ועוד למה נקט כלל הרמב"ם ז"ל כל עיקר דמנה ימים מנזירות א"ו ברור דס"ל דימי בה"ק אף שאינו סותר משום דלא הוי

מטומאות שהנזיר מגלח עליהם אבל אינן עולין לו ג"כ וע"כ ס"ל דרק אותן הימים שמנה חוץ לבה"ק עולה וקמ"ל דבה"ק אינו סותר אותן הימים שמנה קודם זולת אם נטמא שם באחת מן הטומאות שהנזיר מגלח עליהן אז סותר הימים הקודמין [והא דהקשה הכ"מ ז"ל למה נקט הרמב"ם ז"ל דאם נטמא שם אחר שנכנס אפילו נטמא חוץ וקודם שנכנס מאחר שהוא טומאה שהנזיר מגלח עליהן וכו' והניח בצ"ע עי"ש לא הבנתי הקושיא דהא קמ"ל טובא דהא הו"א דאינו סותר רק בשנטמא בשעה שהוא טהור אבל כשטמא וקאי כבר מאותן הטומאות שאין הנזיר מגלח הו"א דבזה אין כח בהטומאה הסותרת לסתור הנזירות כיון דאינו מוסיף טומאה על טומאתו מאין לו כח הסתירה ע"כ שפיר קמ"ל דסותר] ומוכרח בפשיטות מהרמב"ם ז"ל דימי בה"ק אינו עולה לו רק דאינו סותר הימים שמנה אחר שנטהר וזה דלא כפי' המשניות להרמב"ם ז"ל אח"כ ראיתי שהלח"מ ז"ל כתב ג"כ כן ועי"ז יתפרש בעז"ה כל הסוגיא הזאת דקשה קושית הש"ס דילן אלא נכנס הוא דעולין לו מן המנין לא נכנס אין עולין לו מן המנין ע"כ מפרש רב דמתני' לצדדין קתני יצא ונכנס [ונטמא שם בטומאה שהנזיר מגלח] חל עליו ב' דברים אחד על יצא ואחד על נכנס ביצא עולין לו מן המנין ובנכנס [כשנטמא שם] מביא קרבן טומאה בשביעי כיון דלאחר שיצא והזה ג' וז' נכנס ונטמא השתא מביא קרבן אבל אם נטמא קודם ז' אינו. מביא קרבן ואפילו נכנס בו ביום שנזר בטהרה [כדאיתא בפי' המשניות להרמב"ם ז"ל] ונכנס בו ביום לבה"ק ונטמא שם בטומאה שהנזיר מגלת עליהן נמי מביא קרבן וסותר ר"א אומר לא בו ביום דס"ל דביום שנזר אם נכנס לבה"ק ונטמא שם בטומאה שהנזיר מגלח אינו מביא קרבן דבעינן הימים הראשונים יפלו ואין לו מהיכן להפיל וזה הקרא כתיב בנזיר טמא כדכתבו התוס' ז"ל בדף י"ט ד"ה לא מדכתיב כי טמא נזרו משמע דמיירי בנזירות דטומאה פי' אם נטמא מן הטומאות שהנזיר מגלח עליהן בשעה שהוא טמא בלא"ה מבה"ק אז אינו סותר ומביא קרבן רק בדאיכא ימים הראשונים אבל אם נטמא מן הטומאות שהנזיר מגלח עליהן בשעה שהוא טהור אז גם ר"א מודה דלא בעינן ימים הראשונים כהנא בעי קומי רב ואין טעון הזאה שלישי ושביעי כו' שמואל אמר יצא והזה שנה וטבל נכנס מביא טומאה דס"ל כרב בפירושא דמתני' דלצדדין קתני דב' דברים הללו דקתני עולין לו מן המנין ומביא קרבן טומאה קאי על ב' דברים דרישא יצא ונכנס חד קאי על יצא וחד קאי על נכנס דביצא עולין לו מן המנין ובנכנס אח"כ מביא קרבן טומאה כשנטמא שם מן הטומאות שהנזיר מגלח עליהן ולא פליג על רב אלא במה דצריך הזאה ג' וז' למנין הנזירות לרב צריך הזאה רק לענין קרבן אבל המנין עולה לו בהיציאה לבד ולשמואל צריך הזאה גם לענין מנין הנזירות [ומזה יצא להרמב"ם ז"ל כל

דינו דנקט יצא והזה וטבל וטהר ומנה ימים וחזר לבה"ק אותן הימים שמנה עולין לו ואם נטמא באחת מן הטומאות כו' סותר למה צריך מנין הימים והוא ע"פ הירושלמי הזה דמתניתין לצדדין קתני דעולין לו מן המנין ומביא קרבן טומאה קאי הב' דברים הללו על ב' דברים דרישא דחד קאי על יצא וחד על נכנס דביצא עולין לו מן המנין ובנכנס אם נטמא שם מן הטומאות שהנזיר מגלח מביא קרבן טומאה] ועפ"מ שביארנו הפי' דבו ביום דת"ק ור"א דהת"ק ס"ל דבנזיר שנכנס בו ביום שנזר לבה"ק ונטמא שם באחת מן הטומאות שהנזיר מגלח מביא קרבן וסותר ע"ז אמר לו ר"א לא בו ביום כיון שנטמא בטומאה שהנזיר מגלח עליה בשעה שהוא טמא ע"ז בעינן ימים הראשונים ובזה יתפרש כל הסוגיא כעין חומר דמסיק עולא בר ישמעאל אמר מה צריכה ליה בנזיר טמא פי' אם נטמא מן הטומאות שהנזיר מגלח בשעה שהוא נזיר טמא כגון עומד בבה"ק בזה פליג ר"א וס"ל דבעינן שימנה ימים בטהרה קודם שיכנס דהת"ק ס"ל דלענין יצא מונה נזירות בטהרה ואם נכנס ונטמא שם מן הטומאות שהנזיר מגלח ואפי' ביום שנזר ולא מנה נזירות בטהרה סותר זה היום ומביא קרבן ע"ז ס"ל לר"א דבנכנס לבה"ק ונטמא שם בטומאה שהנזיר מגלח אינו סותר זה היום ואינו מביא קרבן וקמיבעיא ליה לשמואל בר אבא בסמוך יום אחד לנזירותו ויום אחד לנזירות בנו אם מצטרפין לר"א דיהא חשיב כנזירות אחת והוי כשנטמא ביום השני של בנו בבה"ק בטומאה שהנזיר מגלח כיום השני או דב' נזירות הן והוי יום הראשון של נזירות הבן ע"ז אמר עולא בר ישמעאל מה צריכה ליה בנזיר טמא פי' שעומד בבה"ק והוי נזיר טמא ונטמא שם בטומאה שהנזיר מגלח עליה ע"ז מיבעיא ליה אם מצטרפין נזירותו לנזירות בנו אבל בנזירות טהרה אף ר"א מודה אפילו אין לו מהיכן להפול וכדמסיק שמואל בר אבא בעי יום אחד לנזירותו ויום אחד לנזירות בנו מהו שיצטרפו והא דקאמר עולא בר ישמעאל על האיבעיא דר"ש בר אבא ולא קאמר על המתני' גופיה הוא משום דבסמוך קאמרינן דבנזיר טמא היה פשיטא דמצטרפין משום דאינו ראוי לקבל התראה לחד מ"ד ולדידיה ע"כ דפליגי ר"א ורבנן בנזיר טהור דאי על נזיר טמא לא הי' שייך האיבעיא דרשב"א ע"כ נקט עולא בר ישמעאל דכל איבעיא דרשב"א הוא על נזיר טמא ע"כ דמשום בנזיר טהור לא פליג ר"א כלל ופריך מה אנן קיימין אם בשנולד בנו היום ומחר נכנס [דקמיירי בנזירות בטומאה] ונטמא בטומאה שהנזיר מגלח הרי יש כאן ב' ימים לנזירות בנו דהא לא הוי יום ראשון דבנו ואם בשנולד בנו למחר ונכנס למחר הרי יש לו ב' לנזירותו דהא תחלת היום הי' הוא טהור אר"מ תיפתר בין השמשות פי' שנולד בין השמשות ומחר נכנס לבה"ק ונטמא שם בטשהנ"מ א"כ הוי בנזירות בנו יום הראשון ואם הוי נזירותו ונזירות בנו נזירות אריכתא

הרי נחשב יום הזה יום שני ור' אבין מוקי ביום אחד אך דילמא בנזירותו ובנזירות בנו חשיב כב' ימים והי' טהור בנזירותו ונולד הבן ונכנס לבה"ק ונטמא שם בטשהנ"מ ע"כ צריכה לי' אם חשיב כב' ימים או כיום אחד וכ"ז מיירי בנזיר טמא שנטמא בטומאה שהנזיר מגלח עליה בשעה שהוא טמא בלא"ה בזה פליג ר"א וס"ל דבעינן ב' ימים דהיינו בשנולד בין השמשות ומחר נכנס וכל ענין האיבעיא מיירי רק בנכנס אבל בלא נכנס לבה"ק ונטמא בטומאה שהנזיר מגלח כשהוא נזיר טהור לא שייך כלל האיבעיא דהצטרפות נזירותו ונזירות בנו דהא בהא גם ר"א מודה זהו דעתו דעולא בר ישמעאל אבל ר' יוסי פליג עליו וכדגרסינן אמר ר' יוסי מה צריכה לי' בנזיר טהור אבל בנזיר טמא פשיטא לי' שהן מצטרפין פי' דאם נטמא בטומאה שהנזיר מגלח עליה בשעה שהוא נזיר טהור בזה ג"כ ס"ל לר"א דבעינן שימנה ב' ימים לכן בזה מיבעיא לי' אם מצטרפין אבל בנזיר טמא פי' באם נכנס לבה"ק ושם נטמא בטשהנ"מ בזה פשיטא לי' דמצטרפין באם שנולד הבן בין השמשות ולמחר נכנס ונטמא שם בטומאה שהנזיר מגלח פשיטא דמצטרפין אר"מ קומי ר' יוסי לא כ"ש הוא מה ימים שאין עולין לו לא בנזירותו ולא בנזירת בנו את אחר מצטרפין פי' דהא אם בשנטמא בטומאה שהנזיר מגלח כשהוא בבה"ק דאז אין עולין לא בנזירותו אם נזירות בנו קודמת ולא בנזירות של בנו אם נזירותו קודמת את אומר מצטרפין ימים שהן עולין בנזירותו ובנזירות בנו לא כ"ש שיצטרפו א"ר יוסי תמן אינו ראוי לקבל התראה ברם הכא ראוי לקבל התראה כפי' הפ"מ ז"ל דכיון דראוי לקבל התראה ולכתחלה צריכין להתרות לו בשביל איזה נזירות אם בשביל שלו או בשביל בנו ע"כ כל חדא נזירות באנפי' נפשי' היא [ודע שבדפוס הישן גרסינן אבל בנזיר טמא פשיטא לו שאין מצטרפין והק"ע ז"ל והפ"מ ז"ל הפכו הגי' וגורסין שהן מצטרפין משום דכן מוכח מהא דקאמר מה ימים שאין עולין לא בנזירותו ולא בנזירות בנו את אומר מצטרפין ובאמת י"ל לפי גי' הישנה גרסינן שם ג"כ אין מצטרפין וה"פ מה ימים שאין עולין לא בנזירותו ולא בנזירות בנו פי' דאין מקום לומר דזה היום בשביל נזירותו או לחשבון נזירות בנו דהא אין עולין לחשבון הנזירות ואעפ"כ את אומר אין מצטרפין ימים שהם עולין בנזירותו ובנזירות בנו פי' דהא עולה על חשבון שלו או על חשבון של בנו ונמצא דמיוחד יום הזה בעד חשבון של נזירות בנו לא כ"ש שאין מצטרפין והוי ב' נזירות ע"ז אר"י תמן אינו ראוי לקבל התראה ברם הכא ראוי לקבל התראה פי' דאם התרו אותו בנזירות בנו משום נזירותו חשוב בדיעבד התראה כדאיתא לעיל בפ"ב ע"כ יש להחשיבן לחדא נזירות אבל מחוורתא כגי' המפרשים ז"ל] ומוכח הוא כדברינו דפי' של נזיר טמא ונזיר טהור הוא בהאי סוגיא דנזיר טמא פי' דנטמא בטומאה שהנזיר

מגלח עליה בימים שהיה טמא שהי' עומד בבה"ק דהא בשקמיירי בנזיר טמא גרסינן אם בשנילד בנו היום ומחר נכנס ואם בשנולד מחר ונכנס למחר הרי בפירוש דע"י הכניסה הוא דהוי נזיר טמא וגם מוכח כן מהמשנה גופיה דלמה קתני כלל במתניתין דין דנכנס דהא דין דעולה מן המנין לא שייך כשנכנס כדברינו לעיל כדמוכח מהרמב"ם ז"ל הנ"ל ובירושלמי מפורש מוכח דהא דקתני עולין מן המנין ומביא קרבן טומאה ב' דברים הללו קאי על ב' דברים דרישא דיצא ונכנס דעל יצא קתני דעולין לו מן המנין ועל נכנס קתני דמביא קרבן טומאה וא"כ קשה למה קתני כלל נכנס הו"ל למתני אם נטמא מביא קרבן טומאה אפילו בו ביום שנטהר לת"ק ולר"א לא בו ביום בשלמא לפי' הבבלי י"ל כמו דמשני שם לא מיבעיא יצא אלא אפילו נכנס עולין לו מן המנין משא"כ להירושלמי דנכנס הוא על מביא קרבן טומאה ולא שייך לרבותא דעולה מן המנין ימים הראשונים קשה כנ"ל אלא ע"כ דדוקא נכנס קמ"ל דהוי נזיר טמא וגם נטמא בטומאה שהנזיר מגלח ע"ז למ"ד דר"א לא פליג רק בנזיר טמא ע"כ קתני נכנס משום ר"א דדוקא על נכנס פליג ר"א ולמ"ד דלר"א אפילו בנזיר טהור נמי ס"ל דלא בו ביום נקט נכנס לרבותא דת"ק דאפילו נכנס דיותר יש לומר דבעינן ימים הראשונים דכתיב כי טמא נזרו כנ"ל מ"מ ס"ל ג"כ דאף בו ביום וגם מפי' המשניות להרמב"ם ז"ל מוכח בפירוש כן דפירש בדברי ר"א אם נכנס בו ביום שנזר אינו סותר אותו היום והלכה כר"א וכן כתב הדין בנזיר טהור מתחלתו שנטמא ביום שנזר אינו סותר אותו היום עכ"ל ז"ל ולכאורה קשה דאם חזר ונכנס ביום שנזר האיך אינו סותר אותו היום הא יום הזה לא נמנה כלל ממנין הנזירות כיון דלא הוזה עליו ג' וז' וע"כ ה"פ דר"א אומר דאם ביום שנזר נכנס לבה"ק ונטמא שם בטומאה שהנזיר מגלח אינו סותר אותו היום משום דבעינן בטומאה הסותרת ימים הראשונים כשנתהוה הטומאה שהנזיר מגלח בימי טומחה כדכתיב גבי ימים הראשונים כי טמא נזרו וזהו דברי ר"א במתני' ומסיים הרמב"ם ז"ל דכן הדין דפליג ר"א גם על נזיר טהור מתחלתו שנטמא ביום שנזר אינו סותר אותו היום כלומר אף לא כדינא דמתני' בנכנס לבה"ק ונטמא שם בטומאה שהנזיר מגלח דבשעה שנטמא היה טמא מתחלה אלא אף כשהיה נזיר טהור מתחלתו קודם שנטמא בטומאה שהנזיר מגלח ג"כ הדין כן דס"ל לר"א דבעינן ימים הראשונים ואם נטמא ביום הראשון אינו סותר וע"פ שביחרנו בע"ה הסוגיא ממילא לא יקשה קושית הש"ק ז"ל ד"ה מה והנו"י ז"ל מפלפל בזה ולפי דברינו אתי שפיר בע"ה ודו"ק:

רבב"ח בעי כמה דתימר תמן על דר"א בתחלה והוא שיהא לו מהיכן להפיל ובסוף אעפ"י שאין לו מהיכן להפיל אר"ז קומי ר"מ ולא מתניתא היא נטמא יום מאה ואחד כו'. והקשו

המפרשים ז"ל מדוע לא מביא מרישא נטמא ביום שלשים סותר שבעה לר"א ונראה לפענ"ד עפ"מ דפסק הרמב"ם ז"ל בפ"ו מהל' נזירות ה"ו נטמא ביום שנזר אינו סותר אלא משלים עליו אחר שיביא קרבנו שנאמר והימים הראשונים עד שיהא לו ראשונים וס"ל להרמב"ם ז"ל דאימתי ס"ל לר"א דבעינן ראשונים היינו לענין סתירה אבל לענין קרבן טומאה לא שייך וכ"כ שם הלח"מ ז"ל ונראה דטעמא משום דסתירת הימים וקרבן טומאה ב' ענינים הן דהא דסותר הימים משום דנפל טומאה במשך מנין הנזירות והא דמגלח ומביא קרבן טומאה הוא משום דנסתר תגלחת והבאת קרבן דטהרה וע"כ אם נפל הטומאה ביום הראשון אינו סותר המנין משום דבעינן ימים ראשונים אבל מאי שייכות הוא לסתירה דהבאת קרבן דטהרה ולפיכך ס"ל דלא תלי זב"ז ולא כפי' התוס' ז"ל וע"כ עולה יפה בזה מה שפירשנו בה"ג לשיטת הירושלמי דלר"א הא דבנטמא ביום שלשים סותר שבעה לאו משום מקצת היום ככולו ז"א דא"כ למה ליה תגלחת אלא משום דס"ל דהא דאינו סותר ל' הוא משום דבעינן ימים אחרונים לענין מנין משא"כ לענין תגלחת וקרבן טומאה וע"כ אם נטמא ביום שלשים דהוא קודם זמן תגלחת ולא יצא עדיין השעה שהוא ראוי להביא קרבן ולהתגלח בטהרה ע"כ מחוייב לעשות סדר תגלחת וקרבן דטומאה קודם תגלחת וקרבן דטהרה וצריך ז' להזאת ג' וז' משא"כ אם נטמא ביום מלאת בשעה שהיה ראוי להביא קרבן ויצא כבר השעה שהוא ראוי לגלח ולהביא קרבן איפשר דלא צריך אז תגלחת וקרבן דטומאה ובזה נחלקו לעיל בה"ד ר"ש ור"מ אם הוי הנטמא ביום מלאת כבתוך מלאת או לא לענין קרבן טומאה עי"ש דלר"ש הוי כבתוך ולר"מ הוי כלאחר מלאת ולר"ש תלי בפלוגתא דהת"ק ור"א ור"מ פליג שם עי"ש היטב בדברינו וזהו דבעי הכא רבב"ח כמה דתימר תמן על דר"א בתחלה והוא שיהא לו מהיכן להפיל לענין סתירה ובסוף אע"פ שאין לו מהיכן להפיל ומיבעיא לו על הכל אם סותר המנין ואם מביא קרבן טומאה והא דס"ל ביום ל' סותר ז' מהא לא נפשוט רק דבעינן ימים אחרונים לענין סתירה אבל לענין אם מביא קרבן טומאה ותגלחת אינו ראי' משם דאפילו אינו סותר המנין מ"מ צריך ז' משום התגלחת וקרבן טומאה ע"כ מונה שבעה ויזה ג' וז' ויביא קרבן דהא קודם יום מלאת דקודם השעה שהי' ראוי לתגלחת והקרבן דטהרה פשיטא דסותר תגלחת וקרבן טהרה דהא לא יצא לשעה שהוא ראוי לתגלחת ולהבאת קרבן דטהרה וע"כ פשיטא דצריך הזאה ג' וז' כסדר תגלחת וקרבן דטומאה קודם אבל לאחר יום מלאת דכבר יצא לשעה שהוא ראוי לתגלחת ולהבאת קרבן דטהרה מיבעיא לן ונחלקו בזה ר"ש ור"מ לעיל וע"ז פשיט ר"ז קומי ר"מ ממתני' דנטמא ביום מלאת ס"ל לר"א דסותר ז' עכ"פ וס"ל כר"ש התם לעיל בה"ד דהוי כבתוך

מלאת וצריך קרבן טומאה ותגלחת דטומאה ע"ז א"ל ר"מ לטעמי' לעיל דעד כאן לא שמענו אלא שסותר והוא מדרבנן משום גזירה דיום שלשים כנ"ל בה"ד הנ"ל אבל לא שמענו דהוי כבתוך מלאת לענין קרבן טומאה ותגלחת דסותר ז' הוא מדרבנן אבל לא שמענו שמביא קרבן טומאה והא דפסק הרמב"ם ז"ל דביום מלאת מביא קרבן טומאה וסותר ל' מדרבנן וכיון דכל עיקר דסותר ל' הוא מדרבנן האיך מביא קרבן מדרבנן הוא משום דפסק כר"ש לעיל דתגלחת וקרבן טומאה ביום מלאת כבתוך מלאת כיון דנטמא קודם גילוח והבאת קרבן בטהרה צריך לעשות קודם סדר גילוח והבאת קרבן דטומאה דלא תלי זב"ז כנ"ל ודוק:

הלכה ז

רב אמר בכולל נחלקו כו' היי דינו כולל אהן אומר תרתי ואהן דמר ה' מונה אהן אמר חדא תרתי ואהן אמר תלת ד' חמש. פי' כשזה אומר תרתי וזה אומר ה' הוי הכחשה בתוך גוף העדות אבל זה אומר חדא תרתי וזה אומר חדא תרתי תלת ארבע חמש ונמצא דאומר כמו הראשון אבל מוסיף שלאחר כך הוסיף עוד תלת ד' חמש והוי כמו הכחשה לאחר העדות כגון זה אומר שפנה אחר המעשה לצפון וזה אומר שפנה אחר המעשה לדרום דמסיק לקמן דזה נקרא אחר העדות כיון דהגידו עדותן בשוה רק שזה אומר שאח"כ הלך לצפון וזה אומר שאח"כ פנה לדרום לד"ה נקרא הכחשה דלאחר עדות ולא בטלה וה"נ כשהעידו שניהן יחד על חד תרתי ורק שזה אומר שלאחר כך לא הגיד כלום וזה אומר שלאח"כ הגיד עוד תלת ד' חמש ולרב הוי הכחשה בתוך גוף העדות ג"כ לא בטלה אליבא דב"ה דהא בכולל ס"ל נמי לב"ה דלא בטלה העדות ולר"י בכולל דהוי הכחשה עדות בתוך עדות ס"ל נמי לב"ה דבטלה עדות ורק במונה דהוא הכחש' לאחר העדו' אז ס"ל לב"ה דלא בטל' העדות והיינו דמסיק רב אמר הכחיש עדו' בתוך עדות לא בטלה העדות ור"י אמר הכחיש עדו' בתוך עדות בטל' העדות ד"ה מכחיש עדות לאחר עדות לא בטלה וע"ז מפרש ר"י כדעתיה כו' ומסיק דבכת אחת רב מודה בהכחיש עדות בתוך עדות לא מהני כי פליגי בב' כיתי עדים כו' חיילי' דרב מן הדא ר"י ור"ש אומר הואיל וזו וזו מודות שאינו קיים הרי אילו ינשאו ולא שמיע דמר ר"א מודו ר"י ור"ש בעדים פי' אם ב' כיתי עדים נחלקו כת א' אומרת מת וכת א' אומרת נהרג כ"ע מודים דבטל העדות ודוק:

סליק פירקא בס"ד:

פרק ד

הלכה א

מתניתא שהיו כולם בתוך כדי דיבורו של ראשון. כפי' הפ"מ ז"ל ודוק:

אחד שאמר הריני נזיר מאה יום כו' נעשה עיקר טפילה. גי' הק"ע ז"ל הריני נזיר ודוק: אחד שאמר הריני נזיר ואמר ואני בתוך דבורו של ראשון ושמע חבירו ואמר ואני בתוך כדי דיבורו של שני הותר הראשון הותר השני הותר השני לא הותר השלישי. הק"ע ז"ל מגיה כאן והפ"מ ז"ל אינו מגי' ומפרש דס"ל כתנא דמתני' דכולהו בראשון מיתפסו ונראה לפענ"ד דאולי באמת אין כאן גי' אחרת אלא הגי' כמ"ש אך דאימתי ס"ל להברייתא דחד בחברי' מיתפס הנ"מ כשהגיד השני תכ"ד של הראשון והשלישי בתוך כ"ד של השני' ולא הגיע אמירת השלישי לתכ"ד של הראשון כגון כשהשני הגיד לאחר שעבר כדי אמירת ב' תיבות מן הראשון ונשאר עוד כדי תיבה שלישית והגיד ואני בכדי שיעור תיבה השלישית לבתר האמירה של הראשון והשלישי הגיד בשיעור תיבה השלישית מן השני ונמצא דהשלישי מן הראשון הוא יותר מתכ"ד אבל אם השלישי הגיד בשיעור תכ"ד מן הראשון אפילו לתנא דברייתא מיתפיס בקמא ורק התנא דברייתא קמ"ל דאפילו לאחר תכ"ד מן הראשון נמי מיתפיס השלישי בשני אבל אם הגיד בתכ"ד של הראשון מיתפיס בהראשון ולא בהשני ע"כ נקט הכא באם שאמר השני ואני בתוך דבורו של הראשון פי' לא בתכ"ד של הראשון שהוא בשיעור תיבה השלישית דאז השלישי שהגיד בתכ"ד שלו הי' לאחר כ"ד מן הראשון ז"א אלא השני הגיד בתוך דיבור של הראשון ותוך דבור ותכ"ד ב' ענינים הם תוך דבור הוא בתוך דבריו של הראשון ממש ועכשיו נמצא אפילו כשהשלישי הגיד בתכ"ד של השני דהוא בשיעור תיבה השלישית הוא בתכ"ד של הראשון לעולם וע"כ הותר הראשון אז הותרו כולם אבל הותר השני לא הותר השלישי דהא באופן זה לכו"ע בראשון מיתפס ודוק:

הלכה ד

תמן את אומר תרעה בעדר וכא את אומר אכן כו' מי מיפר את שעלי'. פי' המפרשים ז"ל הא אינו יכול להפר אלא נדרי' אבל מצ"ל דמיפר קרבנותי' אריב"ח גזה"כ היא היפר את נדרה היפר את מה שעלי' מדכתיב את נדרה אשר עלי' והא דשייך הקושיא הכא משום דמסיים דבעל אינו עוקר אלא מכאן ולהבא ע"כ פריך האיך מיפר החיוב קרבנות בשלמא אם הי' מיפר מעיקרא ממילא בטל הנזירות בטל הקרבנות אבל מכיון שאינו מיפר אלא להבא במה מופר קרבנותיה והאיך נפטרה מהקרבנות אשר עלי' בשביל הנזירות ואם הפר לה ביום שלשים הרי עברו עלי' ל' ימי הנזירות דמקצת היום ככולו ובמה נפטרה

מהקרבנות אשר עלי' להביא בעד הנזירות שהי' עליה ל' יום ומשני גזה"כ היא דבכח הבעל להפר הנזירות והקרבנות אשר עלי' וראיתי בס' נו"י ז"ל דמפרש פירוש אחר וקאי על השער שעלי' ולא על הקרבנות וסמך א"ע על הא דלקמן ה"ה עי"ש ובאמת לפי מה שמבואר שם בה"ה בדברינו גם שם מיירי מהקרבנות וז"ב עי"ש ע"כ גם הכא הוא כפי' המפרשים ז"ל דקאי על הקרבנות וכדברינו ודוק:

הלכה ה

מיפר לה מפני שערה ריבר"ב בשם ריב"ח גזה"כ היא היפר נדריה היפר מה שעלי'.
פי' דמקשה על כלל המתני' דפליגי ת"ק ור"ע ורבי באם יכול להפר מפני גילוח שער וכל הפלוגתא הוא בענין אם יש ניוול שער וכל ענין ההפרה הוא מפני השער וקשה הא גזה"כ היא דהבעל מיפר אף מה שעלי' ויכול להפר אף קרבנות דנזיר כדדריש לעיל בה"ד אריב"ח גזה"כ הוא הפר את נדרה הפר מה שעלי' מי שהוא הפר את נדרי' הוא מיפר מה שעלי' עי"ש א"כ קשה דלמה קמפלגי במתני' דידן בהפרה של הקרבנות הנשאר מפני שערה ת"א יש לו הפרה בשערה וח"א אין לו הפרה בשערה ותלי הפרת הקרבנות בשערה הא אפילו בלא השער שייך הפרה משום הקרבנות גופייהו והיינו דפריך מיפר לה מפני שערה בתמי' והא ל"ל השער ולמה אלים השער יותר מן הקרבנות גופייהו ריבר"ב בשם ריב"ח גזה"כ הוא פי' אע"פ שיש בידו להפר משום הקרבנות לחוד מגזה"כ כנ"ל אבל מ"מ הגזה"כ הוא דווקא בשעה שיש בידו להפר דבר מגוף הנזירות מיפר גם הקרבנות אבל בשעה שאין מה להפר מגוף הנזירות אינו מיפר הקרבנות לחוד וזהו דמשני אריבר"ב בשם ריב"ח גזה"כ הוא היפר נדריה היפר מה שעליה בשעה שהוא מיפר נדרי' מיפר מה שעלי' דווקא בשעה שהוא מיפר נדרי' מיפר מה שעלי' אבל בשעה שאינו מיפר נדרי' אינו מיפר מה שעלי' וע"כ שייך כל הפלוגתא דבמתני' דמיפר לה רק מפני שערה וע"כ פליגי במתני' אם שייך הפרה משום שער או לא ודוק:

א"ר יוחנן ד"ה היא משניתק מל"ת לעשה. פי' דאפילו לרבנן דעדיין אסורה לשתות ביין ולהטמא למתים עכ"ז אינו יכול להפר וכ"ת מאי נתחדש השתא בשנזרק עלי' אחד מן הדמים בשלמא לר"א דמוקי לה כר"ש שפיר נתחדש בה כעת היתר שתיית יין וכו' משא"כ לרבנן מאי נתחדש בה כעת דאמרת אינו יכול להפר ומסיק משניתק מל"ת לעשה לאחר שנזרק אחד מן הדמים אז אין בכוחו להפר על ביטול מ"ע ואח"כ גרסינן אחר ישתה כו' מחלוקת רבנן ור"ש זה קאי על אוקימתא דר"א וכך דרך הירושלמי בכו"כ מקומות דגרסינן אח"כ בפירוש מה שאמר מעיקרא בסתם וכן איתא כו"כ פעמים עצמו מספר ודוק:

פרק ה

הלכה א

הפריש שקלו סבר שהוא חייב ונמצא שאינו חייב כו' סבר שהוא חייב שתים ונמצא שאינו חייב אלא אחת אותו השני מה את עביד לי' נשמעיני' מן הדא הפריש חטאתו סבור שהוא חייב ונמצא כו' סבור שהוא חייב שתים כו' רועה הכא מאי את עביד לי' כמ"ד אלו לנדבה ה"נ נדבה כמ"ד לחולין ה"נ לחולין כן גי' הגר"א ז"ל במס' שקלים פ"ב ע"ש. פי' דבהפריש שנים ואינו חייב אלא אחת מאלו השנים א"כ הוי את צריך ליטול אחד מאלו והוי כמ"ד אלו ותלי בפלוגתא האיך הוי דינא באומר אלו ודוק:

תמן תנינן האומר הרי עלי במחבת והביא במרחשת כו' ר"י בשם רשב"ל דב"ש היא דב"ש אומרי' הקדש טעות הקדש. פי' דס"ל דמיירי דטעה בהבאתו ואעפ"כ תנינן מה שהביא הביא וי"א לא יצא אלמא דמה שהביא הביא אע"פ שהי' הקדש טעות ואתיא כב"ש ע"ז אמר ר"ז בעי קומי ר' יוסי ולמה לי נן פתרין לה ד"ה היא באומר במחבת אמרתי פי' דיודע שהדיר במחבת ואעפ"כ הביא במרחשת [כפרש"י ז"ל דלא לשם נדרו הביא אלא נדבה אחרת הוא] וזהו כשהביא סתם אמרינן דלשם נדבה הביא במרחשת אבל אם חזר ואמר במרחשת פי' קודם הפרשה של המרחשת אמר בפירוש הרי עלי במרחשת הרי נתחייב במרחשת ג"כ ולצאת י"ח הביאה ואימתי לא יצא י"ח היינו דווקא כשהפריש סתם והוא יודע שנדר לשם מחבת והוא הפריש במרחשת אמרינן דדעתו לנדבה ג"כ וכוונתו על שתיהן שאחת יהי' חובה ואחת היא נדבה אבל אם אמר הרי עלי במחבת וחזר ואמר בפיו במרחשת אמרינן דדעתו על שתיהן בחובה והשתא כשהביא במרחשת דייניגן לי' שיצא י"ח ובין כך ובין כך אמרינן דדעתו על שתיהן ואך אם לא הגיד את"כ במרחשת והביא סתם הביאה בתורת נדבה ואם הגיד אח"כ במרחשת הביאה לצאת י"ח וע"ז בעי ר' ירמיה כיון דאמרת דכונתי על שתיהן בין שלא חזר ואמר אח"כ במרחשת אלא הביא סתם במרחשת בין שחזר ואמר אח"כ במרחשת והביא במרחשת כוונתי על שתיהן רק דנ"מ אי דאחד חובה ואחד נדבה או דשניהן חובה אבל אם אמר בפירוש הרי עלי אחד או במחבת או במרחשת וחזר ואמר במחבת וחזר ואמר במרחשת דהשתא אמרינן דאין כונתו לעולם אלא על אחד ולפיכך מה שחזר ואמר אח"כ במרחשת הוי חזרה ממה שאמר בתחלה במחבת ודעתו על המרחשת דווקא ולא על המחבת ולפיכך כשהביא מרחשת לא יצא י"ח דהא נתחייב במחבת ולא הוי נדבה ג"כ דהא כיון דאמר אח"כ במרחשת כונתו בהבאתו במרחשת לצאת י"ח ולא לנדבה דהא השתא ל"ל דכונתו או דיהא שניהן חובה או אחד חובה ואחד נדבה כנ"ל ע"כ לא הוי לא נדבה ולא

חובה ופסולה או דילמא דה"נ יצא י"ח כיון שאמר אח"כ מרחשת הרי מחויב מרחשת אע"ג דליכא למימר דכונתו מרחשת ג"כ אלא מרחשת דווקא שמא באמת יכול להביא מרחשת לחוד ויצא י"ח בזה ומה שהבריר בתחלה מחבת בזה לא חל הנדר על מחבת דווקא דבעינן כאשר נדרת ולא כאשר פירשת כדאיתא במס' מנחות דף ק"ג ע"א עי"ש וע"כ נתקיים נדרו הראשון בכשהביא מרחשת דלא נקבע נדרו הראשון במה שהבריר אח"כ ואימתי נקבע הנדר על מחבת דווקא ולא על מרחשת דווקא כשאמר בשעת הנדר מחבת אבל מה שהבריר אח"כ בזה יכול לשנות ולא נקבע הנדר הראשון ע"ז [וכן ס"ל באמת בבבלי שם וברמב"ם ז"ל פי"ז ממעה"ק ה"נ עי"ש] ופשיט ריב"פ בשם ר"א ר' חמא בשם ר"י קובעין אפילו בפה דס"ל דחל קביעת הנדר הראשון ע"י שהבריר אח"כ בפיו סברין מימר אפילו ימים טובים קובעין כפי' הפ"מ ז"ל דאם נדר ביו"ט או זה או זה נקבע הנדר כפי מה שנדרש ליו"ט זה אפילו כלים קובעין דכשהפריש בכלי זו משני עשרון או מעשרון אחד כן נקבע הנדר הראשון אם נדר סתם מנחה ולא פירש באם ב' עשרון או אחד נקבע ע"י שהפריש לתוך כלי זו ואם שוב חזר והקריב בכלי אחרת מב' עשרון או מאחד לא כמו שהפריש הרי לא מקיים לנדר ונפשט איבעיא דר' ירמי' ודוק:

פרק ו

הלכה א

אר"מ הבערה שלא לצורך יצאת השתחוי' לצורך יצאת ללמד על עצמה אינה מעשה. פי' כיון שאינה מעשה לא היתה בכלל עבודה ולא שייך לומר דיצאת מן הכלל ללמד כיון דלא היתה מעולם בכלל ותייא כהדא דתני חזקי' זובח וגו' יצאת זביחה ללמד על הכל כדפירש הפ"מ ז"ל אעפ"י שאין דרכה בכך השתחוי' ללמד על עצמה שאינה מעשה ופריך או חלף פי' שמא זביחה יצא' על עצמה אעפ"י שאין דרכה בכך והשתחוי' ללמד על הכלל אעפ"י שאינה מעשה חייב כיון דדרכה בכך ומשני דבר שהוא מעשה מלמד דבר שאינו מעשה אינו מלמד א"ר ירמי' הבערה לצורך יצאת ללמד על בתי דינין כו' פי' דמקשה על ר"מ דהא הבערה ג"כ לצורך יצאת ללמד על בתי דינין א"כ האיך ילפת מינה חילוק מלאכות על הכלל ע"ז משני א"ר שמואל בר אבדומא מכיון דתימר לצורך יצאת פי' דיצאת לצורך ללמד על בתי דינין א"כ הרי יצאת ללמד והוי כמי שיצאת שלא לצורך עצמה רק ללמד ודבר שיצא שלא לצורך עצמו מלמד וכשם שמלמד על בתי דינין שלא יהיו דנין בהבערה כן נמי בכל מלאכות שבת לא ידונו דמלמד על כל הכלל וכיון שיצאת ללמד מלמד על הכל על חילוק מלאכות ועל ב"ד משא"כ השתחוי' שאינה יכולה ללמד

כיון שלא היתה בכלל שאינה מעשה ולא שייך למימר היתה בכלל וע"כ דיצאת לצורך עצמה אבל מה שיצאת לצורך ללמד הרי היא כמי שלא לצורך יצאת כיון דשלא לצורך עצמה יצאת רק לצורך ללמד מה לן ללמד על ב"ד מה לן על חילוק מלאכות כיון שלא לצורך עצמה יצאת אלא ללמד:

ר"י אומר לחברייא הוו ידעין דאיתפלגון ר"י ורשב"ל אבר מן החי שחלקו ואכלו ד"ה פטור מה פליגין כשחלקו בפיו ואכלו ר"י עבד פיו כלפנים רשב"ל עבד פיו כלחוץ. לפירש"י במס' חולין דף ק"ג דלרשב"ל כיון שבלען חלק חלק לא בב"א אינו מיחייב ופריך שם לרשב"ל היכי משכח"ל דחייב ולפירוש התוס' ז"ל הא תמיד בדרך אכילה הוא לועס ונתחלק לחלקים לעולם ומשני בגרומיתא זעירתא ופירש"י ז"ל דאין אדם לועסו אלא בולעו עי"ש ולפ"ז לרשב"ל דעביד לי' פיו כלחוץ אינו מיחייב לעולם בשאוכל כיון דלועס ונתחלק בפיו ור"י ס"ל דכיון דהוי דרך אכילה כמו שכתבו התוס' ז"ל משום דדרך הוא שנתחלק בפיו בשעת לעיסה. אמרין לי' את מה אמר אמר לון אנא אמרי לכון הרי עולם פליגין ואתון אמרין אכן אין כיני אפילו חלקו בחוץ ואכלו יהא חייב כפי' הפ"מ ז"ל הרי עולם פליגין כלומר גדולי עולם פליגין איך אכריע את דעתי אם כן אם שתירצו שאתן אני הכרעה לדעתי אפילו חלקו בחוץ חייב א"נ יש לפרש כך הרי עולם פליגין לשון פליגין הוא ל' חולקין כמו בפלוגתא גרסינן פעם בלשון חולקין ופעם בלשון פליגין והוא לשון חלוקה ואולי צ"ל אנא אמרי להון במקום לכון ולפ"ז ה"פ דשאלין לי' את מה אמר פי' את מה אמרת להם אמר לון אנא אמרי לכון [צ"ל להון] הרי עולם פליגין כלומר דכך דרך העולם לחלוק בפה בשעת לעיסה ואתון אמרין אכן ע"ז פריך הגמ' אין כיני אם כן כיון דהעולם פלגין בעת אכילה ודרך אכילה כן חייב א"כ לפ"ז צריך להיות אפילו חלקו בחוץ ואכלו יהא חייב למה דרך אכילה היא א"ו דמשום דהוי דרך אכילה כן לא מתחייב בשביל זה א"נ הגירסא הוא כמו שהוא אמרי לכון וה"פ ששאלו את מה אמר פי' האיך דעתך ומה את אומר לנו אמר להם הרי עולם פליגין כנ"ל דדרך העולם לחלוק בפה בשעת אכילה והאיך אתון אמרין הכין פי' האיך עלה על הדעת למימר כן והלשון ואתון אמרין הכין מצינו בירושלמי כו"כ פעמים אף במקום דלא מצינו שאחד אמר כן בפשיטות בהחלט אלא בלשון שאלה אם יש לומר כן או כן ומשיב להם הלא בודאי הוא כן ואתם אמרין הכין דהוי לכם ספק כך הכא נמי דחבריא שאלין ממנו האיך דעתך בזה ויש להם מקום ספק האיך למימר או כך או כך ומשיב להם אנא אמרי לכון הרי עולם פליגין ואתון אמרין הכין האיך אפשר לספוקי בזה פשיטא דחייב ע"ז משיבין לי' אם כן אפילו חלקו בחוץ נמי יהא חייב למה דרך אכילה הוא ודוק:

נמלה שחלקה בפיו. דנמלה נמי א"צ כזית אלא דהוי בריה והוי כאבר מן החי וכן ענבה גבי נזיר נמי הוי בריה וכן פרידה של רמון ג"כ הוי בריה לשיטת הירושלמי במס' ברכות וכן כתב בס' נו"י ז"ל וזהו דמשיב לי' על ענבה דדווקא במידי דע"י החלוקה בטלה הטומאה נתבטל נמי האיסור משא"כ במידי דלא שייך בי' טומאה וגבי מצה השיב דמ"מ נהנה חכו ולא בעינן הנאת מעיו הגם דבלע מצה יצא מ"מ לא אזלינן אחר הניית מעיו אלא לאחר הניית חכו רבנן דקיסרין אמרין רבי ניסא שאל פרידה של רמון של ערלה שחלקו בפיו ואכלו תפלוגתא דר"י ודרשב"ל והנה גבי נמלה קאמר הגמ' בפשיטות דתלי בפלוגתא דר"י ורשב"ל וגבי ענבה הוא שאלה דשאל ר' מיישא לר"ז משום דיש בזה ספק כמו שבאמת השיב לו ר"ז משום שאין בו טומאה וגבי מצה דשאל רבב"מ מקום הספק הוא משום דהתם אכילת מצוה והעיקר הבליעה ואם הקיא אינו יוצא ואם בלע ולא לעס כדרך אכילה נמי יצא ע"כ שאל אם בזה כו"ע מודים דאזלינן בתר מעיו או דגם בזה ס"ל לר"י דאזלינן בתר הנאת גרונו וחכו [דעיקר הפלוגתא בין ר"י ורשב"ל תלי אם אזלינן בתר הנאת גרונו או אחר הנאת בני מעיו כדאיתא בבבלי עי"ש] ושמא גם רשב"ל ס"ל בזה דאזלינן בתר הנאת גרונו ופשיט לי' דבזה כו"ע ס"ל דאזלינן בתר הנאת גרונו ועל הספק של פרידה של ערלה פריך הגמ' מאי ספק הוא מאיזה טעם יש להסתפק בזה אם הספק הוא משום דהוי משקין אם שייך הפלוגתא דר"י ורשב"ל גבי משקין ושמא עד כאן לא נחלקו אלא במידי דאכילה אבל במשקה דחשיב שתיה לא שייך הפלוגתא ע"ז פריך כיון דאינו קרוי משקה אלא מזיתים וענבים וחוץ מזיתים וענבים לא הוי משקה אלא אוכל כדפי' הק"ע ז"ל רבנן דקסרין תיפתר שבלען פי' דאולי עד כאן לא נחלקו ר"י ורשב"ל אלא דווקא באוכל ע"י לעיסה שלעס בפיו ונחלקה בפיו לשתים אז ס"ל לר' יוחנן דלא חשיב חלוקה משום דכן דרך האכילה ללעוס ומתחלק ואבל אם לא לעס אלא בלען ודרך הבולע שלא לחלק וא"צ לחלק רק באוכל ע"י לעיסה שמוכרח לחלק אבל בבולע שאין מוכרח לחלק ע"כ אם חלק בפיו חשיב נחלק ודוק:

טריפה שעשאה נבילה ר"י בר ברתי' דר' יוסא בשם ר' ירמי' איתפלגון ר' יוחנן ורשב"ל ר"י אומר חייב שתים ורשב"ל אמר אינו חייב אלא אחת. פי' דר"י לטעמי' דס"ל וכל נבלה לרבות את הטריפה א"כ בפירוש מרבה קרא בטריפה שהוא חייב גם משום נבלה ורשב"ל דס"ל דאינו חייב אלא אחת אזיל לטעמיה דס"ל דכל נבלה אינו מרבה לטריפה אר"א בר"י קומי ר' יוסי ודא מסייעא לר' יוחנן כל נפש וגו' מה ת"ל וטריפה אם טריפה חיה כו' אם טריפה מתה פי' שמיירי שמתה הטריפה ונתנבלה במיתתה [כדפירשו התוס' ז"ל במס' זבחים דף ס"ט ע"ב ע"ש] הרי היא בכלל נבילה ע"כ לשון הברייתא וע"ז פריך

ויימר נבילה היא כדפירש הפ"מ ז"ל ולמה קאמר בכלל נבילה הול"ל נבילה היא דהא הוי נבילה ממש אלא ודאי דהוי טריפה ג"כ וכדר"י דמרבינן מכל נבילה את הטריפה ואפילו אם נתנבלה הטריפה נתרבית ג"כ מכל נבילה דהוית בכלל נבילה וכדברי ר"י דס"ל דנתרבה מכל נבילה טריפה שנתנבלה דהוי בכלל נבילה ודו"ק:

ר"א בשם ריב"ח קומי ר' יוחנן. כן איתא בבבלי במס' מעילה דף י"ז וכן גרסינן גם הכא וכן גי' הק"ע ז"ל וכן האמת ודוק:

אלא כשיעור טומאותיהן כך הוא שיעור אכילתן התיב ר"א כו'. הסוגיא הזאת חמורה ונראה לפענ"ד לפרש בע"ה בפשיטות דהנה ר"א בשם ריב"ח ס"ל בבבלי שם דהוי השיעור אכילה בכעדשה גבי שרצים דשיעור איסור אכילה הוא כשיעור טומאתן וקלסי' ר"י ומסיק בגמ' דמיירי במיתתן שמטמאין בכעדשה אבל בחייהן דאינן מטמאין שיעורן בכזית ופריך מאיברים דאין להם שיעור אפילו פחות מכזית וא"ר יוחנן אין לוקין עליהן אלא בכזית אלמא דשיעור לאיסור אכילה אינו כשיעור דטומאה ומשני אמר רבא במובדלין ופי' הה"מ ז"ל לשיטת הרמב"ם ז"ל כך דמשני רבא דדוקא לענין טומאת שרצים דמובדל שיעור טומאתן מכל הטומאות דשיעורן בכעדשה דקרא מיירי בהנך שמובדלין כדכתיב אשר הבדלתי וגו' ופריך א"כ בכל מקום באברים דמובדל ג"כ טומאתן דהאברים אין להם שיעור דאפילו בכעדשה ומשני הא אקשינהו רחמנא לבל תשקצו כולן שוין ואין הפרש בין אכילת אברים לאכילת דבר אחר מהן וכיון שטומאתן בכזית כל אכילתן בכזית אף האוכל אבריהן עכ"ל הה"מ ז"ל עי"ש בפ"ב מהמ"א עיי"ש.

ועי"ז יתבאר היטב הסוגיא דידן דר"א בשם ריב"ח קאמר דכשיעור טומאתן כן הוא שיעור אכילתן התיב ר"א מאברים דטמאין בכ"ש ואכילתן בכזית כשאכל אברים צריך כזית אע"פ שטומאתן הוי בכ"ש אלמא דלא מקשינן אכילה לענין איסור לשיעור דטומאה ע"ז משני רחב"ב משום שנאמר כל נבילה התורה השוות כל אכילות כאחת דהושווה האבר דנבילה לכל הנבילה ולפיכך כתיב כל נבלה ע"כ האבר כיון דהוי ג"כ נבילה הגם שטומאתו בכ"ש אבל מכיון שהוא נבילה הוי שיעור אכילתו ככל נבילות [וזהו תירוץ אחרינא ולא כדמתרץ בבבלי דאקשינהו רחמנא לבל תשקצו והכא תירוץ אחר הוא] ע"ז התיב ר"ת א"כ קשיא הרי שמונה שרצים מטמאין בכעדשה ואכילתן בכזית בין לדם בין לבשר פי' דהאוכל מהן בחייהן צריך כזית וכדאיתא בש"ס דילן כנ"ל משום דבחייהן אינן מטמאין וע"כ כשאוכל מן החי חתיכה ואך לא אבר שלם כדמסיק בין לדם בין לבשר דאינו אבר שלם ע"כ צריך כזית ולדידך דקאמרת דדבר דהוי נבילה אע"פ שטומאתו בכעדשה אעפ"כ צריך כזית משום דהוקש לכל הנבילה דצריך כזית א"כ

האוכל משרצים בחייהן דהוי החתיכה האוכל אותה בחייהן נבילה דאבר מן החי מטמא טומאת נבילה כדאיתא בפ' העור והרוטב וכיון דהוי נבילה א"כ הוי נבילת שרצים וצריך להיות החתיכה של השרץ כמו גוף הנבילה של השרץ ונבלת השרץ גופי' שיעורו בלאכילה בכ"ש כמו טומאתו במיתתו בשלמא בלא הא דרחב"ב לא קשה דשרץ גופיה במיתתו דמטמא בכעדשה איסורו נמי בכעדשה אבל בחייהן דאין מטמא בכעדשה אין איסור ג"כ אלא בכזית אבל לרחב"ב דס"ל דגזה"כ הוא דהושוו כל האכילות של הנבילה כאחת א"כ כיון דמטמאה בלתא דנבלה החתיכה מן החי של שרצים הו"ל להיות כמו הנבילה משרץ גופיה וע"ז הקשה ר' שמואל בר סוסרטי מעתה האוכל אבר מן החי מן הטהורין יהא חייב שתים משום לא תאכלו כל נבילה ומשום לא תאכל הנפש עם הבשר כיון דס"ל לר' חנינא דהאוכל מן החי בשרצים חייב על אכילתו משום נבילה דלפיכך רוצה ר' חנינא למימר דיהא בכ"ש איסור אכילתו משום דהוי בכלל הנבילה דשרצים א"כ לפ"ז דקמדמית איסור אכילה לאיסור טומאה וס"ל כשם דהוי אבר מן החי נבילה לענין טומאה [כדאיתא בפ' העור והרוטב] כן הוי נמי נבילה לענין אכילה א"כ לפ"ז צריך להיות חייב ב' פעמים מלקות משום אבר מן החי ומשום נבילה ופריך הגמ' ומשיבין טהורין על הטמאין דלמא עד כאן לא ס"ל לר"ח דדמי אכילה לטומאה רק דוקא בשרצים דהתם גזה"כ הוא דמדמינן אכילה לטומאה וע"כ בשרצים שפיר מדמינן אכילה לטומאה והילכך הוי על אבר מן החי מן השרץ איסור אכילת נבילה כיון דלענין טומאה מטמא האבר כנבילה משא"כ גבי מינים טהורין מנ"ל דמדמינן אכילה לטומאתן דלמא במין טהורין דליכא גזה"כ לא מדמינן אכילה לטומאה ודוקא גבי שרצים מין טמאים מדמינן שם מגזה"כ אכילה לטומאה וע"כ קאמר ר"ח כיון דאבר מן החי של שרץ מטמא טומאת נבילה צריך להיות איסור אכילתו כשיעור כל הנבילה דשרץ משא"כ במין טהורים מנ"ל דמדמינן איסור אכילה לטומאתו דלמא רק לענין טומאה מטמא כנבילה אבל לאיסור אכילה אינו אסור משום נבילה ומשני ב' תירוצים א' וכי ר"א לא השיב מטהורין על הטמאין דאם תימר כן דדוקא במין טמא מדמינן איסור אכילתו לטומאתו מגזה"כ ולא ילפינן מיניה במין טהורין א"כ מאי מקשה ר"א מאברים של מין טהור דיהא איסור אכילתו כטומאתו בכ"ש ז"א דלמא במין טהור לא איתקש אכילתו לטומאתו אלא ע"כ דס"ל לר"א דאף במין טהור צריך להקיש אכילתו לטומאתו ע"כ מקשה שפיר ר"ש בר סוסרטי אר' חנינא כיון דס"ל לר"ח דאבר מן החי של שרץ צריך להיות איסור אכילתו בכ"ש כיון דלענין טומאה הוי נבלה יהא איסור אכילתו ג"כ נבילה של שרץ א"כ צריך להיות חייב במין טהור האוכל אבר מן החי על איסור אכילת נבילה ג"כ א"כ לר"א

דמשיב מן הטהור על הטמא יקשה על ר"ח דהאוכל אבר מן החי מן טהורין יתחייב ב' משום איסור אוכל נבלה ואבר מן החי ועוד אפילו דלא משיבין מן טהורין על טמאין יקשה על טמאין גופייהו דהאוכל אבר מן החי בטמאים יהא חייב ג' משום אוכל נבלה ומשום אוכל אבר מן החי ומשום מבשרם לא תאכלו ודוק:

הלכה ב

מ"ט דר' יוסי. פי' כמו לטעמיה דר' יוסי אכל חצי זית חרצנים וזגין מענבה אחת ע"ד דראב"ע חייב על דעתא דרבנן פטור. פי' דלטעמיה דר' יוסי יש בענבה כמה גרעינין דהוא כמה חרצנים וקליפה אחת לפיכך נ"מ בין ת"ק וראב"ע דאם אכל חצי זית רק שאכל חרצנים עם הזג שלהם דהוא הקליפה שלהם לראב"ע חייב מטעם בריה ולת"ק פטור דבעינן כזית ובזה יש גם כן נ"מ בין ת"ק וראב"ע דלת"ק מיחייב על כל אחד בפני עצמו דלא ס"ל כראב"ע דבעינן חרצנים וזג בב"א דכונת הכתוב או חרצנים או זג וראב"ע ס"ל דבעינן דוקא תרווייהו חרצנים וזג משום בריה כדאמר רבב"א לעיל הילכך לא בעינן כזית רק כיון דאוכל ב' חרצנים וזג שלהן מן ענבה אחת הרי חייב משום בריה אבל לטעמיה דר' יהודה דס"ל החרצנים הוא הקליפה החיצונה וא"כ לא משכחת לה רק בב' ענבים דהא ליכא בענבה רק קליפה אחת א"כ ע"כ דס"ל לראב"ע דבעיני ב' ענבים וא"כ אין כאן בריה וע"כ דביש בהן כזית וקמפלגי ת"ק וראב"ע ביש בו כזית דס"ל לת"ק דאם אכל כזית מחרצן אחד חייב וכן אם אכל חרצן וזג חייב שתים ואתא ראב"ע למימר דבעינן דוקא שיאכל החרצנים והזג ואינו חייב על כל אחד בפני עצמו ונמצא דלטעמיה דר' יוסי יש גם נ"מ בין ת"ק וראב"ע באכל חצי כזית ולטעמיה דר' יהודה אין ביניהם רק נ"מ אחת בחיוב א' או שנים אבל ליכא נ"מ ביניהם באכל כחצי זית ואתא ר' אבין למימר דמוכח ממתניתין דראב"ע בשיטת ר' יוסי דאי כר' יהודה קשה דהול"ל אכל כזית שני זגין וחרצנים דהא גרסינן במתניתין עד שיאכל שני חרצנים וזיגן ואם פירוש חרצנים הוא הגרעינים א"כ פירוש זוגן בלשון רבים קאי על הגרעינים דהא הזג אינו אלא אחת אך הכוונה על הזג הזה של אותן הגרעינין אבל אם הפירוש דחרצנים הוא הקליפות של ב' ענבים א"כ פירוש זוגן בלשון רבים משום דבעינן שיאכל כל חרצן עם הזוג שלו דבזה יקוים מחרצנים ועד זג א"כ לא שייך הלשון רבים של וזוגן דבזה משמע דבעינן שיאכל כל הזוגין שנמצא בכל ענבה דהכי משמע החרצנים עם הזוגין שלהם והא באמת לא בעינן רק זג אחד מכל ענבה דהוא ב' חרצנים וב' זגין והו"ל למתני ב' זגין וב' חרצנים ומדנקט ב' חרצנים וזוגן משמע דבעי כל הזוגין א"ו דמר' יוסי הוא ושפיר נכון דנקט ב' חרצנים דהוא ב' גרעינין וזוגן של החרצנים הללו ולשון רבים של זוגן קאי על החרצנים דהוא

זוגן של החרצנים הללו דהא הוא בעצמו אינו אלא אחת אבל לר' יהודה ליכא למימר דזוגן של החרצנים הרבים הללו ז"א דהא זוגן משמע כל הזוגין שנמצא בב' החרצנים הללו והול"ל ב' זוגין [ביו"ד דהוי שנים] וחרצנים שכל חרצן צריך להיות עמו זוג והוי ב' זוגין וב' חרצנים ול"ל דבאמת סגי בזג אחד עם ב' חרצנים וזוגן קאי על חרצנים כמו לר' יוסי ז"א דהא החרצנים הם מב' ענבים ואין להם זג אחד א"ו דבעי כל חרצן זג א' וס"ל דבעינן ב' זוגין וזוגן של החרצנים הללו משמע כל זוגן והול"ל ב' זוגין ודוק:

הלכה ג

רבי בא בר ממל ורבי אילא בעון קומי ר' יוסי לא יסתרו בו שלשים כו' מה בין נזיר טהור כו' תני קל וחומר בנזיר כו'. כדפירש הפ"מ ז"ל דאם כן מה בין נזיר טהור לנזיר טמא ותני קל וחומר בנזיר כו' ודו"ק:

הלכה ד

גרש כו' הי"ל. זה דרך הירושלמי כו"כ פעמים עיין במס' יומא ודו"ק:

היו לפניו צלוחיות שתים א' של מים וא' של יין נטל ושתה אותה של מים כו'. לפענ"ד ה"פ דאינו מבורר איזה הוא של מים ואיזה הוא של יין וע"כ אם התרו בו שאם לאחר שתשתה של מים ותחזור לשתות של יין א"כ תשתה ממ"נ יין אין זה התראה משום דהוי התראת ספק שאינו יודעין משום מה הן מתרין אותו דהא על כל צלוחית הוי ספק שמא מים הוא שותה אבל אם לא היתה רק צלוחית אחת של יין והתחיל לשתות ומתרין בו על עשרה זיתים חייב על כל אחת ואחת וכן בשני שפודין נמי כה"ג דהוי לו ספק איזהו של שחוטה ואיזהו של נבילה ע"כ הוי התראת ספק ודוק:

הלכה ה

הוון בעיי מימר בארבעה כוסות של יין. בזה חל הנזירות ואסור יין של מצוה אבל אם אמר שבועה שאשתה ונזיר אשתה [צ"ל ישתה] כן הוין בעיי בני הישיבה למימר ע"ז אתא מימר לך לא ישתה שחל הנזירות על השבועה ולא ישתה ולא כהוין בעיי מימר ודוק. והא דנקט של יין ולכאורה היה צריך לגרוס בד' כוסות ונראה משום דבש"ס דילן דף ד' גרסינן במאי אילימא בקידושא ואבדלתא מושבע ועומד מהר סיני הוא בתמיה [לשיטת ר"ת ז"ל עיי"ש] ולמה לן קרא להכי הא יכול לצאת קידוש בפת ובהבדלה הוי דרבנן ודוקא בבבלי דקאי על קרא שפיר מקשה דהו"א דבקידושא משום דעיקר קידוש הוי מדאורייתא ע"ז פריך הא יין לאו מדאורייתא אבל בירושלמי דלא קאי על קרא אלא על המתניתין דיין לא היתר מכללו אצל מצוה משא"כ תגלחת וטומאה הותרו מכללם במקום מצוה ע"כ לא מצי למימר דבעיי מימר בקידוש והבדלה דהוי מצוה מדרבנן לא

הותר מכללו משום דלא הוי רק מדרבנן משא"כ בתגלחת וטומאה דמצינו דהוי מצוה דאורייתא הותרו מכללם ז"א דהא בקידוש והבדלה לא הוי אפילו מדרבנן מצוה דוקא על היין דהא יכול לקדש על הפת ולהבדיל על שכר תמרים משא"כ בד' כוסות דהוי המצוה מדרבנן על יין דוקא ע"כ בעי מימר דבגפן לא הותר מכללו בד' כוסות של יין ונקט של יין דוקא משום דהוי רק מדרבנן משא"כ בתגלחת ולפ"ז עיקר מצוה של ד' כוסות דוקא על היין ולא שאר משקין ודוק:

הלכה ו

ניטמא וחזר וניטמא מביא קרבן אחד על הכל. כדאיתא בבבלי דף י"ח ובתוספתא פ"ד לגי' הגר"א ז"ל וז"ל התוספתא ניטמא בז' וחזר וניטמא בז' מביא קרבן אחד נטמא בח' וחזר וניטמא בח' מביא קרבן על כל אחד ואחד ע"כ ובזה יתפרש הסוגיא דידן כמו דאוקי בבבלי כר"י בר"י דאי לרבי לא משכחת לה חזר וניטמא דהא עדיין טומאה אחת היא אבל לר"י בר"י הוי טומאה אחריתא מז' לז' וע"ז קאמר ר"ז דאתיא כר"י בר"י ברם כרבי עדיין עומד בנזירות דטומאה ולא שייך חזר ונטמא בז' דס"ל לר"ז דתלי בהתחלת המנין דנזירות דטהרה וכיון דלרבי התחלת המנין הוא בח' א"כ בז' לא שייך חזר ונטמא דהוי עדיין חדא נזירות דטומאה ומאי קמ"ל ע"ז אמר ר"ה דז"א דלא תלי בזה דאפילו אם המנין מתחיל אח"כ מ"מ יש לומר דהוי טומאה אחריתא ומביא ב' קרבנות דטומאה דהא אפילו בח' לרבי נמי אינו מתחיל למנות עד שיביא בפועל הקרבן וא"כ צריך להיות אליבא דרבי לשיטת ר"ז דתלי במנין אם נטמא בח' וחזר ונטמא בח' אינו מביא אלא קרבן אחד דהא עדיין עומד בנזירות דטומאה כיון דלא התחיל עדיין המנין דהא לא הביא עדיין הקרבן ומ"מ נקט בסיפא דהתוספתא דאם נטמא בח' וחזר ונטמא בח' דמביא ב' קרבנות ע"כ מה פליגין למנות נזירות בטהרה והזיר וגו' והביא אמר רבי עד שיביא ממש ריבר"י אומר אפילו נראה להביא וע"כ לא פליגי רק לענין למנות נזירות אבל לקרבן טומאה כו"ע מודיי שמביא קרבן טומאה דהא תני כן נטמא בח' וחזר ונטמא בח' מביא קרבן לכל אחד ואחד אלמא דאף דעומד עדיין במנין הראשון מ"מ מביא קרבן טומאה לכל אחד ואחד א"כ שפיר קמ"ל ברישא דנטמא בז' וחזר ונטמא בז' דמביא קרבן אחד אפילו לרבי דהא לרבי בח' כי האי גוונא מביא קרבן על כל אחד ואחד אע"ג דהוא עדיין במנין הראשון מ"מ בח' צריך ב' קרבנות וא"כ ה"א דאף בז' כן קמ"ל ומסיק הגמ' דע"ד דר"ז כרבי נדחה קרבן ראשון ומביא שני ע"ד דריבר"י לא נדחה ע"ד דר"ה ד"ה לא נדחה ומביא אחר פי' דלר"ז באמת גם הסיפא גבי נטמא בח' דמביא קרבן אכל אחד ואחד גם זה לא אתיא לרבי דלרבי באמת אינו מביא אלא אחד ונדחה קרבן הראשון [ונקט לשון

נדחה משום דבח' כבר הפריש הקרבן] משום דעומד עדיין במנין הראשון ורק לריבר"י דעומד במנין שני מביא אכל אחד ואחד גבי נטמא בח' ע"כ קמ"ל דבז' אף שעומד במנין שני אליבא דר"י בר"י מ"מ כיון שלא יצא לשעה הראויה להביא קרבן מביא קרבן אחד אבל לרבי פשיטא מאי קמ"ל אבל לר"ה גם לרבי לא נדחה קרבן ראשון ובח' אפילו עומד בנזירות הראשון מביא ב' קרבנות אפילו אליבא דרבי ע"כ קמ"ל דבז' מביא קרבן אחד ודוק:

הלכה ז

ריב"ל אמר ואת האיל יעשה וגו' מה ת"ל יעשה הקדים בו מעשה התיב ר"ח כו' מאי כדון כו' שאם גילח על אחת משלשתן יצא ע"כ. פי' דהנה פי' המשנה לשיטת הרמב"ם ז"ל דצריך לגלח אליבא דר' יהודה על כולן ולכתחלה צריך לגלח לאחר שישחט כולן ושלמים באחרונה ואם גלח על חטאת או עולה יצא ע"ש ולפ"ז תתפרש המשנה יפה ולשון המשנה מדויק מאד לשיטת הרמב"ם ז"ל דלשון המשנה הוא מביא ג' בהמות חטאת עולה ושלמים שוחט את השלמים ומגלח עליהן דברי ר"י לשון מגלח עליהן לשון רבים מוכח כהרמב"ם ז"ל דמגלח לאחר שחיטת כולם דאי כהתוס' ז"ל דלר"י מגלח על שלמים לבד למה נקט מגלח עליהן לשון רבים הול"ל מגלח עליו א"ו דמגלח על כולן כמשמעות הכתוב כמו שכתב התוי"ט ז"ל ור"א ס"ל דמגלח על החטאת מפני שהוא קודם ולא צריך להמתין לאחר שחיטת כולם ואם גילח על אחת משלשתן כגון אם גילח על העולה לחוד או על שלמים לחוד נמי יצא כדפסק הרמב"ם ז"ל ובזה כולם מודין דאם גילח על אחת מג' שיצא רק דפליגי ר"י ור"א בלכתחלה דלר"י צריך לכתחלה לגלח לאחר מעשה כולם ולר"א לאחר חטאת אבל מודו כ"ע דבדיעבד יצא על אחת מהן או על עולה לחוד או על שלמים לחוד ולכאורה קשה דאם גילח על שלמים לחוד או על עולה לחוד א"כ בע"כ שחט עולה או שלמים קודם לחטאת מנ"ל דיצא אימא דוקא כדכתיב בתורה סדר שחיטתן דהוא חטאת עולה ושלמים אבל ע"י הסוגיא דידן מבואר היטב דריב"ל אמר יעשה הקדים בו מעשה כך היה שנויה סתם בשם ריב"ל וע"ז פריך ר"ח דא"כ גבי מנחתו ונסכו נימא גם כן דהקדים בו מעשה ומסיק מאי כדון פי' מאי האי דקאמר ריב"ל ע"ז אתא ר"ת בשם ריב"ל ומפרש מאי האי דקאמר ריב"ל דהוא מלמד לנו הא דכתיב גבי שלמים יעשה דאם גילח על אחת משלשתן יצא דעל השלמים יעשה המעשה דגילוח וממילא מוכח דהקדים בו מעשה ואם הקדים השלמים יצא דאל"כ לא משכחת לה דיגלח על השלמים לחוד וע"כ לא קשה ממנחתו ונסכו דהאי יעשה אינו מורה להקדימו אלא מורה לן על הגילוח שהוא על השלמים לחוד ולאו דוקא שלמים

לחוד אלא ה"ה על אחת משלשתן [וגילוח על מנחתו ונסכו ל"ל דהא כתיב מפורש גבי מנחתו ונסכו ועשה הכהן ומה ענין גילוח אצל הכהן] ור"ח מפרש המימרא דריב"ל דקאמר יעשה הקדים בו מעשה הכונה על גילוח של אחת משלשתן יצא וממילא מוכח דהקדים בו מעשה וריב"ל לא קאי על ר"י לחוד אלא על כל המתני' דלכו"ע אם גילח על אחת משלשתן יצא ע"ז מפרש הטעם ולפ"ז אתי שפיר דברי התוי"ט ז"ל דהקשה עליו הש"ק ז"ל מסוגיא דידן ולדברינו ניחא בע"ה ודוק:

הלכה ט

שמואל אמר שיער מעכבת בנזיר. פי' דאם אין לו שער בשעת עשיית הקרבן מעכב הקרבן כתנופות כו' והא תני תורת כו' שאין לו בהונות פתר לה כר"א דסגי בנותן על מקומן משא"כ בשאין לו שער אין עצה לזה ומעכב הקרבן ולא משום דגילוח מעכב ז"א דהא מחלוקת ר"א ורבנן הוא אלא משום הקרבן דאם היה לו שער ולא גילח אינו מעכב אבל אם אין לו שער קדוש בשעת הקרבה מעכב וכן משמע ברמב"ם ז"ל בפ"ח ה"ה ועי' בדברינו לקמן הי"א ודוק:

הלכה יא

מחלפא שיטתיה דר"א אמן הוא אמר סותר ז' כו'. כגירסת הקרבן עדה ז"ל ודוק:

פשיטא דא בלא נטמא כשר לא בדא כשר ואח"כ נטמא אר"ח ולא ר"א היא עד סוף הסוגיא. הסוגיא הזאת חמורה ולא הבנתי פי' המפרשים ז"ל ונראה לפענ"ד דה"פ וברור בעיני שצ"ל תיבה המאוחרת קודם לחבירתה המוקדמת ותיבות בלא נטמא צ"ל נטמא בלא ועי"ז יעלה כעין חומר דהנה קיי"ל תגלחת לא מעכבת אבל קרבנות מעכבות ולכל הפחות קרבן אחד מעכב וקיי"ל דאם גלחוהו לסטים סותר ל' דבעינן גידול שער והנה הנך ב' משניות דה"י והי"א הוי ענין אחד דהוא גילח בלא קרבנות דבה"י גרסינן גילח על זבח ונמצא פסול תגלחתו פסולה וזבחיו לא עלו לו פי' דנמצא הזבח פסול מעיקרא ובשעת מעשה היה פסול כפי' המפרש ז"ל כגון שנמצא הזבח טמא או הבעלים טמא או שיצא או נשפך דמו דהוי הזבח שגילח עליו פסול בשעת מעשה אז הוי תגלחתו ג"כ פסולה וזבחיו לא עלו לו כפי' המפרש ז"ל והתוס' ז"ל בדף מ"ו ע"ב דשאר הזבחים שהקריב אחר תגלחת הפסולה לא עלו לו דהואיל והיה צריך לשהות עד שיגדל שערו ובהקרבת שאר הזבחים לא היה ראוי לתגלחת יש להחשיב הזבחים כאילו הקריב קודם או תוך מלאת עכ"ל ז"ל עיי"ש ובהי"א גרסינן מי שנזרק עליו אחד מן הדמים ונטמא ר"א אומר סותר את הכל וחכ"א יביא שאר קרבנותיו ויטהר פי' התוס' ז"ל דר"א ס"ל דכל קרבנותיו חשובים כקרבן אחד ור"א לטעמיה דס"ל אחר המעשים כולם מותר לשתות

ביין ולגלח והילכך אינו ראוי ביום זה לתגלחת עד אחר כל קרבנותיו וכיון שנטמא קודם הבאת כל קרבנותיו נמצא שלא היה שעה אחת ראוי לתגלחת וע"כ הוי הקרבן ראשון שהקריב כאילו הקריב בתוך מלאת ורבנן לטעמייהו דאמרי אחר מעשה יחידי הרי קודם שנטמא היה ראוי לתגלחת וע"כ יצאה שעה אחת שראוי לתגלחת ע"ש והנה בנוסח המשנה שבמשניות משנה ז' גרסינן ר"א אומר לא היה מגלח אלא על החטאת וכתוב ב' נוסחאות נוסח א' ר' אלעזר ונוסח ב' ר' אליעזר ולהנוסחא דגרסינן ר' אליעזר הרי דס"ל לר"א הגם דדרש כל הקרא כדכתיב אחר מעשה כולם וצריך להיות הכל כסדר הכתוב מ"מ הגילות יכול לגלח על החטאת לחוד מריבוי דקראי ובפירוש מסקינן במשנה שם ואם גילח על אחת משלשתן יצא אליבא דר' אליעזר וכיון דבדיעבד כשר חשיב זמנו של גילוח ביום זה כדאיתא בתוס' ז"ל במס' פסחים דף ה' ובירושלמי במס' חגיגה פ"ק ה"א ע"ש ע"כ ליכא לפרש על פי נוסחא זו כפי' התוס' ז"ל ומתפרש כך דר"א לטעמיה דס"ל דאינו מותר לשתות ביין ולטמאות עד אחר הבאת כל קרבנותיו ע"כ כל קרבנותיו חשובים כקרבן אחד כדכתב הרא"ש ז"ל וע"כ ס"ל לר"א דלאחר ז' כשמביא ב' קרבנות הנשאר אינו חשיב רק חצי קרבן ונמצא דהביא חצי קרבן השתא וחצי קרבן לאחר ז' ולא הקריב קרבן שלם וכ"מ מפי' המשניות להרמב"ם ז"ל דכתב ז"ל דצריך להביא קרבנות שלמים אתר תשלום ז' ימי סתירה עכ"ל ז"ל הרי כדברינו דכולהו בב"א הוי קרבן שלם אבל שלא בב"א לא הוי שלם וכה"ג איתא בתוס' ז"ל במס' חגיגה דף ו' ע"ב ד"ה אין ע"ש א"נ מטעם אחר ס"ל לר"א דסותר כל קרבנותיו ועי"ז יתפרש היטב הסוגיא הזאת דהנה במשנה בה"י מיירי בגילח על הזבח ונמצא שהיה הזבח פסול הוי תגלחת פסולה וממילא לא נתקיים מצות גילוח והוי כגלחוהו לסטים וצריך למנות ל' ובמשנה הזאת בהי"א מיירי שהיה הזבח כשר בשעת מעשה ורק דנטמא אח"כ והדין לר"א דסותר הקרבן הראשון וכיצד הדין אם גילח על הזבח הראשון ונזרק עליו הדם ונטמא אח"כ ע"ז מיבעיא לן דאימא דוקא במשנה דה"י דגילח על הזבח ונמצא שהיה פסול אז התגלחת פסולה אבל אם בשעה שגילח היה כשר רק נסתר אח"כ דנמצא דהיה כשר אז והתגלחת כשירה א"כ א"צ שוב להתגלח והוי דומה להההיא דגרסינן בירושלמי במס' יומא פ"ד חתה והקטיר ונשפך הדם יביא פר אחר ונכנס בדמו ע"ש דאינו צריך חתייה אחרת כיון דהחתייה היתה אחר הפר הראשון אע"פ שצריך כעת להביא פר אחר והיה צריך להיות מחויב להביא אח"כ מחתה כסדר הכתוב ביוה"כ דקי"ל כל מעשה יום הכפורים האמורים על הסדר כו' ז"א דהחתייה הראשונה כשירה הוי והשניה חולין בעזרה דעיקר הקפדת הכתוב שיהא מחתה אחר הפר [אבל בבבלי דף נ' ודף ס' ס"ל דצריך לעשות

אח"כ חתייה משום דהשתא בא הפר השני אחר הקטורת ועיקר הקפדת הכתוב שלא יהא פר אחר קטורת וה"נ בא החטאת השני אחר גילוח וכבר ביארנו במס' ר"ה סוף פ"ק דנחלקו אם הקפדת הכתוב שלא יהא החתייה קודם הפר או דהקפדה הוא שלא יהא הפר אחר החתייה] והכא אפשר דצריך הנזיר להיות עליו שער קדוש בעת עשיית הקרבן כשמואל לעיל בה"ט דהקפדת הכתוב שלא יהיה הקרבן אחר גילוח וההקפדה הוא על הקרבן דהא אם נתגלח קודם הקרבן חטאת והביא הקרבן חטאת הוי קרבן פסול דחשיב הקרבן כמו בתוך מלאת אלמא דתלי זמן הקרבן בשער נזיר שלא יהיה מגולח ויהיה בעת הקרבה שער קדוש עליו או י"ל כיון דממצות גילוח פטור הוי הנזיר כמי נזיר שאין לו שער כלל דהוי נזיר ממורט ואין צריך להיות עליו שער קדוש בשעת עשיית הקרבן ועיקר הקפדת הכתוב שלא יהיה גילוח קודם הקרבן לכן קאמרינן פשיטא דא נטמא בלא כשר כמו במתניתין דה"י לא בדא כלומר בדא ניכא שום ספק אבל כשר ואח"כ נטמא מהו לר"א אם בזה שייך ג"כ דצריך תגלחת אחרת וצריך להמתין ז' אחר התגלחת של טומאה כדי לגדל שער או לא דלמא דמי לנזיר ממורט דדוקא אם גילח קודם הקרבן ואח"כ הקריב הקרבן הוי הקרבן ג"כ פסול משום דכיון דהתגלחת פסולה מצד עצמה וצריך להמתין ז' או ל' על גידול שער ע"כ חשיב הקרבן כבתוך מלאת אבל אם אין צריך לתגלחת י"ל דלא מעכב הקרבן מה שאין עליו שער קדוש בשעת עשיית הקרבן וע"ז קאמר ר"ח ולא ר"א היא ור"א שמותי הוא דתני נזיר ממורט בש"א צריך להעביר תער כו' וכדמפרשינן בבבלי צריך ואין לו תקנה וע"כ דגזה"כ הוא דצריך להיות עליו שער קדוש וטעמא דב"ש לאו משום דס"ל דתגלחת מעכבת ז"א דא"כ למה לי' למימר דר"א שמותי הוא הא בפירוש ס"ל לר"א דתגלחת מעכבת כדאיתא בכל הסוגיא בבבלי דף מ"ו ע"ש ובירושלמי לקמן פ"ט ה"ב אלא דב"ש ס"ל דאפילו אין תגלחת מעכבת ונזיר שיש לו שער ולא גילח אין מעכב אבל נזיר ממורט ס"ל לב"ש דמעכב משום דבעינן קידוש שער בשעת עשיית הקרבן וע"כ הקרבן שהקריב בלא שער קדוש פסול:

פרק ח

הלכה א

רב יהודה בשם רב כיני מתניתא ר"מ מטמא ר"י וחכמים מטהרין אר"י כיני מתניתא רבי מאיר מטמא ור"י מטהר. פי' דנחלקו במה דאיתא בבבלי במס' כריתות דף י"ב וכדי שתבין כל הסוגיא הזאת החמורה מוכרחין אנחנו להציע שיטת הבבלי שם ומזה נבין בע"ה כל הענין דאיבעיא שם אם טעמא דחכמים משום דאדם נאמן על עצמו או

משום מיגו נ"מ בטומאה ומביא הגמ' המתניתין דמס' טהרות דתנינן גם שם פלוגתא דר"מ ור"י גבי טומאה והתם ליכא מיגו ומדחה שם דמיירי בטומאה ישינה דאיכא מיגו שם ופריך א"כ היינו חלב ואמאי תני פלוגתייהו בכריתות ובטהרות ומשני מהו דתימא לא אכלתי חלב קמתרץ לדיבוריה אבל גבי לא נטמאתי לא מתרץ לדיבוריה קמ"ל ה"נ מתרץ לדיבוריה לא עמדתי בטומאתי אבל טבלתי והדר פריך מברייתא דפליגי ר"מ ור"י וחכמים וס"ל דמודים לר"י בחלב ובביאת מקדש אבל לא בטומאה א"כ ש"מ דע"כ טעמא דרבנן משום מיגו ודוקא גבי חלב וטומאה ישינה דאיכא מיגו פליגי חכמים על ר"מ אבל גבי טומאה חדשה כההיא דברייתא מודין חכמים לר"מ ע"ש ועפ"ז נתבאר היטב בע"ה כל הסוגיא דמביא המשנה דטהרות דפליגי ר"מ מטמא וחכמים מטהרין והוא כמו. דמוקי בבבלי דמיירי בטומאה ישינה דאיכא מיגו ג"כ והירושלמי ס"ל דע"כ ממתניתין דכריתות מוכת דע"כ משום מיגו פליגי חכמים ור"מ דקתני בהדיא אם ירצה לומר מזיד הייתי וכמו המסקנא בבבלי והירושלמי ס"ל כן מתחלה ועד סוף והא דפליגי בטומאה מיירי נמי בטומאה ישינה ואיכא מיגו אבל ר"י לא ניחא ליה לאוקמי מתניתין דטהרות כחכמים ומיירי משום מיגו בטומאה ישינה ז"א כקושית הגמ' אי הכי היינו חלב ע"כ מוקי המשנה דטהרות דכיני מתני' ר' יהודה מטהר אבל חכמים דס"ל משום מיגו לא מטהרי שם ולא מוקמינן בטומאה ישינה ע"ז קאמרינן דמיליהון דרבנן מסייעין לר' יוחנן דא"ר גוריון משום. ריבר"ח לא אמר ר"י אלא בטומאה ישינה ותני כך הדבר על אכילת חלב הוא הדבר על ביאת מקדש פי' דמביא הברייתא המובא בבבלי דמודין חכמים לר' יהודה בחלב ובביאת מקדש ופליגי עליו בטומאה אלמא דחכמים דפליגי על ר"מ בחלב פליגי על ר"י בטומאה וע"כ במשנה דטהרות לא גרסינן חכמים ואין לומר דבמשנה דטהרות מיירי בטומאה ישינה ז"א דהא ר' גוריון בשם ריב"ח ס"ל דאף ר' יהודה לא קמטהר אלא בטומאה ישינה משום מיגו וא"כ היכי קתני בברייתא דחכמים מודים לר' יהודה בחלבים ופליגי עליו אטומאה א"כ ע"כ דאפילו על טומאה ישינה נמי פליגי כדמסיק משום גזירה דטומאת נזיר א"כ ע"כ לא גרסינן במשנה דטהרות רק ר' יהודה לבד וכר' יוחנן וע"כ מביא הברייתא המובא בבבלי דחכמים מודו לר"י בחלבים ופליגי אטומאה ומקדים ע"ו המימרא דר' גוריון בשם ריב"ח דאף ר' יהודה לא קאמר אלא בטומאה ישינה מכלל דחכמים פליגי אפילו על טומאה ישינה והשתא לא מצינן למיגרס במתניתין דטהרות חכמים כמו דגרס רב יהודה בשם רב ומיירי המתניתין בטומאה ישינה דאיכא מיגו אף לחכמים ז"א וסגנון הלשון כך הוא ר' גוריון בשם ריב"ח לא אמר ר' יהודה אלא בטומאה ישינה ותני כן הדבר פי' שכן הוא כר' יהודה על אכילת

חלב והוא הדבר על ביאת מקדש כלומר דתני בברייתא דחכמים מודין לר"י בחלבים ופליגי עליו בטומאה ומיירי בטומאה ישינה דאף ר' יהודה לא מטהר אלא בטומאה ישינה א"כ ע"כ דחכמים פליגי אפילו על טומאה ישינה א"כ ע"כ ליכא לאוקמי מתניתין דטהרות כחכמים רק ר' יהודה לבד דהא רבנן פליגי אפילו על טומאה ישינה ופריך מ"ט באמת פליגי עליו אטומאה ישינה הא איכא מיגו ומשני מפני טומאת נזיר שאין [כמו אנן] אומרים לו היכן קרבנך שהבאת ופריך ויודון לו בתרומה ונשאר בקושיא ומסיק הגמ' עד כאן קשי ר"ח ר"מ שמע לה מן דבתרה פי' דכן מצוי בירושלמי בלשון הזה עיין במס' תרומות פ"א ה"ב עד כאן קשי ר"ח ר' מנא לא אמר כן דלשון הזה הוא דמפלפל שם ונשאר בקושיא בסתמא דגמ' ומסיק דעד כאן מקשי ר"ח ור' מנא לא אמר כן ומביא מימרא דר' מנא ע"ש וה"נ כן דמביא כל הסוגיא דמיליהון דרבנן מסייעין לר' יוחנן עד ויודון לי' בתרומה ומסיים עד כאן קשי ר"ח ר' מנא שמע לה מן דבתרה דר' מנא מביא ראיה דע"כ מסייע לר' יוחנן ולא כרב יהודה בשם רב דגרסינן במתני' דטהרות חכמים ואף דטעמא דרבנן לשיטת הירושלמי במסכת כריתות הוא רק משום מיגו מ"מ גרסינן במשנה דטהרות חכמים משום דמיירי בטומאה ישינה דאיכא ג"כ מיגו ואי דאי הכי היינו. חלב משום דקמ"ל דגבי טומאה שייך נמי מתרץ דיבורו כדאיתא במס' כריתות הכ"ל ע"ז קאמר ר' מנא דאינו כן דשמע לה מן דבתרה פי' דשמע לה להבין המשנה דטהרות מן דבתרה דהמשנה דכריתות ממה דמסיק בסיפא במשנה דכריתות אמרו לו מה אם ירצה לומר מזיד הייתי וקשה בשפחה חרופה מה אית לך שוגג חייב מזיד חייב וע"כ שיכול לומר היערתי אבל לא גמרתי כו' בנזירות מה אית לך שוגג חייב מזיד חייב כו' ע"כ תנאי היה בלבי כו' בשבועות מה אית לך שוגג חייב מזיד חייב ותנאי אינו מועיל דתנאי בנדרים ואין תנאי בשבועות כו' אבל אמר סבור הייתי שאין זה שבועה פטור וע"כ שיכול לומר תנאי היה בלבי וקחשיב כל הקרבנות שבאין על ל"ת דבהן יש ג"כ מיגו שיכול לומר היערתי שיכול לומר תנאי היה בלבי שיכול לומר סבור הייתי שאין זה שבועה וא"כ ע"כ האי דתנינן דבתרה אם ירצה לומר מזיד הייתי אין זה כלל על כל החטאות דהא בשפחה חרופה ובנזיר ובשבועות שוגג ומזיד שוין אלא דאיכא מיגו אחריתי על כל אחד ואחד על חלב שיכול לומר מזיד הייתי על טומאה שיכול מימר נטמאתי וטהרתי ועל שפחה חרופה שיכול לומר היערתי ועל נזיר שיכול לומר תנאי היה בלבי ועל שבועות שיכול למימר סבור הייתי שאין זה שבועה א"כ קשה מ"ש דנקט הפלוגתא דר"מ וחכמים רק בחלב ובטומאה כדפריך בבבלי אי הכי היינו חלב ומשני כיון דלא דמי האי מיגו להאי מיגו דמיגו דחלב הוא שיכול לומר מזיד אבל מיגו

דטומאה הוא שיכול לומר נטמאתי וטבלתי ע"כ קמ"ל מפני שזה הוי שיכול לומר כך וזה הוי שיכול לומר מיגו אחרת ע"כ תנינן בין בחלב בין בטומאה ע"ז פריך הא א"כ הוי הרבה שיכול לומר שכל אחד אינו דומה לחבירו ולמה לא תני לכולהו והיינו דמסיק הא כל אילון מילייא לא מצי תניי' וכא מצי תניי' וא"כ למה הכא במשנה דטהרות מצי תניי' וכל אילין מילייא דשפ"ח ונזיר ושבועה לא מלי תניי' ולמה לא מצי התנא למיתני בכל אלו פלוגתא דר"מ וחכמים א"ו דמסייע לר' יותנן דלא גרסינן במשנה דטהרות רק ר' יהודה לבד וטעמא דרבנן במשנה דכריתות הוא משום מיגו ומתני' דטהרות מיירי בטומאה חדשה וחכמים מודים בזה והא דלא פליגי חכמים גם במשנה דטהרות ויפלגו על טומאה ישינה ז"א דאי הכי היינו חלב ולא תני התנא רק מיגו אחד דהוא שיכול לומר אחד ובטהרות לא תני התנא עוד הפלוגתא דר"מ וחכמים אבל לשיטת הבבלי מתורץ הקושיא בסוף הסוגיא דמסיק שם דבשפ"ח ובנזיר אף ר"מ מודה דשם ע"ב אמר רשב"ל דמודה ר"מ בשפ"ח ור"ש קאמר דמודה ר"מ בנזיר ואביי ס"ל דמודה ר"מ בעדות ובזה ניחא מה דקשה לכאורה מנ"ל לר"ל ולר"ש ולאביי דמודה ר"מ בשפ"ח ובנזיר ובעדות והא דפירש"י ז"ל דדוקא מזיד הייתי לא ס"ל לר"מ דלא משוי נפשי' רשע קשה הא בטומאה ישינה ל"ל לר"מ ג"כ המיגו אבל לפי דברינו ניחא דהא כיון דמוכח מהברייתא דטעמא דחכמים הוא משום מיגו א"כ ע"כ דהמשנה דטהרות מיירי בטומאה ישינה וא"כ קשה היינו חלב וע"כ דקמ"ל דבזה הוי נמי מיגו דהאי מיגו לחוד והאי מיגו לחוד א"כ קשה למה לא תני גם מיגו דנזיר ועדות ושפ"ח אלא ע"כ דבזה ליכא פלוגתא ור"מ ג"כ מודה וליכא כאן פלוגתא כלל אבל בירושלמי ס"ל לר"מ דזה דווקא לחכמים אבל לא לר"מ ונקוט כללא זו בידך דהבבלי במסקנא והירושלמי אף מתחלה שוין בזה דע"כ פירוש המתני' דכריתות הוא ע"כ משום מיגו וליכא פירוש אחר על המתני' דכריתות רק משום מיגו ורק הבבלי מוקי להמתני' דטהרות דמיירי ע"כ בטומאה ישינה דל"ל בטומאה חדשה דא"כ קשיא מחכמים דכריתות וע"כ גרסינן שם חכמים והברייתא דמביא אח"כ מיירי בטומאה חדשה ותרתי אצטריך משום דהאי מיגו לחוד והאי מיגו לחוד וליכא פלוגתא בין ר"מ וחכמים אלא רק בהנך תרתי מיגות ואילו בירושלמי ס"ל דר"מ וחכמים פליגי בכל המיגות והשתא ליכא לשנויי משום דהאי מיגו לחוד כנ"ל אלא ע"כ מיירי בטומאה חדשה ולא קשה מחכמים דכריתות משום דגרסינן שם רק ר"י לחוד כן הוא לשיטת ר' מנא ולשיטת ר"ח הא דמוקי הברייתא בבבלי בטומאה חדשה ס"ל לר' גוריון בשם ריב"א דמיירי בישנה וא"כ חכמים פליגי גם על ישינה וע"כ גרסינן במשנה דטהרות רק ר' יהודה לבד ואתי שפיר בע"ה כל הסוגיא ודוק:

מה דר' יוסי אמר פלוני אכל חלב כו' מה דר"י אמר פלוני נזיר מה דר"מ אמר פלונית כהנת. תיבת מה נשתרבב מהסוגיא דפ"ו דמס' סוטה כדרך הירושלמי ומייתי הכא משום דבמתני' קמ"ל דמביא קרבן ע"י עד אחד בשאינו מכחישו בין שע"א אומר לו נטמאת בין שאמר לו בעיקר נזירות כדאיתא לעיל מביא הא דר' יוסי אמר ור' יהודה אמר ור' מנא אמר דמשכח"ל אפילו מלקות ע"י ע"א בשאינו מכחישו כדמסיק ועיקר עדותו לא בע"א הוא ודוק:

פרק ט

הלכה א

כפפו רבו ונטמא מהו שיביא קרבן טומאה. ופריך וכי נזיר הוא דקס"ד דהא דרבו יכול לכופו הוא דמבטל ממנו ע"י כפיה דיני נזירות כמו באשה ע"י הפרה א"כ פשיטא דאינו מביא קרבן טומאה ומשני דז"א דהא דרבו יכול לכופו הוא לאו דמבטל ממנו נזירות ז"א אלא דכן הלכה דאע"ג שהוא נזיר יכול לכופו והוי דומה כמו שאנו כופין לנזיר שיטמא למת מצוה ואעפ"כ נזיר הוא וה"נ דכוותיה והיינו דמשני לא את הוא שגזרת עליו שיטמא את אמר מביא קרבן טומאה וכא מביא קרבן טומאה א"כ ה"נ אע"פ שמחויב לשמוע דברי רבו מ"מ מביא קרבן טומאה [ובזה אין נ"מ בין אם נזירות העבד הוא מדאורייתא או מדרבנן דהא כתבו התוס' ז"ל במס' נדרים דף ב' ע"א דאפילו למ"ד נזירות לשון שבדו להם חכמים מביא קרבן אבל מלקות לא מצינו על דרבנן ועיין בדברינו לקמן בד"ה מהו] ודוק:

פשיטא דא מילתא ניטמא ואח"כ יצא לחירות מביא קרבן טומאה. פי' דקאי אדלעיל אע"ג דמיבעיא לן בשכפפו רבו ונטמא אם מביא קרבן טומאה בעודו עבד אבל פשיטא דא מילתא שמביא הקרבן טומאה כשיצא לחירות אפילו אם ת"ל דבעודו עבד פטור אבל כשהוא ב"ח חייב להביא קרבן הזה ופריך הגמ' מאי קמ"ל הא זה הוי במשנה דידן מפורש דגרסינן היפר לעבדו יצא לחירות משלים נזירותו הרי מפורש דכשיצא לחירות משלים נזירותו וצריך לנהוג אח"כ נזירות ואם כן מאי נ"מ בין נזירות דטהרה לנזירות דטומאה ומאי קמ"ל דבנטמא ויצא לחירות מביא קרבן טומאה ומסיק ואזיל מהו בשכפפו רבו או בשלא כפפו רבו פי' דמה מיירי מתני' דתני הפר לעבדו יצא לחירות משלים נזירותו אם בשכפפו או בשלא כפפו אין תימר בשכפפו מביא קרבן טומאה פי' איך תימר דתני התנא דבשכפפו רבו והיה פטור מסדר הנזירות בעודנו עבד יעשה סדר הנזירות בשיצא לחירות א"כ פשיטא דמביא קרבן טומאה ומאי מחדש הגמ' בזה הא

מתני' היא אין תימר בשלא כפפו' רבו ישלים כל זמן שהוא תחתיו פי' למה תני במתניתין דישלים נזירותו כשיצא לחירות וכי מי עכבו לעשות סדר נזירותו בעודו תחתיו בשלמא הא ניחא אם היה מוקי המתניתין בשלא כפפו דאז היה חיוב נזירות עליו אפילו בעודו עבד ע"כ צריך כשיצא לחירות להשלים אז שפיר קמ"ל דבנטמא צריך להשלים כשיצא לחירות אפילו כשכפפו ולא שייך קרבן טומאה כדמיבעיא לעיל לחד צד איבעיא דאינו מביא קרבן טומאה בעודנו עבד וע"כ קמ"ל דאף דבעודנו עבד מיבעיא לן אם מביא קרבן טומאה אבל פשיטא דא מילתא כשנשתחרר מביא קרבן טומאה וממתניתין אין ראיה דמיירי בשלא כפפו וע"כ שפיר קמ"ל אבל הא קשיא אי בלא כפפו יביא כ"ז שהוא תחתיו וע"כ דמיירי מתניתין נמי בשכפפו ע"ז אמר ר' יוסי בשכפפו רבו אנן קיימין שלא תאמר הואיל ויצא לחירות תפקע כו' פי' דע"כ מתניתין מיירי כשכפפו רבו ואע"פ שהיה פטור לעשות בעודו עבד עכ"ז משלים כשיצא לחירות [כדפי' רש"י ז"ל מתחיל למנות מחדש עיי"ש] ואי דע"כ מיירי מתניתין שכפפו רבו ולא היה יכול להשלים לגמרי סדר נזירות ומשלים כשיוצא לחירות א"כ קשה מאי קמ"ל בנזירות דטומאה ז"א דהא בשכפפו רבו והיה פטור אז והיה המנין נזירות בשעת פטור צריך מנין חדש לאחר שיצא לחירות ומה שמנה בעודו עבד לא נכנס במנין וע"כ שלא תימר אף בנזירות טומאה כן הואיל ויצא לחירות תיפקע ממנו נזירות בטומאה כמו הנזירות דטהרה ולא מצטרף נזירות דעבדות לנזירות דב"ח דכב' גופים חשיבי לפום כן צריך מימר מונה לנזירות בטומאה פי' דקמ"ל דעולה למנין הימים שמנה לנזירות בטומאה ומזה הוא שורש חזק שיצא להרמב"ם ז"ל שפסק בפ"ב מה' נזיר הי"ט וז"ל נזר והשלים נזירותו וגילח ולא ידע רבו ואח"כ יצא לחירות ה"ז יצא ידי נדרו אבל אם נדר ולא גילח ויצא לחירות לא יצא ידי נדרו נטמא ואח"כ יצא לחירות מונה משעה שנטמא עכ"ל ז"ל וכתב הראב"ד ז"ל על בבא דנדר ולא גילח ויצא לחירות לא יצא ידי נדרו א"א אין לזה שורש אלא בשכפפו רבו כו' עי' בכ"מ ז"ל שמפרש דעת הראב"ד ז"ל דה"ק אין לזה שורש אלא באחד משתי פנים או שכפאו רבו או בשלא כפאו רבו ומאי לא יצא לאו למימרא שלא עלו הימים שנזהר בנזירותו אלא היינו לומר שלא יצא עד שיביא קרבנותיו ויגלח כו' עב"ל ז"ל ופשוט הדבר שמחולקין בגי' התוספתא בסוף מס' נזיר דגרסינן שם בנוסח הדפוס נזר ולא גילח ויצא לחירות לא יצא ובנוסח כ"י גרסינן צריך לגלח עיי"ש ומהך סוגיא מוכח כשיטת הרמב"ם ז"ל דע"כ מיירי מתניתין בשכפאו רבו ולא היה צריך לנהוג נזירות בעודו עבד ומ"מ מחויב לנהוג נזירות בשיצא לחירות א"כ קשה מאי קמ"ל בהא דקאמר באם שצריך להביא קרבן טומאה בעודו עבד מיבעיא לן בשכפאו רבו ואבל פשיטא דא דכשיצא לחירות דצריך

להביא קרבן טומאה מאי קמ"ל הא בפירוש תנינן כן במתני' אפילו כשכפאו רבו ופטור מנזירות ובקרבנות נזירות בעודנו עבד מ"מ מחויב הוא להנהיג נזירות וקרבנות נזירות כשיצא לחירות ע"ז משני דקמ"ל דלא תימר דנזירות דטומאה דמי לנזירות דטהרה וכמו בנזירות דטהרה נפקע ממנו ימים שמנה בעודו עבד וצריך להנהיג ולמנות מחדש. כמו כן בנזירות דטומאה ע"ז קמ"ל דמונה לנזירות בטומאה ועיקר דקמ"ל דבטומאה עולה למנין א"כ מוכח פיסקא דהרמב"ם ז"ל דבנזירות דטומאה מונה משעה שנטמא אבל בנזירות דטהרה צריך למנין חדש והרמב"ם ז"ל מיירי נמי בשכפפו רבו כדמשמע מלשונו. נזר והשלים נזירותו וגילח ולא ידעו רבו ואח"כ יצא לחירות ה"ז יצא ידי נדרו אבל אם נדר ולא גילח כו' ומדכתב ולא ידעו רבו ולמה לא נקט ולא כפפו רבו אלא ודאי מיירי נמי בשכפפו רבו אך הוא השלים נזירותו וגילח ורבו לא ידע מזה ע"כ אם לא השלים ולא גילח. וכשיצא לחירות החוב מוטל עליו אין יכול להוציא ידי חובו במנין שמנה בעת פטור וכן כתב הטו"א ז"ל במס' ר"ה דף כ"ח דאם עשה המצוה בשעת פטור לא יצא ידי חובו על שעת חיוב ומביא ראיה מחציו עבד וחציו בן חורין אף לעצמו אינו מוציא וכתב שכל שכן הוא אם תקע בעודו עבד ונשתחרר דלא יצא דלא אתי צד עבדות ומפיק צד חירות ומבואר בחידושינו בע"ה יתברך במסכת חגיגה פ"ק דז"א דמוכח בפירוש בירושלמי במס' פסחים פ"ח וברמב"ם ז"ל דאם עשה המצוה בעת פטור פטור אח"כ בעת חיוב ומבואר מאד שם בע"ה דהנ"מ כשעשה המצוה בשעת פטור אמרינן דבעת חיוב לא נתחייב כלל כמו שכתב הרמב"ם ז"ל בקטן שעשה פסח ראשון ונתגדל בשני אמרינן דלא נתחייב כלל בשני ואינו בתורת יצא י"ח בפסח ראשון ז"א דהא דרבנן אינו מוציא דאורייתא וכ"ש שעת פטור אינו מוציא שעת חיוב והנ"מ כשחשבינן ליה לבעל חיוב רק שצריך לצאת במה שעשה בראשונה ע"ז אמרינן דלא יצא י"ח אבל קטן שעשה פסח ראשון ונתגדל בשני אמרינן דלא חל עליו החיוב כלל בשני אבל אם היה חייב והוא צריך לצאת פשיטא דלא יצא במה שעשה בעת פטור כדעת הטו"א ז"ל הנ"ל והילכך אם כפפו רבו והוא נהג נזירות ולא גילח ורבו לא ידע בו ונשתחרר אח"כ כיון דהוי עליו עדיין החיוב דנזירות וצריך לפטור כמה ימים ממנין נזירות של שעת עבדות שעת הפטור אינו יכול לצאת ידי חוב בזה כמו תקע כשהוא עבד ונשתחרר משא"כ אם נהג נזירות כשהוא עבד והשלים וגילח ואתה רוצה לחייבו מחדש השתא כשנשתחרר ז"א כיון שעשאה בשלימות כשהוא בר פטור לא נתחייב השתא כמו בקטן שעשה פסח ראשון ונתגדל בשני דפטור מפסח שני ולאו בתורת יצא ידי חובו ז"א אלא בתורת פטור וה"נ הוי בתורת פטור ופטור מנזירות כשנשתחרר משא"כ בכפפו ונטמא לענין מנין נזירות

דטומאה שפיר חשיב מנין מיום שנטמא וקמ"ל דכשנשתחרר מביא רק הקרבן טומאה לבד ולא בעי מנין חדש אלא מנין הראשון פוטר ודוק:

א"ר יוסי עבד שאמר הריני נזיר לכשאצא לחירות כופו לנזירות. פי' אע"ג דאמר הריני נזיר לכשאצא לחירות מ"מ יכולת ביד הרב לכופו משום דגמרינן מנזר אלהיו על ראשו דצריך שלא יהיה לו אלא אדון אחד לא מבעיא לענין הנהגת נזירות דבעי שלא יהיה לו אלא. אדון אחד אלא אפילו לקבלת הנזירות ג"כ בעינן שבעת שמקבל הנזירות לא יהיה לו אלא אדון אחד ודוק. ועיין בחבורינו שו"ת רידב"ז דבמקנה להעבד מעות עבור המלאכה שיעשה לאחר שישתחרר נמי קני רבו וע"ש ודו"ק:

ר' ירמיה בעי קומי ר"ז כפפו רבו ונטמא מהו שילקה או אינו אלא הלכה. פי' אע"ג דכפפו רבו ונטמא מ"מ אסור לו בעצמו לטמא דהא כפפו רבו הוי כמו דמטמא למת מצוה דאע"ג דהוא נזיר מ"מ מותר לו לטמאות וה"נ אע"ג דהוא נזיר מ"מ את הוא שגזרת עליו לטמאות וכדאיתא לעיל בסמוך וכמו דנטמא במת מצוה מ"מ אסור לו לטמאות לטומאה אחרת כמו כן הכא וע"ז שאל מה אנן קיימין אם בשנזירותו הלכה והלכה יש לכוף לוקה אם בשאלו ואלו מדבריהן לא ילקה פי' דהא מיבעיא ליה אם אלו ואלו הלכה ע"כ לוקה או שאלו ואלו מדבריהן ואינו לוקה ע"ז שאל ר"מ ולוקין על ההלכה בתמיה אלא הכן הוא אם בשנזירותו תורה והלכה יש לכוף לוקה אם בשאלו ואלו מדבריהן לא ילקה ודוק:

הלכה ה

אלא בשלא אמדוהו. כל הסוגיא איתא במס' סנהדרין ושם הגירסא נכונה וכמו שכתב הק"ע ז"ל ודוק. סליק פירקא וכולא מסכתא בס"ד: